

Golden State Realty

JASSI GILL
Broker/Owner

Listing and Selling Homes
From San Jose to Sacramento

Ph:510-304-9292

Refinance Now

@ZERO COST

Call Sukhi Gill:510-207-9067

CA DRE Lic.#01180969

CA DRE# 00966763

WWW.FATEH.CO

NEW
PRIDE OF PUNJAB
PREMIUM PUNJABI TIMEPIECES

ਬਾਨਦਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਘੜੀਆਂ:
ਸਾਡਾ ਵਕਤ, ਸਾਡੀ ਪਹਿਚਾਣ

WWW.FATEH.CO

Certified Insurance Agent

Global Green INSURANCE AGENCY

ਹੈਲਥ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ:510-487-1000

MANN@GGIABA.COM

Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Twenty-Fifth Year of Publication ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢ Email:punjabtimes1@gmail.com
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 25, Issue 47; November 23, 2024 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਪਿੱਛੋਂ ਭੰਬਲਭੂਸਾ

ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਕੂਚ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਮਗਰੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੇ ਨਵੇਂ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਵੱਲੋਂ ਅਚਨਚੇਤ ਦਿੱਤੇ ਅਸਤੀਫੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਥਕ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਹੈਰਾਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬਾਦਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਲਏ ਸਟੈਂਡ ਮਗਰੋਂ ਚੇਤੰਨ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ 'ਚ ਚਰਚੇ ਛਿੜੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ 'ਦੋਸਤਾਨਾ' ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਟਕਥਾ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ।

ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਾਲ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਨਮੋਸ਼ੀ ਭਰੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੁਝ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਸਾਲ 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਸਿਮਟ ਗਿਆ। ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਰਾਂ ਕਰ ਕੇ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ 2007 ਤੋਂ 2017 ਤੱਕ ਕੀਤੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਲਈ 'ਤਨਖਾਹੀਆ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ 'ਤਨਖਾਹੀਆ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਢਾਈ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀਕ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਜਲਦ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਦਰਅਸਲ, ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਿਸ ਸਿਆਸੀ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਲਾਈਨ ਵੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ ਪਾਰਟੀਕ ਸਜ਼ਾ ਹੀ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਜ਼ਾ

ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਲਈ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ: ਢੀਂਡਸਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਥਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਥ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਜ਼ਿੰਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰ ਸਕੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਲਈ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲੀ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਗਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੇ ਸੋ ਵਰ੍ਹੇ ਮੌਕੇ ਮਹਿਜ਼ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਸਿਮਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੰਘੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਦਸ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋਈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਸੰਭੂ, ਖਨੌਰੀ ਤੇ ਰਤਨਪੁਰ ਬਾਰਡਰ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਉਤੇ 280 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਪੱਕਾ ਮੋਰਚਾ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ (ਗੋਰ-ਸਿਆਸੀ) ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੋਰਚਾ ਨੇ 6 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਕੂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 6 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸੰਭੂ ਬਾਰਡਰ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਵੇਲੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਲਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਦਿੱਕਤਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਨੌਬਤ ਬਣੀ ਹੈ।

ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮਾਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਇਹੀ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤ ਦਿੱਲੀ ਕੂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਹਟਣ ਦਾ ਅਹਿਦ ਵੀ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਕੂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 26 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਖਨੌਰੀ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਮਰਨ ਵਰਤ 'ਤੇ ਬੈਠਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ 10 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਕਿਸਾਨ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

GOLDEN STATE REALTY

"Realtor You Can Trust"
CRE Group Inc.

* ਘਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਮਰਸ਼ੀਅਲ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਫੋਨ: 916-612-5773

Sam Chahal MBA
Sohanpreet Singh
Realtor - Lic# 01504071

Contact for Real Estate and Mortgage Needs

P: 916-612-5773
E: Samchahal@hotmail.com

Raja SWEETS & CATERING
AUTHORIZED CATERER FOR MAJOR 5-STAR HOTELS
ਬੰਦਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੋਟਵਿਲ ਦੇ ਵਾਧਾ

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਟੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Fresh Sweets, Snacks & Food
Catering with Portable Tandoor for up to 10000 guests
Lunch - Dinner - Take Out - Banquets

Items Serving: All kinds of Sweets, Snacks & Food, Chaat & Tikki Stall, Pani Puri Stall, Bhel Puri / Pav Bhaji, Falooda Kulfi

Catering Services: Wedding Ceremonies, Receptions, Birthday Parties, Religious Gatherings, Corporate Events, Picnics / Bar-b-que

Additional Services: Warmers, Chaffing Dishes, China & Silverware, Linen Rental, Waiters & Bartenders

21053 Alhambra Blvd., Union City CA 94087 Ph. (510) 488-9190 Fax (510) 488-9111
1275 W Wilton Ave., Hayward CA 94542 Ph. (510) 264-5335 Fax (510) 264-5345

Call Makhan Bains or Ravinder Singh For Your Next Party
1-866-FOR-RAJA (367-7252)
www.RajaSweets.com

GLOBAL TRUCK PERMITS

18 years of experience

Services

- We do Same day IRP Plates
- Truck Permits
- New company
- Truck ELD
- Trucking compliance

Rajinder Singh

159 D'Arcy Pkwy, Lathrop, CA 95330
Phone: 209 636 0880

ਰਾਜੇਆਣਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਰੋਪਦੀ ਮੁਰਮੂ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 1995 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯਾਫ਼ਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ। ਜਸਟਿਸ ਬੀਆਰ ਗਵਈ, ਜਸਟਿਸ ਪੀਕੇ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਕੇਵੀ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਰਮੂ ਨੂੰ ਰਾਜੇਆਣਾ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੋਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਬਹੁਤ 'ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ' ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਾਈਲ ਅਜੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੋਲ ਹੈ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਨਹੀਂ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਹਿਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਸਵੀਕਾਰ

ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤਿੰਨ ਮਈ ਨੂੰ ਰਾਜੇਆਣਾ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਤੋਂ

ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਿਟੀ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਾਜੇਆਣਾ ਨੂੰ 31 ਅਗਸਤ 1995 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੋਏ ਧਮਾਕੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ

ਪੈਰੋਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਅੜਿੱਕਾ: ਮਜੀਠੀਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਦੀ ਪੈਰੋਲ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਛੁੱਟੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਅਤਿ- ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਆਪ' ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਸੱਤ ਵਾਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਅਖੀਰ 'ਚ ਇਸ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ।

'ਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ 'ਚ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ 16 ਹੋ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੁਲਾਈ 2007 ਵਿਚ ਰਾਜੇਆਣਾ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਰਾਜੇਆਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮਾਰਚ 2012 ਵਿਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਤਹਿਤ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 3 ਮਈ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਜ਼ਿਠੀਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਲਾਈਵ ਸ਼ੋਅ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਗੈਰੀ ਸੰਧੂ ਉੱਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਾਈਵ ਸ਼ੋਅ ਦੌਰਾਨ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਗਾਇਕ ਗੈਰੀ ਸੰਧੂ 'ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ 'ਚ ਲਾਈਵ ਪਰਫਾਰਮੈਂਸ ਦੌਰਾਨ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵੀਡੀਓ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਾਇਰਲ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੈਰੀ ਸੰਧੂ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਪਰ ਉਹ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗੈਰੀ ਸੰਧੂ ਆਪਣੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੌਰੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਨਿਊ ਸਾਊਥ ਵੇਲਜ਼ ਵਿਚ ਲਾਈਵ ਸ਼ੋਅ ਦੌਰਾਨ ਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਸੰਧੂ ਨੇ ਭੀੜ ਵੱਲ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਭੜਕ ਉੱਠੇ ਅਤੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੈਰੀ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੇ ਬੇਤੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟ ਲਿਆ। ਵੀਡੀਓ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਵਾਇਰਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਲੇ-ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਗੈਰੀ ਸੰਧੂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਟਿੱਪਣੀ: ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੌਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗਤ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਗਵਾ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਸਬੰਧਤ ਪੰਜਾਬ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦੀ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਐਕਸ ਅਕਾਊਂਟ 'ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਗੱਲ ਦੌਰਾਨ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਵੀਡੀਓ ਸ਼ੇਅਰ ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, "ਕਿ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਲਈ

ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣੇ ਉਹ ਵੀ ਜਦੋਂ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭੈਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਵੜਿੱਕ ਵੀ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਦੀ ਘਟੀਆ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ 'ਤੇ ਆਰੋਪ ਲੱਗੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਬੇਟੀ ਨਾਲ ਛੇਤਛੇਤ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਸੀ। ਵੀਡੀਓ ਸ਼ੇਅਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲੀ ਸੋਚ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ

ਰਾਜ ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ

ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਜਾਟ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤੇ ਕਥਿਤ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਬਿਆਨ ਲਈ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਆਪ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ 'ਆਪ' ਨੇ ਚੰਨੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। 'ਆਪ' ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਡਿੱਪੀ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਨੀ ਨੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਬੇਲੋੜਾ ਸਾਮਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਖਾਦ ਡੀਲਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਬਰਨਾਲਾ: ਮੁੱਖ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਫਸਰ ਬਰਨਾਲਾ ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਕਿਸੇ ਖਾਦ ਡੀਲਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਦ ਨਾਲ ਬੇਲੋੜਾ ਸਾਮਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਵਿਭਾਗੀ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਡੀਲਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਟਾਕ ਬੋਰਡ ਉੱਪਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖਾਦ ਦਾ ਸਟਾਕ ਅਤੇ ਰੇਟ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੀਲਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਵੀ ਖੇਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪੱਕਾ ਬਿੱਲ ਕੱਟ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ

ਨਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਮੁੱਖ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਕਣਕ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਫਾਸਫੋਰਸ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਡੀ.ਏ.ਪੀ. ਖਾਦ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਸਮੇਂ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡੀ.ਏ.ਪੀ. ਖਾਦ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਕਿਸਾਨ ਖਾਦ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਪਲ ਸੁਪਰ ਫਾਸਫੇਟ ਖਾਦ, ਸਿੰਗਲ ਸੁਪਰ ਫਾਸਫੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫਾਸਫੇਟਿਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਬਗੈਰ ਬਿੱਲ ਤੋਂ ਖਾਦ, ਦਵਾਈ ਜਾਂ ਬੀਜ ਵੇਚਦਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਖਾਦ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ 1985 ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਖਾਦ, ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਰਸਾਇਣ ਜਾਂ ਬੀਜ ਖਰੀਦਣ ਸਮੇਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਤੋਂ ਬਿੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਣ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੇ ਉਲਟ ਭੁਗਤੀਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 'ਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਖਾਲੀ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਵੋਟਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਪਰਖ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ। 1952 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 62 ਵਾਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਆਪਣਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਚੁਣਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਂ 23 ਵਾਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ 1967 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਤੱਕ 39 ਵਾਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਸੀਟ ਮੌਜੂਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਵੀ ਬਣਿਆ ਕਿ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸਤੀਫੇ ਦਿਵਾਏ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਲੜਾ ਕੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ। ਸਾਲ 2013-14 ਵਿਚ ਮੋਗਾ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਜੋਗਿੰਦਰ ਪਾਲ ਜੈਨ ਅਤੇ ਤਲਵੰਡੀ

ਸਾਬੋ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਜੀਤਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਅਸਤੀਫੇ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲੜੀ ਅਤੇ ਜਿੱਤ ਗਏ। ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਹੀ ਜਿੱਤਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਟੁੱਟੀ ਵੀ ਹੈ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸੀਟਾਂ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੇ ਹੀ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਹੋਈ ਸੀ, ਜੋ 'ਆਪ' ਨੇ ਹੀ ਜਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਕੂਮਤ (2017-22) ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ ਸ਼ਾਹਕੋਟ, ਜਲਾਲਾਬਾਦ, ਦਾਖਾ, ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਫਗਵਾੜਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ

ਹੋਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਚਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦਾਖਾ ਸੀਟ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਆਲੀ ਨੇ ਜਿੱਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਾਰੀ (2012-17) ਦੌਰਾਨ ਛੇ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ

ਹਲਕਾ ਮੋਗਾ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ, ਪਟਿਆਲਾ, ਧੂਰੀ, ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਦਸੂਹਾ 'ਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਪੰਜ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੇ ਜਿੱਤੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਟਿਆਲਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਾਰੀ (2007-12) ਦੌਰਾਨ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੱਖਣੀ, ਕਾਹਨੂਵਾਨ, ਬਨੂੜ ਅਤੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਸੀਟ 'ਤੇ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਚਾਰੋਂ ਸੀਟਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਾਰੀ (2002-07) ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਕਪੂਰਥਲਾ, ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਅਜਨਾਲਾ 'ਚ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੇ ਖਾਤੇ ਗਈਆਂ। 1997-2002 ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਛੇ

ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਿੱਤੀਆਂ। ਆਦਮਪੁਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੱਖਣੀ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 1997 ਵਿਚ ਕਿਲ੍ਹਾ ਰਾਏਪੁਰ ਹਲਕੇ ਦੀ ਸੀਟ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਗਰਚਾ ਨੇ ਜਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੀਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਕਰਕੇ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਹੋਈ ਸੀ। ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸਮੇਂ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਨਕੋਦਰ, ਅਜਨਾਲਾ ਅਤੇ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਨਕੋਦਰ ਸੀਟ ਜਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ 1967 ਤੋਂ 1982 ਤੱਕ ਸੱਤ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਸੀ।

ਲਾਸ ਵੇਗਾਸ ਵਿਚ ਹੋਈ ਵਿਸ਼ਵ ਪਾਵਰ ਲਿਫਟਿੰਗ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਗੱਡੇ ਝੰਡੇ

ਲਾਸ ਵੇਗਾਸ: ਇੱਥੇ ਹੋਈ ਵਿਸ਼ਵ ਪਾਵਰ ਲਿਫਟਿੰਗ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦਿਆਂ ਤਿੰਨ ਸੋਨ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਬਲਕਿ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਈਬੀਐਫ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਲੀਨਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਐਥਲੀਟਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਬੋਹਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਮਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਟੋਨੀ ਸੰਧੂ ਨੇ 90 ਕਿਲੋ ਭਾਰ ਵਰਗ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਟੋਨੀ ਨੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 2025 ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਕੁਆਲੀਫਾਈ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਲੀਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਡਾਂ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਈ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਟੋਨੀ ਸੰਧੂ ਦੀ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਰਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ। ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਲੀਨਾ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਟੋਨੀ ਸੰਧੂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਲੀਨਾ ਟੀਮ ਦੇ ਕਈ ਖਿਡਾਰੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਲੀਨਾ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਟੋਨੀ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। **-ਗੁਰਦਿਰਜੀਤ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੋ/ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆ**

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਝਾਕ ਵਿਚ ਨੇ ਸਰਕਾਰਾਂ: ਧਾਮੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 104 ਸਾਲਾ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਵਾਂਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਤਕਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਾਨਾਮਤੋਂ ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਲਈ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ

ਮੋਹਰੀ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸਦਾ ਸੱਚ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਤਖ਼ਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨਸਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸ਼ੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਸਾਬਕਾ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ ਫਾਹਾ ਲਿਆ

ਧਰਮਕੋਟ: ਨੇਤਲੇ ਪਿੰਡ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰ ਕਲਾਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਟੀ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਮਾਮੂਲੀ ਬਹਿਸ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਘਰੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸਿੱਧਾਂ ਬੇਟ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸਫੈਦੇ ਨਾਲ ਫਾਹਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਕਿਸ਼ਨਪੁਰ ਕਲਾਂ ਦੇ ਬੰਟੀ ਅਤੇ ਸੰਟੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਕਬੱਡੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਈ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਖੇਡੇ ਸਨ। ਸੰਟੀ ਨੂੰ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਬੰਮੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੰਟੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸੋਗ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੈ।

Sistar Mortgage
A Nationwide Lender

Corporate NMLS# 68434
AZ license# BK-0745946

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Balbir (Bill) Grewal
MORTGAGE LOAN OFFICER
NMLS# 353442

Residential and Commercial Loans
Available in Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859
balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal.sistarmortgage.com
<http://www.nmlsconsumeraccess.org>

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

looking for a USA Citizen match for 6/1988 born, 5'9" divorced girl and has one child living with. She has completed her nursing associate in India, currently working in India and holding a Canada visitor visa. The girl belongs to Punjab (Ludhiana). Please contact us at: Cell 262-960-7366. 47-49

Ramgharia Family looking for a suitable match for their Canada PR 25, 5'4" daughter. Girl has Done Computer engineering diploma and currently studying Cybersecurity in bachelors. She is working as Cyber security supervisor. Please Contact us at : 639-895-1350. 46-49

Jat Sikh family seeks a comparable match from a progressive family for their 1991 born, 5' 7", US-born daughter. Her background is in chemical engineering, and she is currently a department manager at a Fortune 500 multinational corporation. She lives in Chicago. Please contact with details at surjitkaur1937@outlook.com or 224-422-4773. 44-47

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Arora family seeks a compatible match for their 33 years, 5'11" handsome turbaned son. Boy has done Masters (Data science and Analytics) from University of Illinois Urbana Champaign & working as a Software engineer in reputed company in Chicago. He is willing to relocate within United States. He is on H1B visa and green card (I-140) is under process. Cast no bar. Please Contact us at +1 2176488985 (Call/ WhatsApp), +91 9289886133 (whatsapp) or Email at: tejeeveeraroras@gmail.com 47-50

Jat Sikh parents looking for a suitable match for their 27, 6'-0" son, born & raised in the US. He is currently an AVP for an investment bank and resides in Chicago. Looking for a match from Jat Sikh family, U.S. or Canadian Citizen. Please contact us at 1-224-545-1048 or singhpaul696@gmail.com 45-48

Seeking gursikh and educated match for Saini sikh turbaned boy. 97 born, 5'4". B.Tech from IIT, Guwahati. Working as Sr. Engineer in MNC in Bangalore. Serious enquiries, please contact us at: 765-570-0149 (USA) or 98182-87307 (INDIA) 44-47

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised 30 year 5'6.5" Gursikh Boy, PhD. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵੈਲ ਸੈਟਲਡ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲੀ ਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, 1987 ਬੋਰਨ, ਕੱਚ 5'-11", ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮਾਸਟਰਜ਼ ਡਿਗਰੀ ਹੋਲਡਰ, ਸੋਫਟਵੇਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਵਧੀਆ ਜੋੜ ਕਰਦੇ, ਵੈਲ ਸੈਟਲਡ, ਸਾਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ, ਬੋ ਏਰੀਆ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਅਮਰੀਕਾ) 'ਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 4 ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਨੋਸੈਂਟਲੀ ਡੀਵੋਰਸਡ (ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ), ਲੜਕੇ ਲਈ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਸੋਹਣੀ, ਵੈਸ਼ਨੂੰ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 1-510-281-7065 ਜਾਂ ਵ੍ਹਾਟਸਐਪ +91-98993-79442 'ਤੇ ਫੋਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਵੇਰਵੇ ਈਮੇਲ cjsingh55@gmail.com 'ਤੇ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। 41-44

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਕਰਾ ਕੇ ਥੱਕ ਚੁਕੇ ਹੋ? ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਜਮਾ ਕੇ ਦੇਖੋ

Gurdip Singh Sandhu DHMS, BAMS
HOMEOPATHIC NATURAL MEDICINES

When Tired of all Treatments, For any Disease,
At any Age, Try Alternative Treatment

Ph: (408) 687-1899
(925) 557-9093

Email: Homeomdicine@yahoo.com
Website: www.Homeopathyatoz.com

7021 Village Parkway, Dublin, CA 94568
Practice under provision of Act S8_577 State of CA

Homeopathic Ayurvedic Consultant/Physician Since 1973
DHMS-Gold medalist, Ex-Prof, Principal, & CMO Medical Colleges/Hospitals in India

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

847-359-0746

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਖਤੀ ਮਗਰੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਪਨਾਹ ਮੰਗੀ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਆਵਾਸ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਵੱਸਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਢੰਗਾਂ 'ਤੇ ਨਕੇਲ ਕੱਸੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਬਹੁਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਲਈ ਪਨਾਹ (ਸਰਨ) ਮੰਗਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਵਿਭਾਗੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ 9 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ (1 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ 30 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ) 13,660 ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸਰਨਾਰਥੀ ਵਜੋਂ ਪਨਾਹ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਮਾਈਕ ਮਿੱਲਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਲਾਲਚੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਗਲਤ ਰਸਤੇ ਤੋਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ

ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਲਈ 13,660 ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲੋਂ ਕੱਚੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਏਜੰਟਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਇਸ ਰਸਤੇ ਪੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਸੱਚੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਿੱਲਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਪਨਾਹ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਖਾਸਤ ਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਰੀ ਮੁਲਕ ਤੋਂ (ਉਸ ਨੂੰ) ਖਤਰੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਝੂਠਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ, "ਪਨਾਹ ਲਈ ਅਪਲਾਈ

ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਆਵਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਮਾਈਕ ਮਿੱਲਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ (ਕਾਲਜ) ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਵੇ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੋਲਡਰਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪਨਾਹ ਮੰਗਣ ਦਾ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦੇ ਕੇ ਅਪਲਾਈ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ? ਮੰਤਰੀ ਅਜਿਹੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੋਲਡਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜੌਹਨ ਮੂਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੋਲਡਰਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਕੋਤਾਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਅਪਰਾਧਕ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ 'ਚ ਕੋਈ ਢਿੱਲ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। "ਵਿਭਾਗੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਨਾਹ ਮੰਗਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਸ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਗਰਾ ਕਾਲਜ ਦੇ 410, ਸੈਨੇਕਾ ਕਾਲਜ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ 490, ਕਿਚਨਰ ਦੇ ਕੁਨੈਸਟੋਗਾ ਕਾਲਜ ਦੇ 520 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬਰਤਾਨਵੀ 'ਵਰਸਿਟੀਆਂ' 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਘਟੇ

ਲੰਡਨ: ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸਥਿਰਤਾ ਬਾਰੇ ਨਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਵੱਧ ਗਏ ਹਨ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘੱਟ ਫੰਡ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਆਫਿਸ ਫਾਰ ਸਟੂਡੈਂਟਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ 20.4 ਫੀਸਦ ਦੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ ਬਣੀ

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1,39,914 ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ 1,11,329 ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਬਰਤਾਨੀਆ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਮੂਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਤ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫਿਕਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਰ ਗਿਰਾਵਟ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਗੈਰ-ਵਿਭਾਗੀ ਜਨਤਕ ਸੰਸਥਾ 'ਆਫਿਸ ਫਾਰ ਸਟੂਡੈਂਟਜ਼' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਭਵਿੱਖੀ ਗੈਰ-ਬਰਤਾਨਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀਜ਼ਾ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਚ ਕਾਫੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਪਾਂਸਰਡ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 'ਚ 11.8 ਫੀਸਦ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।'

ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 1440 ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤਾਂ ਮੋੜੇਗਾ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ 1440 ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤਾਂ ਮੋੜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਮੈਨਹਟਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਟਾਰਨੀ ਐਲਵਿਨ ਐੱਲ ਬਰੈਗ ਜੂਨੀਅਰ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਤਸਕਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਵਸਤਾਂ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲੋਟ ਜਨਰਲ ਦੇ ਮਨੀਸ਼ ਕੁਲਹਾਤੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਕ ਬਰੈਗ ਨੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ 1440 ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਵਸਤਾਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮੋੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਰੈਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰਖਣਗੇ।

ਮੋੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਸਤਾਂ 'ਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੰਦਰ 'ਚੋਂ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਤਨੇਸਾਰਾ ਮਹਾਦੇਵ ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਲੁੱਟੀ ਗਈ ਮੂਰਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਬਿਆਨ 'ਚ

ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਬਰੈਗ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਟਾਰਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਵਿਰੋਧੀ ਇਕਾਈ ਨੇ 30 ਤੋਂ ਵਧ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਹੋਈਆਂ 2100 ਵਸਤਾਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਰੀਬ 23 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੇੜੇ ਵਿਖਾਵਿਆਂ 'ਤੇ ਰੋਕ

ਬਰਿਟਿਸ਼: ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੋਲੋ ਦੀ ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉੱਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਓਂਟਾਰੀਓ ਚਲੀ ਗਈ। ਇੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਵਕਾਲਤ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਲਈ ਬੈਰਿਸਟਰ ਅਤੇ ਸੋਲੀਸਟਰ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ। ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਕੀਲ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਕੋਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦੱਸਿਆ। ਓਂਟਾਰੀਓ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਰੈਂਪਟਨ ਵਿੱਚ ਕੌਂਸਲੋਟ ਅਮਲੇ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਲਾਏ ਕੈਂਪ ਮੌਕੇ ਹੁੱਲਤਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਰੰਗਤ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਰੈਂਪਟਨ ਅਤੇ ਮਿਸਿਸਾਗਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ 100 ਮੀਟਰ ਘੇਰੇ 'ਚ ਵਿਖਾਵੇ ਰੋਕਣ ਬਾਰੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਮਤਿਆਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਹੋਂਦ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋ ਸਕੇਗੀ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ

ਹੀ 3 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਨਰਮਾਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਰੋਕਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਤਣਾਅ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ

ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਬਰੈਂਪਟਨ ਅਤੇ ਮਿਸਿਸਾਗਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਦੇ ਮਤਿਆਂ 'ਚ ਭਾਵੇਂ 100 ਮੀਟਰ ਦੂਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੂਰੀ ਵਧਾਏ ਘਟਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਨਿਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਮਤੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲੋਟ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਕੈਂਪ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਬਰੈਂਪਟਨ ਤੇ ਮਿਸਿਸਾਗਾ 'ਚ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਬਹਾਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਪੀਲ ਖੇਤਰੀ ਪੁਲਿਸ

ਨੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ 'ਚ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪਏਗਾ। ਪੁਲਿਸ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲੋਟ ਦਫ਼ਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ ਕਿ ਫਿਰ ਤੋਂ ਬਰੈਂਪਟਨ ਵਰਗੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਆਸਾਰ ਨਾ ਬਣ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੇੜੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗਸ਼ਤ ਵਧਾਈ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਮੋੜੇਗੀ ਟਰੂਡੋ ਸਰਕਾਰ

ਵਿਨੀਪੈਗ: ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖਤੀ ਵਰਤਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਕ ਮਿਲਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਸਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਵਾਲਾ ਦੌਰ ਬੀਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਐਪਲਾਇਰਜ਼ ਨੂੰ ਉੱਚੀਆਂ ਉਜਰਤ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਕਾਮੇ ਰੱਖਣੇ ਹੋਣਗੇ। ਮਾਰਕ ਮਿਲਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਟੈਂਪਰੇਰੀ ਵੀਜ਼ਾ 'ਤੇ ਆਏ ਪਰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਵਾਪਸੀ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਡਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਹ ਲੋਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਰ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਬਾਰਡਰ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੀ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗ੍ਰੇਟਰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਬੋਰਡ ਆਫ ਟਰੇਡ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ

ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜੇ ਸਬੰਧ ਦੇਖਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਆਰਜ਼ੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਅਤੇ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਆਰਜ਼ੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਣਦਾ ਮਿਹਨਤਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ

ਮਿਲਦਾ ਪਰ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਰਜ਼ੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਅਥਾਹ ਆਮਦ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਸਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਦੌਰ ਲੰਘ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਮਾਰਕ ਮਿਲਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਬਿਹਤਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਆਰਜ਼ੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਰ ਘੱਟ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੀਆਰ ਦੇਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕਿਰਤੀ ਸੱਦਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਘਟਿਆ ਹੈ।

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਵੀਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵਾਪਸੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋੜ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਆਰਜ਼ੀ ਪਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਰ ਘਟੇਗੀ: ਮਿਲਰ

ਵਿਨੀਪੈਗ: ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਕ ਮਿਲਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹਾਲਾਤ ਬਿਹਤਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਆਰਜ਼ੀ ਪਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਰ ਘੱਟ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੀਆਰ ਦੇਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕਿਰਤੀ ਸੱਦਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਘਟਿਆ ਹੈ।

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਵੀਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵਾਪਸੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋੜ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਗਿਣਤੀ ਹੋਰ ਘਟ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੀਆਰ ਦੇਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕਿਰਤੀ ਸੱਦਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਘਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਰਜ਼ੀ ਵੀਜ਼ਾ ਉੱਤੇ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਵੀਜ਼ਾ ਮਿਆਦ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵਾਪਸੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋੜ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਗਲੋਬਲ ਨਿਊਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਪਰ 2018 ਤੱਕ 1,200 ਲੋਕ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਉੱਧਰ ਅਮਰੀਕਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਜਿੱਤ ਮਗਰੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਮਾਰਕ ਮਿਲਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਟੋਮ ਹੋਮੈਨ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁਣਗੇ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਰਾਹ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਕੈਨੇਡਾ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਸੇਫ਼ ਥਰਡ ਕੰਟਰੀ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਵੇਗੀ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

For Emergency
Call anytime at
847-436-9010

EARLY BIRD SALE!!!!

**Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.**

**Domestic fares
available**

ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਨੌਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੋਰਚਾ ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ (ਗੈਰ-ਰਾਜਨੀਤਕ) ਨੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਗੂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ ਤੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਸਣੇ ਹੋਰਨਾਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦ ਦਾ ਕੰਮ ਪਛੜ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਬੋਨਸ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੈਕੇਜ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇ।

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ 26 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਮਰਨ ਵਰਤ 'ਤੇ ਬੈਠ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਖੁਦ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜੇ

ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ ਖਤਮ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਡੀ.ਏ.ਪੀ. ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਵੱਲੋਂ 26 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਖਨੌਰੀ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਸ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਦੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮਰਨ ਵਰਤ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਸਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲਾ ਆਗੂ ਮਰਨ ਵਰਤ 'ਤੇ ਬੈਠੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਨ ਵਰਤ ਦੀ ਇਹ ਲੜੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਚੱਲਦੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਦ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰਵ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲੇ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਗੈਰ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਿਸਾਨ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁੱਭ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਮੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਬੈਰੀਕੇਡਿੰਗ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਬਾਰਡਰਾਂ ਸਣੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬਾਰਡਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨ 13 ਫਰਵਰੀ 2024 ਤੋਂ ਪੱਕੇ ਹੀ ਡੇਰੇ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿੰਧੂਪੁਰ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ

THE BAINS FIRM

Manpreet S. Bains

Personal Injury and Wrongful Death Attorneys

Case Results*

\$10 MILLION

Motorcycle vs. Truck Collision

\$8 MILLION

Wrongful Death

\$5.25 MILLION

Traumatic Brain Injury

\$1.1 MILLION

Burn Injury

\$1.1 MILLION

Pedestrian vs. Motor Vehicle Collision

*Past Performance
Not a Guarantee of Future Results

WILLIAM E. WEISS
Of Counsel

Offices in San Francisco and Union City

No Fees Unless Recovery for Your Injuries is Made

CONTACT US AT:

Phone: (510) 474-0028 • E-mail: info@thebainsfirm.com

www.thebainsfirm.com

Homeopathicvibes

Harminder Singh Gill

Homeopathic Consultant and Practitioner

D.H.M.S; B.C.I.H
(Ex Homeopathic Medical officer Punjab Govt.)

Now we have two locations:

940 E. El Camino Real, Sunnyvale, CA 94087
39039 Paseo Padre Pkwy, Suite# 209 (upstairs), Fremont, CA 94538

We also do Virtual appointments for long distance patients.

Ph: (408) 737-7100

www.homeopathicvibes.com

We sell and ship homeopathic remedies through out North America.

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ

ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

SAME DAY

ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ

DPF Cleaning ਅਤੇ Baking

ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ALIGNMENT SHOP

- 3 Axle Alignment \$199
- Trailer Alignment \$150

Grand Opening
Special Price for Truck Wash

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ STOCKTON ਵਿਚ HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ

1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

Ph: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

www.globalmultiservices.com info@globalmultiservices.com

REPAIR SHOP

ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 500+ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES

ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA, CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

TEL: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

Punjab Times
Established in 2000
25th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com
Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Managing Editor
Jaspreet Kaur
Astt. Editor
Amrit Pal Kaur

Photographer
Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703
Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur
Correspondents
California
Ashok Bhaura

New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 130 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ
ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ
ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ
ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਪੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ
ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer
The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claim made in the
advertisement published in
Punjab Times.

All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਝੰਡੀ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼
ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕੁਝ
ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਦਾ ਫਰਕ 100 ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ
ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਹੋਈ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਅੰਤਿਮ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿਚ
ਫਿਰ ਤੋਂ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ
ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਡੇਵਿਡ ਈਬੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀ
ਮੰਡਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ
ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ
ਚੜ੍ਹੀ ਨਿੱਕੀ ਸਰਮਾ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ
ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੱਤਵੀਂ

ਵਾਰ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਜਗਰੂਪ ਬਰਾਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ
ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਖਾਣਾਂ ਅਤੇ ਖਣਿਜ ਦੇ ਵਿਭਾਗ
ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹਨ। ਰਵੀ ਪਰਮਾਰ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰੀ
ਹੋਣਗੇ। ਰਵੀ ਕਾਹਲੋਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਵਿਭਾਗ ਹਾਊਸਿੰਗ
ਦੇ ਨਾਲ ਹੁਣ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਸੌਂਪੀ
ਗਈ ਹੈ। ਕੁੱਲ 24 ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ 4 ਰਾਜ
ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੁਝ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੀ
ਸਕੱਤਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੈਸੀ
ਸੁੰਨਤ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਆਮਨਾ ਸ਼ਾਹ, ਸੁਨੀਤਾ
ਧੀਰ ਦੇ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।
ਡੇਵਿਡ ਈਬੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਧਿਆਨ

ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
ਲਿੰਗਕ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਉੱਲਠ ਉੱਠਣ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ
ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ
ਬਰਾਬਰੀ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਮੰਤਰੀ
ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਕੁਝ
ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਇਸ ਵਾਰ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ
ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਰਵੀ ਕਾਹਲੋਂ ਵੱਲੋਂ ਹਾਊਸਿੰਗ
ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਭਾਈ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ
ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਉਸੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨਾਲ
ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੀ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ

ਹਨ। 6 ਵਾਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹਿੰਦੇ
ਆਏ ਜਗਰੂਪ ਬਰਾਤ ਨੂੰ ਖਾਣਾਂ ਤੇ ਖਣਿਜ ਵਾਲਾ
ਅਹਿਮ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੇ ਉਸਦੇ ਪਿਛਲੇ ਉਲਾਭੇ
ਲਾਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਨਿੱਕੀ ਸਰਮਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ
ਕਾਬਲੀਅਤ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਡਿਪਟੀ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ
ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ
ਦੀ ਗੈਰਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਉਸ ਕਰਮੀ 'ਤੇ ਬੈਠ
ਸਕੇਗੀ। ਸੱਤ ਸਾਲ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ
ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਐਂਡਰੀਅਨ ਡਿਕਸ ਨੂੰ ਉਰਜਾ ਵਿਭਾਗ
ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗਾਇਕ ਦਿਲਜੀਤ ਦੇਸਾਂਝ ਨੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਉਘੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ
ਦਿਲਜੀਤ ਦੇਸਾਂਝ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ
ਦੇਸ਼ 'ਚ ਸਾਰੇ ਠੇਕੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ
ਦਾਰੂ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।
ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ
ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਵੀ ਡਰਾਈ ਸਿਟੀ (ਸ਼ਰਾਬ
'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ) ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ 'ਚ ਹੋਏ ਸ਼ੋਅ ਦੌਰਾਨ
ਦਿਲਜੀਤ ਨੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ 'ਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਨੋਟਿਸ ਉਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਿੰਦਿਆਂ
ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀ। ਦਿਲਜੀਤ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਨੋਟਿਸ 'ਚ

ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ
ਸ਼ਰਾਬ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੀਤਾਂ
ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੇ। ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ 'ਚ
ਸ਼ੋਅ ਦੌਰਾਨ ਦਿਲਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਕ ਵਧੀਆ
ਖ਼ਬਰ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।
ਇਕ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਖ਼ਬਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਅੱਜ ਵੀ ਦਾਰੂ
ਬਾਰੇ ਇਕ ਵੀ ਗੀਤ ਨਹੀਂ ਗਾਉਂਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛੋ
ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਦਾਰੂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ
(ਡਰਾਈ ਸਟੇਟ) ਹੈ।" ਦਿਲਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਉਹ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਲੈਣ
ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਾਰੂ ਵਾਲੇ ਗੀਤ
ਨਹੀਂ ਗਾਏਗਾ ਪਰ ਹਰੇਕ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ
ਡਰਾਈ ਸਟੇਟ ਐਲਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧ ਚਾਹੁੰਦੇ ਚੀਨ

ਸ਼ੰਘਾਈ: ਚੀਨ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਸਫ਼ੀਰ
ਸ਼ਾਈ ਫੇਂਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਲਕ
ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ
ਭਾਈਵਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਛੁਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਚੀਨ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ
ਅਰਥਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਾਰਤਾ ਦੀ
ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਸ਼ਾਈ ਫੇਂਗ ਨੇ ਹਾਂਗਕਾਂਗ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਨ
ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੀਨ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ
ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ
ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਚੀਨ 'ਚ
ਅਮਰੀਕੀ ਸਫ਼ੀਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹੋਰ
ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖੀਆਂ।
ਚੀਨੀ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਚੀਨ-ਅਮਰੀਕਾ
ਭਾਈਵਾਲੀ ਕਦੇ ਵੀ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਦੀ
ਖੇਡ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਪਿੱਛੋਂ ਭੰਬਲਭੂਸਾ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਕਾਰਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ
ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਸੁਖਬੀਰ
ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ
ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦੀ ਦੱਬਵੀਂ
ਸੂਰ ਵਿਚ ਆਲੋਚਨਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ
ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ
ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਸੁਖਬੀਰ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਤਾਰ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਉੱਠਣ
ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਾਬੂ ਤੋਂ
ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ
ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਕੜ

ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
ਰਹੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ
ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ
ਦਿੱਤੀ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੇ ਪਰ ਆਪਣੇ
ਆਖਿਰੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਬੇਕਾਬੂ
ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕੇ।
ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ 2015
ਵਿਚ ਹੋਈ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਫਾਇਰਿੰਗ ਦੀ
ਘਟਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਰੀਅਰ 'ਤੇ ਦਾਗ ਲਾ
ਗਈ। ਅਪਰੈਲ 2023 ਵਿਚ ਸੀਨੀਅਰ ਬਾਦਲ ਦੀ
ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਬਾਦਲ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ
ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ 'ਚ ਸੰਘਰਸ਼
ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਵੱਸੋਂ ਬਾਹਰ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ
ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੋਣੀ ਤੈਅ
ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕਾਫੀ ਅਹਿਮ ਹੋ
ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਕੂਚ ਦਾ ਐਲਾਨ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ
ਬੈਰੀਕੇਡਾਂ ਵੱਲ ਵਧਣਗੇ। ਪਹਿਲੇ ਜਥੇ ਦੀ
ਅਗਵਾਈ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੇ
ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਸਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਚੁੜਾਲਾ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ
ਕਾਂਤੀਕਾਰੀ ਦੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫੂਲ ਕਰਨਗੇ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਮਰਨ ਵਰਤ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਜਗਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ
ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਰਦੇਝੰਡੇ ਮਰਨ
ਵਰਤ 'ਤੇ ਬੈਠਣਗੇ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 26
ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ
ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਝੰਡੇ ਦਿਖਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ
ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ
ਸੜਕਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 26 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ
ਦਿੱਲੀ ਕੂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਣਗੇ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ 'ਤੇ ਐਕਸ਼ਨ, 38 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ
ਤੱਕ ਤਕਰੀਬਨ 12 ਲੱਖ ਕੱਚੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ
ਕੱਢਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਈ ਬੈਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕੰਮ
'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬਾਰਡਰ ਸਰਵਿਸ
ਏਜੰਸੀ (ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਏ.) ਦੇ ਅਮਲੇ ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ
15 ਫੀਸਦੀ ਵਧਾਉਣ ਸਮੇਤ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਾਧੂ
ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ
ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਏਜੰਸੀ ਕੋਲ
38,030 ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਆ ਚੁੱਕੇ
ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਤਰੀ
ਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਸੈਲਾਨੀ ਬਣ ਕੇ
ਕੈਨੇਡਾ ਪੁੱਜੇ ਤੇ ਇਥੋਂ ਤੇ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ

(ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ) ਕਰਦਿਆਂ
ਫੜੇ ਗਏ। ਕੁਝ ਉਹ ਵੀ ਹਨ, ਜੋ ਵੀਜ਼ੇ ਜਾਂ ਵਰਕ
ਪਰਮਿਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਥੇ
ਹੀ ਟਿਕ ਗਏ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚੇ
ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੱਕੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ (ਪੀ.ਆਰ) ਬਣਨ
ਲਈ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਢਾਈ ਲੱਖ ਤੋਂ ਟੱਪ ਗਈ ਹੈ। ਇੰਨੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ
ਦੇ ਨਿਬੇੜੇ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 4-5 ਸਾਲ ਲੱਗਦੇ
ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ
ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਲੱਭੇ ਗਏ ਹਨ। ਵਿਭਾਗ
ਵੱਲੋਂ ਫਾਈਲਾਂ ਦੇ ਇਸ ਢੇਰ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ
ਕਰਕੇ, ਹਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹਫਤਿਆਂ 'ਚ ਹਾਂ ਜਾਂ
ਨਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ।

ਕਿਮ ਯੌਂਗ ਵੱਲੋਂ ਮੁੜ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਸਿਓਲ: ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਆਗੂ ਕਿਮ
ਯੌਂਗ ਉਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ
ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ
ਫੌਜੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਸੱਦਾ
ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ। ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ
ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਮ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਨਾਲ
ਆਪਣੀਆਂ ਪਰਮਾਣੂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ

ਅਤੇ ਜਪਾਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤਿੰਨ ਪਾਸੜ ਫੌਜੀ
ਸਹਿਯੋਗ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਦੀ
ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਿਮ ਨੇ ਰੂਸ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ 'ਚ
ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ
ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਕਿਮ ਨੇ ਪੱਛਮ ਨਾਲ ਰੂਸੀ
ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦਿਮੀਰ ਪੂਤਿਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼
'ਚ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਥਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਰੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌਤਾ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ ਹੀਰ)
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਵਾਪਸੀ’ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਪੰਥ ਦੇ ਉਘੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਪਾਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਮੇਲਨ ਵੀਟਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ‘ਵਾਪਸੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਸੀ’। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਮੁਖ ਉਦੇਸ਼ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਥ ਨਾਲ

ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਨਿਰਭਉ-ਨਿਰਵੈਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਹਾਂ ‘ਤੇ ਤੁਰੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਸ ‘ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ

ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਖੰਡੇ ਦਾ ਪਾਹੁਲ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸੇ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਨਮ

ਹੈ। ਖਾਲਸਾਲਾਇਬਰੇਰੀ ਐਪ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸੁਣਨ ਦਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ

ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਮਤਾ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਸੰਗਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਛੇਕੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੀਜਾ ਮਤਾ ਪੇਸ਼

ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ, ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਟੁਟ, ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸ. ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ।

ਤਸਵੀਰਾਂ: ਏਸ਼ੀਅਨ ਮੀਡੀਆ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ.

ਸਬੰਧਤ ਉਘੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੀ ਵੀ ਹੋਸਟ ਸਾਂਝਾ ਟੀਵੀ), ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਸਕੋਲਰ ਅਤੇ ਟੀ ਵੀ ਹੋਸਟ ਗੁਰਮਤ ਟੀਵੀ), ਸ. ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ (ਸਕੋਲਰ ਅਤੇ ਟੀ ਵੀ ਹੋਸਟ ਗੁਰਮਤ ਟੀਵੀ), ਸ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ (ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ) ਅਤੇ ਸ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਟੁਟ (ਸਕੋਲਰ ਅਤੇ ਟੀ ਵੀ ਹੋਸਟ ਗੁਰਮਤ ਟੀਵੀ), ਨੇ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਈ ਅਤੇ ਸੈਕਿਊਰਿਟੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣੇ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਲਈ ਭੇਜੇ ਆਪਣੇ ਵੀਡੀਓ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸ. ਪ੍ਰਭਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਸਿੰਘ ਨਾਦ ਰੇਡੀਓ ਇੰਗਲੈਂਡ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੱਚੀ ਨਹੀਂ ਅਸਲ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਹੀ ਸਾਡਾ ਸੱਚਾ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਸ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਯੁੰਦਾ ਨੇ ਵੀ ਵੀਡੀਓ ਕਨਫਰੰਸ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਜੀਅ ਕੇ ਹੀ ਭਵਸਾਗਰ ਨੂੰ ਤਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੇਰਾਵਾਦ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਥਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਣ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸ. ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਹਾੜੇ ਮਨਾਉਣ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਸਕੋਲਰ ਅਤੇ ਟੀ ਵੀ ਹੋਸਟ ਗੁਰਮਤ ਟੀਵੀ) ਨੇ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਾਣੀ ਇਕ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਇਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਸਿੱਖ (ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕ ਲੋਕਾਂ) ਦਾ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਉਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗਾ ਦੁਨੀਆ ‘ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਸੱਚ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਮਤ ਟੀਵੀ ਦੇ ਹੋਸਟ ਅਤੇ ਸਕੋਲਰ ਸ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਸੋਚ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪੀ ਪੀਣਾ (ਸਮਝਣਾ) ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਣਾ, ਲੰਗਰ ਛਕਣਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਰੁਟੀਨ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਥੋਂ ਕੁਝ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਵਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਮਤ ਤੇ ਸਾਂਝਾ ਟੀ ਵੀ ‘ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਛੇਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਰਟੀਕਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ sikhmarg.com ‘ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇੱਥੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇਗੀ, gurumattv.com ਵੈੱਬਸਾਈਟ ‘ਤੇ ਵੀ ਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟਸ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਾਂਗ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 15-20 ਮਿੰਟ ਦਿਨ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦਾ ਸਕੈਜ਼ਿਊਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਖੋੜਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਭ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਦਰੁਸਤ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਮਤ ਟੀਵੀ ਦੇ ਹੀ ਹੋਸਟ ਅਤੇ ਸਕੋਲਰ ਸ. ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ‘ਕੱਤਕ ਕਿ ਵਿਸਾਖ’ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਪੁੱਛਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਪੰਥਕ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨਾ-ਮੁਆਫੀਯੋਗ ਗੁਲਤੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਗੁਲਤ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਸਾਡੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕੀ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ 15 ਅਪਰੈਲ, 1469ਈ. ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਗੁਲਤ ਦਿਨ ਇਹ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਕਿਉਂ

ਦਿਹਾੜੇ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹਨ ਫਿਰ ਵੀ ਗੁਲਤ ਦਿਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਰੋਸ ਜਤਾਇਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਘੱਟ ਰੁਚੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੁਣੀਆਂ-ਸੁਣਾਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ‘ਤੇ ਵੱਧ ਯਕੀਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੈਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਣੀ ਆਪ ਪੜ੍ਹਨ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉੱਘੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਸ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ. ਪੁਰੇਵਾਲ ਨਾਲ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ। ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਢਾਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਸਮੱਸਿਆ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਪਿਛਲੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਓ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜੁਲੀਅਨ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਸੋਧ (ਅਕਤੂਬਰ 1582 ਈ) ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਦ ਦੇ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ ਰੁੱਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰੁੱਤਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੈਲੰਡਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਗਰਾਮ ਕੁਦਰਤੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੈਨਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਮ ਗਿਆਨੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਵਿਆਹਿਆ ਨਹੀਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਠ ਕਰਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਆਪ ਪਾਠ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣੀ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੀਟਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਸਮੱਸਿਆ ਕਾਰਨ, ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਰੱਦ ਕਰਨੀ, ਨੇ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਖ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸੱਚਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਅਕਾਲ ਤੇ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਖਤ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਵਪੂਰਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ। ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਰੋਸਚਿਸਟਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਕਰੀਤਨ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਨੂੰ ਕੱਟ-ਵੱਢ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਏ ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ 5 ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਆਖ ਕੇ, ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਆਏ ਸਾਰੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਮਤੇ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਹਿਲਾ ਮਤਾ ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਗਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀ

ਕੀਤਾ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਲਾਈ ਪਾਬੰਧੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੌਥਾ ਮਤਾ ਸ. ਇਰਵਿਨਪੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਗਤ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ‘ਤੇ ਪੁੱਜੀ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਹੀ ਇਕੋ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਹੀ ਸਿੱਖ ਕੈਲੰਡਰ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ, ਇਸ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਗਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਤਰੀਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਗੁਰਪੁਰਬ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (1 ਵਿਸਾਖ 14 ਅਪਰੈਲ) ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ (ਇਕ ਚੇਤ, 14 ਮਾਰਚ), ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ (1 ਫੱਗਣ 12 ਫਰਵਰੀ) ਪੰਜਵਾਂ ਪਤਾ ਡਾ. ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸਰਬ ਸਾਂਝੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਾਤਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸ. ਸਵਰਣ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਨਾਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਦਿਹਾੜੇ ਮਨਾਏ ਜਾਣ। ਇਹ ਮਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਥ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਥੇ ਵਲੋਂ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਅੰਤ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿਚ ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ, ਡਾ. ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸ. ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੰਦੋਸ਼ਾ, ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ, ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਬੋਲੀਆ, ਸ. ਪਰੀਤ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਸ. ਇਰਵਿਨਪੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

ਮਨੀਪੁਰ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਮੁੜ ਵਿਗੜੇ, ਭੀੜ ਨੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸਾੜੇ

ਇੰਫਾਲ: ਮਨੀਪੁਰ ਦੀ ਇੰਫਾਲ ਘਾਟੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਈ ਭੀੜ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੇ ਇਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਐੱਨ ਬੀਰੇਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੱਦੀ ਘਰ 'ਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਰੀਬਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਮੋਤੇਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਿੰਨ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਫਾਲ ਘਾਟੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਹਿੰਸਕ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੰਜ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਰਫਿਊ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਦੇ ਨਾਲ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੀ ਮੁਅੱਤਲ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੁਕੀ-ਜੋ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਨਾਲ ਕਬਿਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ 10 ਕੁਕੀ-ਜੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ

ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪੀ ਜਾਂਦੀ।

ਮਨੀਪੁਰ ਦੇ ਜਿਰੀਬਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਬਰਾਕ ਨਦੀ 'ਚ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਬੱਚੇ ਜਦਕਿ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਕ ਔਰਤ ਤੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਖਦਸ਼ਾ ਜਤਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ 10 ਅਤਿਵਾਦੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਮਨੀਪੁਰ ਵਿਚ ਕੁਕੀ-ਜੋ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਸਥਾ ਇੰਡੀਜੀਨਸ ਟਰਾਈਬਲ ਲੀਡਰਜ਼ ਫੋਰਮ (ਆਈ.ਟੀ.ਐਲ.ਐਫ) ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ

ਮਨੀਪੁਰ ਨੂੰ ਸੜਦਾ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਭਾਜਪਾ: ਕਾਂਗਰਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਲਿਕਾਰਜੁਨ ਖੜਗੇ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੀਪੁਰ ਸੜਦਾ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ 'ਨਫਰਤ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।' ਖੜਗੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭੁੱਲਣਗੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਮਨੀਪੁਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਮਨੀਪੁਰ 'ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਸੂਬੇ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਹ ਦਿੱਲੀ ਪਰਤ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਮਨੀਪੁਰ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਹਾਲਾਤ ਮੁੜ ਤੋਂ ਵਿਗੜਨ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹਰਕਤ 'ਚ ਆਈ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਮਨੀਪੁਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਬਾਰੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ

ਗਿੰਜਾ ਵੁਆਲਜੋਗ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਹਾਲੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਸੀਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਫੁਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।'

ਡੈਨਮਾਰਕ ਦੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਬਣੀ ਮਿਸ ਯੂਨੀਵਰਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਡੈਨਮਾਰਕ ਦੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਕਜੇਅਰ ਬੇਲਵਿਗ ਨੇ ਸਾਲ 2024 ਦਾ ਮਿਸ ਯੂਨੀਵਰਸ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ। ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਡੈਨਮਾਰਕ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ 73ਵਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਮੈਕਸਿਕੋ ਦੇ ਐਰੇਨਾ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 120 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮਿਸ ਨਾਇਜੀਰੀਆ ਚਿਡਿੰਮਾ ਐਡੇਟਸਾਈਨਾ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਜਦਕਿ ਮਿਸ ਮੈਕਸਿਕੋ ਮਾਰੀਆ ਫਰਨਾਂਡਾ ਬੈਲਟਰਾਨ ਨੂੰ ਤੀਜਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮਿਸ ਯੂਨੀਵਰਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ ਪੇਜ 'ਤੇ ਇਕ ਪੋਸਟ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ, 'ਇਕ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ! ਡੈਨਮਾਰਕ ਨੂੰ 73ਵੀਂ ਮਿਸ ਯੂਨੀਵਰਸ ਦੀ ਵਧਾਈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਦੌਰ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀਆਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰੇਗਾ।' ਹਿਰੇ ਵੇਚਣ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਕੀਲ ਬੇਲਵਿਗ ਨੂੰ ਨਿਕਾਰਾਗੁਆ ਦੀ ਮਿਸ ਯੂਨੀਵਰਸ 2023

ਸ਼ੋਨਿਸ ਪਲੈਸਿਓਸ ਨੇ ਜਿੱਤ ਦਾ ਤਾਜ ਪਹਿਨਾਇਆ। ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੀ ਰੀਆ ਸਿੰਘਾ ਸਿਖਰਲੀਆ 30 ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੀ। ਮਿਸ ਯੂਨੀਵਰਸ 2024 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਮਾਰੀਓ ਲੋਪੇਜ਼, ਮਿਸ ਯੂਨੀਵਰਸ 2012 ਓਲੀਵੀਆ ਕੁਲਪੋ, ਪ੍ਰੈਜ਼ੈਂਟਰ ਜੂਰੀ ਹਾਲ ਅਤੇ ਮਿਸ ਯੂਨੀਵਰਸ 2018 ਕੈਟਰੀਨਾ ਗਰੇਅ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਮੈਕਸਿਕੋ ਨੇ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

'ਆਪ' ਛੱਡਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕੈਲਾਸ਼ ਗਹਿਲੋਤ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਆਗੂ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਕੈਲਾਸ਼ ਗਹਿਲੋਤ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਚੋਟੀ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ।

ਗਹਿਲੋਤ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖੱਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਚ ਇਹ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਹਿਲੋਤ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ।

ਖੱਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਹਿਲੋਤ ਦਾ ਦੋ ਵਾਰ ਨਜ਼ਰਗੜ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਸਦਕਾ

ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਕਰੀਬੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਜ਼ਰਗੜ ਭਾਵੇਂ ਭੂਗੋਲਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਪਰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਗਹਿਲੋਤ ਨੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ,

“ਮੈਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ 'ਆਪ' ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਰੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 'ਆਪ' ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿੱਜੀ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਵਿਚ ਹੀ ਬਿਤਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।”

ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਲਗਾਇਆ

ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ 'ਮੇਰੀ ਦਸਤਾਰ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਨ' ਤਹਿਤ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝਿੰਜਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਦਸਤਾਰਾਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਕੀਤੀ।

ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਤਾਲਮੇਲ ਲਈ ਭਾਰਤ ਤੇ ਨੇਪਾਲ ਸਹਿਮਤ

ਕਾਠਮੰਡੂ: ਭਾਰਤ ਤੇ ਨੇਪਾਲ ਨੇ ਸਾਲਾਨਾ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਤਾਲਮੇਲ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਰਿਸ਼ੀ ਰਾਮ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੁਲਿਸ

ਬਲ ਅਤੇ ਸਸ਼ਸਤਰ ਸੀਮਾ ਬਲ (ਐਸ.ਐਸ.ਬੀ.) ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਅੱਠਵੀਂ ਨੇਪਾਲ-ਭਾਰਤ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਠਕ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸੀਮਾ, ਸਰਹੱਦ, ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰੀ, ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਦੋਵਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਤਾਲਮੇਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ

ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਸ.ਐਸ.ਬੀ. ਅਤੇ ਏ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਤਾਲਮੇਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੀਤੇ

ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ।' ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਤਾਲਮੇਲ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਰੂਸ ਵੱਲੋਂ ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ 120 ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਤੇ 90 ਡਰੋਨਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ

ਕੀਵ: ਰੂਸ ਨੇ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਉਰਜਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਡਰੋਨਾਂ ਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ 'ਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਗਈ। ਰੂਸ ਦੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਹਮਲਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਹਮਲਾ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਸਕੋ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੋਲੋਦੀਮੀਰ ਜ਼ੈਲੋਂਸਕੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੂਸ ਨੇ ਯੂਕਰੇਨ 'ਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁੱਲ 120 ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਤੇ 90 ਡਰੋਨ ਦਾਗੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਮਲੇ 'ਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਰੋਨ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਰਾਨ 'ਚ ਬਣੇ ਸ਼ਾਹਿਦ ਡਰੋਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ

ਕਰੂਜ਼, ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਦਾਗੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਵੀ

ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜ਼ੈਲੋਂਸਕੀ ਨੇ 'ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ' ਉੱਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ

ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਹਮਲਾ; ਤਿੰਨ ਸ਼ੱਕੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਤਲ ਅਵੀਵ: ਤੱਟੀ ਸ਼ਹਿਰ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੇ (ਫਲੇਅਰਸ) ਦਾਗੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਗੋਲੇ ਦਾਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਘਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਘਟਨਾ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਖਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਰਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਵੱਲੋਂ ਲੰਘੇ ਮਹੀਨੇ ਵੀ ਇਸ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵੱਲ ਡਰੋਨ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗੋਲੇ ਦਾਗੇ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਫੜੇ ਗਏ ਸ਼ੱਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤਫ਼ਸੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਲੋਚਕਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਗਏ ਇਕ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਕਰੇਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੇ 140 ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਤੇ ਡਰੋਨ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸਾਡਾ ਉਰਜਾ ਢਾਂਚਾ ਸੀ। ਟਕਰਾਉਣ ਤੇ ਡਿੱਗਣ ਵਾਲੇ ਮਲਬੇ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਾ ਹੈ। ਮਾਈਕੋਲਾਈਵ 'ਚ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਦੋ

ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਛੇ ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਦੋ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੀਵ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਫੌਜੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੇਰਹੀ ਪੋਪਕੋ ਅਨੁਸਾਰ ਡਰੋਨ ਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹਮਲਾ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਸੀ।

ਸਮਕਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਸੰਪੰਨ

ਸਟਾਕਟਨ: ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਸੈਂਟਰਲ ਵੈਲੀ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸਮਕਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਸਟਾਕਟਨ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਸੰਪੰਨ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਆਰੰਭ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਦੇ ਸੁਆਗਤੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਉਪਰੰਤ, ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਬਲਿਦਾਨ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਯੂਤ ਨੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ। ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਬਲਿਦਾਨ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਿਤ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਸਮਕਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ' ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਰੂਪ-ਬੱਧ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ-ਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਜ਼ਰ ਨਾਮਵਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵਿਧਿਵਿਧ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਮਕਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ

ਪਹਿਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦੋ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਡਾ. ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ 'ਸਮਕਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ: ਮਸਲੇ ਅਤੇ ਸਰੋਕਾਰ' ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ.

ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ 'ਸਮਕਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਨਵ-ਪ੍ਰਵਚਨ' ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਧੁੱਗਾ ਦੁਆਰਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅੰਦਾਜ਼ ਅਤੇ ਬੁਲੰਦ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਸਮਕਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਰੂਪਕਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੁਨਾਖ਼ ਤੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਰਵਾਸੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਹੋਣੀ ਤੇ ਹਸਤੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਤੇ ਨਿਰਮਾਣਕਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੋਜ-ਪੱਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋ. ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਵੈਚ ਅਤੇ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਨੇ ਸੰਜੀਦਾ ਤੇ ਮੁੱਲਵਾਨ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਵੀ ਹੋਏ। ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਡਾ. ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਗੋਰਾ ਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਯੂਤ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਨਵ-ਪ੍ਰਵਾਚਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਸੇਲ ਲਾਈ ਗਈ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਜਨਕ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ, 'ਸਮਕਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ' ਅਤੇ 'ਕਵਿਤਾ ਸੰਗ ਸੰਵਾਦ' ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਸੇਲ ਹੋਈ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਯੂਤ ਦੇ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਸੂਰਜ ਹਾਰ ਗਿਆ ਹੈ' ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਅਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾ-ਵਿਉਂਤ ਬਾਰੇ ਮੁੱਲਵਾਨ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਤੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਤਹਿ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਦੇ ਬਹੁ-ਪਾਸਾਰੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਪਾਤਰੀ ਧੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ।

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਾਈ

ਬਰੈਂਪਟਨ: ਬੀਤੇ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਦੀ ਲੋਥੀ ਵਿਚ ਸਭਰੰਗ ਆਰਟਸ ਦੇ ਚਮਨ ਅੰਗਰੇਆ ਅਤੇ ਡਾ. ਅਮਨ

ਨੇ ਹੋਸਟ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਕਈ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਬਿਜ਼ਨਸਮੈਨ, ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਲਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ

ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੇਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ

ਵੱਲੋਂ ਕਲਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕਲਾਕ੍ਰਿਤਾਂ ਦਾ ਨਾ ਦਿਖਣਾ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ

ਬਣਾ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਰ ਵੀ ਰੋਚਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ

ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਨਾਲ ਕਲਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਆਰਟਿਸਟ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਸ਼ਾਮ "ਮੀਟ ਦੀ ਆਰਟਿਸਟ" ਨਾਮ ਹੇਠ ਇਕ ਟਾਕ ਸ਼ੋਅ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਮੀਲ ਜਸਵੰਦਰ

ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੋਨਾਂ ਆਰਟਿਸਟਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਬਰੈਂਪਟਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਮੇਅਰ ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨਟਾਰੀਓ ਦੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮਨਿਸਟਰ ਪ੍ਰਭਾਮੀਤ ਸਰਕਾਰੀਆ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਲਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਕਲਾਕਾਰਾਂ

ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸ਼ਮੀਲ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਮਵਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਦੋਨੋਂ ਆਰਟਿਸਟ ਕਿਸ ਸੋਚ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਿੱਠੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਦੋਵਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ

ਵੱਲ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਘਾਟ, ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਲਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੋਵਾਂ ਆਰਟਿਸਟਾਂ ਨੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਕਲਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵੀ ਦਿਤੇ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਟੇਜ ਉੱਪਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਇੱਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸਕੈਚ

ਅਜੇਹੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੇਢ ਕੁ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਰਟਿਸਟ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਐਗਜ਼ੀਬੀਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਇਕਸੁਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਇਮਾਰਤ ਉਸਾਰਨ ਲਈ 10 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਇੱਕਸੁਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਖੜ੍ਹੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਪਾਈ ਪੋਸਟ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਜੋਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਜ਼ਮੀਨੀ ਖਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਮੱਲ੍ਹਮ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਕਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ 10 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਬਣੀ ਨੇੜਤਾ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚਾਲੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੇ

ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਥਾਂ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ-3 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ 1966 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਚੀਮਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਰਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉੱਤਰੀ ਜ਼ੋਨਲ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ 'ਆਪ' ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ

ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵਧੇ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈ ਰਹੀ ਧੁੰਦ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੇ ਧੁੰਦ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਦਿਖਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਵਾਹਨ ਚਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕਾਫੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਥਾਮ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਹਵਾ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦਾ ਪੱਧਰ (ਏ.ਕਿਊ.ਆਈ.) 325 ਤੋਂ ਟੱਪ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਥਾਮ ਬੋਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਏ.ਕਿਊ.ਆਈ. 235, ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਦਾ 224, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ 218, ਜਲੰਧਰ ਦਾ 217, ਖੰਨਾ ਦਾ 179 ਅਤੇ ਰੂਪਨਗਰ

ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ: ਕਟਾਰੀਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਕਟਾਰੀਆ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਖੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਾਫੀ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਪੈਂਡਿੰਗ ਪਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਰਾਜਪਾਲ ਕਟਾਰੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਹਾਲੇ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਫਿਲਹਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਵਾਜਿਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲੇ ਕੋਈ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੇ ਧੁੰਦ ਕਾਰਨ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗੜੇ

ਦਾ ਏ.ਕਿਊ.ਆਈ. 155 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਵਾ ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਾਫ਼ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹਵਾ ਦੀ

ਕਿਣ-ਮਿਣ ਹੋਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੌਸਮ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਯੈਲੋ ਅਲਰਟ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਲੰਧਰ, ਬਠਿੰਡਾ ਸਣੇ ਹੋਰਨਾਂ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਵੇਰ ਸਮੇਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਹੱਦ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਨ ਚਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਵਧੇਰੇ ਦਿੱਕਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਜੀਂਦ ਵਿਚ ਏ.ਕਿਊ.ਆਈ. 401 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਿਵਾਨੀ ਵਿਚ 392, ਬਹਾਦਰਗੜ੍ਹ ਵਿਚ 383, ਪਾਣੀਪਤ ਵਿਚ 357, ਕੈਥਲ ਵਿਚ 321, ਰੋਹਤਕ ਵਿਚ 309, ਚਰਖੀ ਦਾਦਰੀ ਵਿਚ 297, ਗੁਰੂਗ੍ਰਾਮ ਵਿਚ 297, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿਚ 289, ਕਰਨਾਲ ਵਿਚ 285, ਪੰਚਕੂਲਾ ਵਿਚ 227 ਅਤੇ ਅੰਬਾਲਾ ਵਿਚ ਏ.ਕਿਊ.ਆਈ. 209 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 23 ਨਵੰਬਰ, 2024

ਸਿਆਸੀ ਏਜੰਡਾ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਵਾਹਵਾ ਹਲਚਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਅਸਤੀਫੇ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਉਸ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੰਜ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਾਂ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਤੇ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਕਟਾਂ ਅਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਕਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਦੇ ਲਈ ਸੰਕਟ ਮੌਜੂਦ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਾ ਬਚਿਆ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹਟਣ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਉੱਝ, ਉਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਸਿਰਫ ਮੂੰਹ-ਰਖਾਈ ਲਈ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸਤੀਫੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰੋਂ ਜੋ ਕਨਸੋਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਪਛਾੜ ਵੱਜਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਛੱਡਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਤੀਫਾ ਗਿਣ-ਮਿਥ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਅਸਤੀਫਾ-ਵਾਪਸੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਕਨਸੋਆਂ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹੁਣ ਰਾਬਤਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਵਿਚ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹੀਆ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਤਨਖਾਹੀਆ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਆਸ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਉਤੇ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਕਿਆਸਆਰਾਈਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਿਸਾਲੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਰੁੱਝੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਇਸੇ ਹਦਾਇਤ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਲਿਆ ਸੀ। 1992 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਿਸੇ ਚੋਣ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਰਿਹਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਸ ਫੇਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਏ ਰੌਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਰੋਕ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਪਾਰਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉੱਝ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸਜ਼ਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾ ਰਹੇ? ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਲਟਕਾਇਆ ਕਿਉਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਭਖਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇੱਕਜੁੱਟ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ; ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਵੀ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਇਉਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਗੁਆਚੀ ਸ਼ਾਨ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੋਰਚਾ ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕੀ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲੇਗੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇੰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੂਝਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਗਰਮਖਿਆਲ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਦੋ ਸਿੱਖ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਤੇ ਦਬਾਅ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸਟੈਂਡ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਮਸਲਾ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਰ ਕੁ ਦਿਨ ਸਰਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਤੱਥ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੀ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਹੀ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਮੌਕਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਏਜੰਡਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਰੱਖਣ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉੱਪਰ ਹੱਕ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉੱਪਰ ਹੱਕ ਜਤਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਹੀ ਟਪਲਾ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ, ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉੱਪਰ ਹੱਕ ਜਤਾਈ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੁੜ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਸ 10 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਬਦਲੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ 12 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਚਕੂਲਾ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਮਸਲਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉੱਪਰ ਹੱਕ ਜਤਾਈ ਦਾ ਹੈ। ਉੱਝ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਏਜੰਡੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉੱਪਰ ਹੱਕ ਨੂੰ ਠੋਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਬੰਧੀ ਜਦ ਕੋਈ ਮਸਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਦ ਹੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ

ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਈਮੇਲ: n4navkiran@gmail.com

ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖੈਰ! ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਖਿਲਾਫ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਸਮੇਤ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 'ਆਪ' ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵੀ ਸੌਂਪੇ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ "ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਹੀ ਹੈ।"

ਵੈਸੇ ਬਣਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 2022 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਨੈਪੂਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਨੌਰਥ ਜ਼ੋਨਲ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਦ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਤਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉੱਪਰ ਸੂਬੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਰੱਖਦੇ ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉੱਪਰ ਹੱਕ ਜਤਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਉੱਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮੰਗ ਕੇ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਲਈ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉੱਝ ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਪਰ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪੋਸਟ ਪਾ ਕੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੋਸਟ ਰਾਹੀਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਪਰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੂਬੇ ਬਣੇ। ਇਹਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਅੰਦਰ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨੀ ਪਈ

ਹੈ। 1966 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੜ ਗਠਨ ਕਰ ਕੇ ਨਵਾਂ ਸੂਬਾ ਹਰਿਆਣਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅਣਵੱਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮਸਲਾ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਲਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਵਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 1966 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੜ ਗਠਨ ਕਰ ਕੇ ਨਵਾਂ ਸੂਬਾ ਹਰਿਆਣਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅਣਵੱਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮਸਲਾ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਲਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਵਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 1966 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੜ ਗਠਨ ਕਰ ਕੇ ਨਵਾਂ ਸੂਬਾ ਹਰਿਆਣਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅਣਵੱਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮਸਲਾ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਲਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਵਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮਸਲੇ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਹਕੂਮਤ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਇਕ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਬੜੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਵੰਗ ਨਾਲ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕੈਂਚੀ ਫੇਰ ਕੇ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਢ ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰਾਂ ਖਾਸਕਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰ ਕੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾੜਾ ਪਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜੀ.ਐੱਸ.ਟੀ. ਤਹਿਤ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅੱਗੇ ਤਰਲੇ ਕੱਢਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ 'ਮੇਅਰ' ਵਰਗੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਰਹੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉੱਪਰ ਹੱਕ ਜਤਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਹੀ ਟਪਲਾ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ, ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਘੱਟ-ਵੱਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉਠਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਪਰ 1996-97 ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਪਈ ਜੋਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੇ ਕਦੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਜੁਅਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਮਕਦੇ ਤਮਾਮ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਕੀਕਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਖਾਸਕਰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਨਣ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਜੋਂ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਮੰਗ ਤਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਇਹ ਮੰਗ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਜਦ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ। ਸੋ, ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਵੈਸੇ ਜੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਹਰਿਆਣਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਆਸ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਫਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਗੰਢੇ ਛਿੱਤਰ ਜਾਂ ਰੁਪਏ!

ਗੰਢੇ ਪੁੱਟਦਾ ਚੋਰ ਸੀ ਗਿਆ ਫਤਿਆ ਮਾਲਕ ਓਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਸੋ ਗੰਢੇ ਸੋ ਛਿੱਤਰ 'ਸੋ ਦਾ ਨੋਟੂ' ਦੇ ਦਏ ਚੋਰ 'ਸੋਚ ਕੇ' ਇਕ ਅਪਣਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਗੰਢੇ ਬਾਰਾਂ ਕੁ ਖਾ ਲਏ ਜਦ 'ਹੁੱਬਦੇ' ਨੇ ਪਾਣੀ ਔਖਾਂ 'ਚ ਓਸਦੇ ਆਉਣ ਲੱਗਾ। ਕਹਿੰਦਾ ਛਿੱਤਰ ਹੀ ਸਹਿ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਣਾ ਗੰਢੇ ਖਾ ਕੇ ਜੀਅ ਕਚੁਆਉਣ ਲੱਗਾ। ਪੈ ਗਏ ਪੱਚੀ ਕੁ ਛਿੱਤਰ ਜਦ ਪਿੱਠ ਉਤੇ ਹੱਥ ਆਪਣੀ ਜੇਬੂ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਹੁਣ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਜੀ ਸੋ ਦਾ ਨੋਟੂ ਇਉਂ ਆਖ ਫਤਾਉਣ ਲੱਗਾ!

ਬਸਤਰ 'ਚ ਕਤਲੇਆਮ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੀ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ

ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੰਗਲੀ ਪੱਟੀ ਨਕਸਲੀ/ਮਾਓਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਕਤਲਗਾਹ ਦਾ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 31 ਮਾਰਚ 2026 ਤੱਕ ਮਾਓਵਾਦ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਗਸਤ 2009 'ਚ ਜਦੋਂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ-ਚਿਦੰਬਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਗ੍ਰੀਨ ਹੰਟ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਟੀਚੇ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਦਰਜਨ ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ/ਸਪੈਸ਼ਲ ਫੋਰਸਾਂ ਵੱਲੋਂ ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਕਸਲੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦਾ ਜਿਸਮਾਨੀ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰਨਾ ਹੈ; ਉਹ ਮਸਲੇ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ

1990ਵਿਆਂ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਨੇ ਉਦਾਰੀਕਰਨ-ਨਿੱਜੀਕਰਨ-ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਮਾਡਲ ਅਪਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੰਗਲਾਂ-ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਡਮੁੱਲੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ-ਦੇਸੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਕਬਿਰ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸੰਨ 2000 'ਚ ਸੰਘਣੀ ਆਦਿਵਾਸੀ ਵਾਲੇ ਵੱਖਰੇ ਰਾਜ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਝਾਰਖੰਡ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਤਾਂ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਤਿੱਖੇ ਜਨਤਕ ਟਾਕਰੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਆਦਿਵਾਸੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਤੋੜਨ ਲਈ ਟਾਟਾ ਅਤੇ ਐੱਸ.ਆਰ.

ਭਰਾ-ਮਾਰੂ ਜੰਗ 'ਚ ਝੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ 'ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ' ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨੀ ਪਈ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਾਸ਼ਕਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਧਾਂਦਲੀ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਔਕੜੇ ਦਿਖਾ ਕੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਓਵਾਦੀ ਛਾਪਾਮਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਮ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ

ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਤਿਆਗਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਤਾਰ ਕੇ ਵੀ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਹਨ। ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਵੀ ਝੁਠਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨਕਸਲੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਜਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਗਈਆਂ। ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਨਰਕ ਤੋਂ ਵੀ ਭੈੜੇ ਜੂਨ-ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਉੱਪਰ ਪਾਇਆ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਪਰਦਾ ਪਾਏ ਕੇ ਅਸਲ ਤਸਵੀਰ ਜੱਗ ਜਾਹਰ

ਕਰਨ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਹੁਣ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੜਕਾਂ ਵਿਛਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿਖਿਆ ਅਤੇ ਮਲੇਰੀਏ ਵਰਗੀਆਂ ਸਾਧਾਰਨ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਅੱਜ ਵੀ ਆਦਿਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਤੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਰਹੇ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਣ-ਬਸੇਰੇ ਜੰਗਲਾਂ-ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਉਜਾੜਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਬੈਲਾਡਿਲਾ ਖਾਣ ਵਰਗੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਾਏ 'ਵਿਕਾਸ' ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਸੁਆਦ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਅਬੂਝਮਾਤ ਉੱਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਵਿਛਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਲਈ ਹੁਣ ਤੱਕ 'ਅਬੂਝ' ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਜੰਗਲਾਂ, ਪਹਾੜਾਂ ਹੇਠਲੇ ਵਡਮੁੱਲੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਅਤੇ ਇਸ ਖਾਤਰ ਉਥੇ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ' ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਚੋਂ ਆਦਿਵਾਸੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਮਾਤ ਵਰਗੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਹੋਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੱਤ ਦਹਾਕੇ ਬਾਅਦ ਵੀ 'ਲੋਕਤੰਤਰੀ' ਰਾਜ ਬੇਖ਼ਬਰ ਸੀ। ਹਕੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ, ਆਦਿਵਾਸੀ ਅਵਾਮ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੈ।

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਨਕਸਲ-ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਅਸਲੀਲ ਜਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਰਾਹੀਂ ਮਸਲੇ ਦੀ ਮੂਲ ਵਜ੍ਹਾ ਉੱਪਰ ਪਰਦਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ 'ਮੁੱਖਧਾਰਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਗ਼ੈਰ-ਅਦਾਲਤੀ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ 'ਨਿਉ ਨਾਰਮਲ' ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਫੰਡਿੰਗ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਮਹੇਂਦਰ ਕਰਮਾ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਕਮਾਨ ਹੇਠ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਰੇਦ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਸਾੜ-ਫੂਕ, ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਰੇਦ ਵੀ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਤੋੜਨ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ ਤਾਂ ਬੁਖਲਾਹਟ 'ਚ ਆ ਕੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਨਕਸਲਵਾਦ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ' ਐਲਾਨ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਗ਼ਰੀਬ, ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਸਲਕ੍ਰਮੀ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਹੁਣ ਅਤਿਅੰਤ ਕਰੂਰ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਲੀਨ, ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਐਨਕੌਡ, ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਹਰ, ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਗਾਰ ਆਦਿ ਨਾਮ ਭਾਵੇਂ ਵੱਖਰੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਭ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਕ ਹੈ: ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਨਸਲਕ੍ਰਮੀ ਅਤੇ ਉਜਾੜਾ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਾਸ਼ਕਰਾਂ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਕੈਂਪ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਚੱਪੇ-ਚੱਪੇ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ; ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬਸਤਰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੰਘਣੀ ਨੀਮ-ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਬਸਤਰ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਹਰ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦਾ ਕੈਂਪ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦਾ ਔਸਤ ਅਨੁਪਾਤ 9:1 ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਹਕੂਮਤ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੈਂਪ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਕਬਿਰ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਤੋਂ ਬਖੂਬੀ ਵਾਕਫ਼ ਜਾਗਰੂਕ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਉਜਾੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮਜ਼ਲੂਮ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਜੰਗਲਾਂ-ਪਹਾੜਾਂ ਉੱਪਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਫੜ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨਾਮੀ ਮਾਓਵਾਦੀ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਛਾਪਾਮਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਵਰਦੀ ਪਹਿਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਕਬਿਰ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਰੂਪ ਤਾਂ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਖਬਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ ਆਦਿਵਾਸੀ ਪਿੰਡਾਂ ਉੱਪਰ ਡਰੋਨਾਂ ਨਾਲ ਬੰਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਾਲੀਆ ਤੱਥ-ਖੋਜ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ 13 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਹਿਮਾਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਸੰਦੇਸ਼ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਾਸ਼ਕਰ ਬੀਜਾਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕੋਂਡਾਪਲੀ ਪਿੰਡ ਉੱਪਰ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਗੋਲੇ-ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਵਾਛੜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਦਿਨ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ ਭੇਜ ਕੇ ਨਵਾਂ ਕੈਂਪ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਹਮਲਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ 30 ਆਦਿਵਾਸੀ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ 'ਮੂਲਵਾਸੀ ਬਚਾਓ ਮੰਚ' ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਨੀਮ-ਫ਼ੌਜੀ ਕੈਂਪ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਪੱਕੇ ਮੋਰਚੇ ਲਾ ਕੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਡਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਵਾਲ ਹੈ: ਜੇ ਲੋਕ ਪੁਰਾਮਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹਕੂਮਤੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਹੋਰ ਰਾਹ ਕੀ ਹੈ?

ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਹਿੱਸਿਆਂ, ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲੇ ਉਠਾ ਕੇ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ 'ਚ ਕੇਂਦਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਨੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੋਂਦੀ ਇਨਕਲਾਬ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਉੱਪਰ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਟੀਚਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ 'ਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਪਰ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਹਕੂਮਰਾਨ ਜ਼ਰੋਂਦੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਏ। ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਉੱਪਰ ਕੁਦਰਤੀ ਹੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ, ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਜ਼ਰਤ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਲਈ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨੇ ਪਏ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਬਿਹਾਰ-ਝਾਰਖੰਡ, ਉਤੀਸਾ, ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਕੇਰਲ ਜਾਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਜਨਤਕ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਪਏ। ਤਤਕਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ 2006 'ਚ ਬਣਾਏ 'ਮਾਹਰਾਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪ' ਨੇ 'ਲਾਲ ਪੱਟੀ' ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2008 'ਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਵਿਸਤਾਰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਦੱਬੇਕੁਚਲਿਆਂ 'ਚ ਆਪਣੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਹੱਕ ਜਤਾਉਣ ਅਤੇ ਭਾਰੂ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਜਮਾਤਾਂ ਤੋਂ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਗੌਰਵ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਭਰਿਆ ਹੈ।"

ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ 'ਸੰਵਿਧਾਨ', 'ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ' ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ, ਕੁਲ ਆਲਮ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪਾਬੰਦ ਹੈ; ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.-ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦਾ ਰਾਜ ਕਿਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਟੇਕ ਹੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਉਣ, ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦਬਾਉਣ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਤੇ ਘਿਨਾਉਣੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਖੇਡਣ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਐਨਾ ਹੀ ਹੋਜ ਹੈ ਤਾਂ ਵੱਖਰੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਅਦਾਲਤੀ ਕਤਲਾਂ 'ਚ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਡੱਕਣ ਦਾ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਕੀ ਹੱਕ ਹੈ? ਹਕੂਮਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ ਅਤੇ ਜੁਰਮ ਸਾਬਤ ਕਰ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਵੇ ਪਰ ਹਕੂਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਤਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਤੇ ਦੁਬ੍ਰ ਪਰਜਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੰਦ ਹੈ। ਚੋਟੀ ਦੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਚੇਚੁਕੁਰੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਉਰਫ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੇਮ ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮਾਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਗਣਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।" ਹੁਣ ਜਦੋਂ 'ਗਣਰਾਜ' ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਟੀਚੇ ਮਿੱਥ ਕੇ ਖਾਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਹਕੂਮਤੀ ਨੀਤੀ ਨਵੀਂ ਨਹੀਂ। 1970ਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਵੀ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ ਇਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਨਕਸਲਵਾਦ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੰਜ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ 'ਚ 20000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਕਸਲੀਆਂ/ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਅਤੇ ਕਿੱਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਨਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਘ੍ਰਿਣਤ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ, ਧੱਕੇ-ਵਿਤਕਰੇ ਤੇ ਦਾਬੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਉਸਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਇਨਸਾਨੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਜੋ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ' ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹਰ ਹਿੱਲੇ ਯਥਾ-ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਪਿੱਛੇ ਇਸ ਦਾ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਬੇਕਿਰਕ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ, ਆਰਥਿਕ ਮੁਥਾਜੀ, ਦਾਬੇ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਗ਼ੁਲਾਮੀ 'ਚ ਜਕੜੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸਵਾਰਥ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਜਮਾਤੀ ਹਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਪੇ ਬਣੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਮਾਓਵਾਦੀ 'ਹਿੰਸਾ' ਉੱਪਰ ਬਹੁਤ ਹਾਇ-ਤੌਬਾ ਮਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਵੱਲ ਕਦੇ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਇਸ ਕੌੜੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਏ 'ਸੁਤੰਤਰ' ਭਾਰਤ ਨੇ ਗ਼ਰੀਬ ਤੇ ਵਾਂਝੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਕਸਲੀ/ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਆਧਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਗ਼ਰੀਬ ਤੇ ਵਾਂਝੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਰੀੜਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਕੂਮਤ ਖੁਦ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਡਰ ਆਦਿਵਾਸੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕਾ ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਨੇ ਬਸਤਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਲੰਮੇ ਲੇਖ 'ਸਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਚਰਦਿਆਂ' (2010) 'ਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਓਵਾਦੀ ਛਾਪਾਮਾਰਾਂ ਦਾ 45% ਔਰਤਾਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ' ਸਥਾਪਤ

ਭਗਵਾ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ 2013 'ਚ ਦਸ ਰਾਜਾਂ ਦੇ 126 ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਅੰਤਵਾਦ' ਦੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਸਨ; ਹੁਣ 38 ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਹੀ ਨਕਸਲ-ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ ਪਰ ਕੀ ਉਹ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹਾਲਾਤ-ਘੋਰ ਗ਼ਰੀਬੀ, ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਨਿਆਂ, ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ - ਵੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਅਵਾਮ ਸਟੇਟ ਵਿਰੁੱਧ ਬਿਧਿਯਾਰ ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ? ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਐਨ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਵੀ ਬਦਤਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਭਰਮ ਹੈ ਕਿ ਕਰੂਰ ਰਾਜਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਅਵਾਮ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀ ਰੀੜ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਛਾੜ ਵਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਕਸਲਵਾਦ ਕਾਲਪਨਿਕ ਪੰਛੀ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਰਾਖ 'ਚੋਂ ਮੁੜ ਜਿਊਂਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀਆਂ, ਲੁੱਟਮਾਰ, ਜਿਨਸੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ, ਅਗਵਾ ਕਰ ਕੇ ਕਤਲ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਦਿਵਾਸੀ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਲਾਲਚ, ਭਰਮਾਉ ਸਕੀਮਾਂ, ਪਾਟਕ-ਪਾਊ ਚਾਲਾਂ ਅਤੇ ਕਰੂਰ ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਜਾਲ ਵਿਛਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ 'ਸਾਬਕਾ ਨਕਸਲੀਆਂ' ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਰਤੀ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਲਾਲਚ ਖਾਤਰ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਤਲਾਂ ਲਈ ਉਕਸਾ ਕੇ

ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਕੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਿਛੜੇ ਹੋਏ ਇਲਾਕਿਆਂ ਅੰਦਰ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਸਮੂਹਾਂ ਨਾਲ ਮੱਛੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਨਿਆਸਰੇ ਤੇ ਨਿਤਾਣੇ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਹੱਕ-ਜਤਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸਮੂਹਿਕ ਜਥੇਬੰਦ ਤਾਕਤ 'ਚ ਬਦਲਿਆ। ਜਦੋਂ

ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੀ ਕਿਰਤ 'ਨਾਇਫ'

ਡੈਨਮਾਰਕ ਵਾਸੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਸੁਰੇਸ਼ ਰਤਨ ਜੋ ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਲੱਖਣ ਖੋਜਾਂ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮਰਹੂਮ ਆਈ.ਏ.ਐੱਸ. ਅਫਸਰ ਐੱਨ.ਐੱਸ. ਰਤਨ ਅਤੇ ਡਾ. ਰਮਾ ਰਤਨ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਾਹਿਤ ਸੰਜੀਵਨੀ' ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਐਮੇਜ਼ੋਨ ਰਾਹੀਂ ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਨਾਇਫ: ਸੈਡੀਟੇਸ਼ਨਸ ਆਫਟਰ ਐਨ ਅਟੈਂਪਟਡ ਮਰਡਰ' ਸੁਗਾਤ ਵਜੋਂ ਭੇਜੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੋਬਾਇਲ ਰਾਹੀਂ (ਮੈਸੇਜ਼ 'ਤੇ) ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ:

"ਤੁਹਾਡੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਾਹਿਤ ਸੰਜੀਵਨੀ' ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਮੇਰੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਪੁੰਗਰਨ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਫਿਲਹਾਲ ਅਸਮਰਥ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇ ਮੈਂ ਇਸ 'ਤੇ ਚਿੰਤਨ-ਮੰਥਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਨਾਇਫ' ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕਦਮ ਤੁਹਾਡਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ। 'ਸਾਹਿਤ ਸੰਜੀਵਨੀ'

ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਇਲ
ਫੋਨ: +91-9855123499

ਵਰਗੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਣ ਲਈ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੰਨਵਾਰ ਵਜੋਂ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ- ਇਹ ਵੀ ਸੰਜੀਵਨੀ ਹੀ ਹੈ।"

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਪਾਰਸਲ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਪੁਸਤਕ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾਈ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਬੈਠੇ ਡਾ. ਸੁਰੇਸ਼ ਰਤਨ ਦਾ ਪੰਨਵਾਰ ਕੀਤਾ।

'ਨਾਇਫ' ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਭ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਸ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੀ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਜੋ ਮੌਤ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਕੇ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਵਰਗਾ ਪੁੱਛ ਲੇਖਕ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਕ ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਮੁੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਬਿਹਤਰ ਇਨਸਾਨ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬਿਹਤਰ ਲੇਖਕ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸ਼ਤਰੰਜੀ ਖੇਡ ਉੱਤੇ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦਾ ਕਸ਼ੀਦ ਕੀਤਾ ਤੱਤ-ਸਾਰ ਬੇਹੱਦ ਮੁੱਲਵਾਨ ਹੈ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸੰਜੀਵਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਚਾਕੂ ਦੇ ਵਾਰ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕਲਮ ਨਾਲ ਦੇਣ ਦਾ ਜੋ ਹੌਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਬੇਹੱਦ ਸਰਲ, ਸਹਿਜ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ 'ਨਾਇਫ' ਮੈਂ ਦੋ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੀ। ਅਲਮਾ ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ:

ਦਿਲ ਸੇ ਜੋ ਬਾਤ ਨਿਕਲਤੀ ਹੈ ਅਸਰ ਰਖਤੀ ਹੈ

ਪਰ ਨਹੀਂ ਤਾਕਤ-ਏ-ਪਰਵਾਜ਼ ਮਗਰ ਰਖਤੀ ਹੈ।

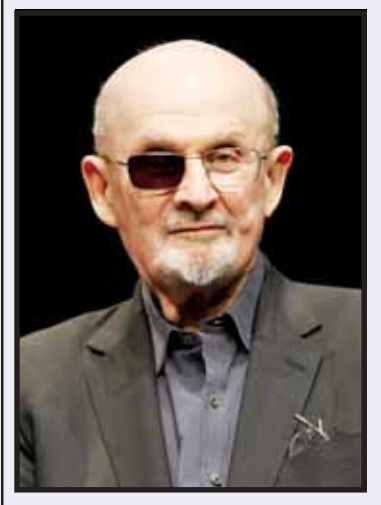
ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼-ਅਮਰੀਕਨ ਲੇਖਕ ਸਰ ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਗੈਬਰੀਅਲ ਗਾਰਸੀਆ ਮਾਰਕੇਜ਼ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲਾਂ ਦੇ ਤਿਲੱਸਮੀ ਯਥਾਰਥ (ਮੈਜਿਕ ਰੀਅਲਿਜ਼ਮ) ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੁਸ਼ਦੀ ਨੂੰ 1981 ਵਿਚ ਛਪੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਮਿਡਨਾਈਟ'ਸ ਚਿਲਡਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁੱਕਰ ਅਤੇ ਫੋਰ ਬੈਸਟ ਆਫ ਬੁੱਕਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਜਦੋਂ 1988 ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਚੌਥਾ ਨਾਵਲ 'ਦਿ ਸੈਟਨਿਕ ਵਰਸਸ' ਛਪਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਇਰਾਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਨੇਤਾ ਆਇਤੁੱਲਾ ਖੋਮੇਨੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫ਼ਤਵਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਸ਼ਖ਼ਸ ਰੁਸ਼ਦੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ

ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼-ਅਮਰੀਕਨ ਲੇਖਕ ਸਰ ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਗੈਬਰੀਅਲ ਗਾਰਸੀਆ ਮਾਰਕੇਜ਼ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲਾਂ ਦੇ ਤਿਲੱਸਮੀ-ਯਥਾਰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੁਸ਼ਦੀ ਨੂੰ 1981 ਵਿਚ ਛਪੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਮਿਡਨਾਈਟ'ਸ ਚਿਲਡਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁੱਕਰ ਤੇ ਫੋਰ ਬੈਸਟ ਆਫ ਬੁੱਕਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਜਦੋਂ 1988 ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਚੌਥਾ ਨਾਵਲ 'ਦਿ ਸੈਟਨਿਕ ਵਰਸਸ' ਛਪਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਇਰਾਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਨੇਤਾ ਆਇਤੁੱਲਾ ਖੋਮੇਨੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫ਼ਤਵਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਘੇ ਲੇਖਕ ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਇਲ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ 'ਨਾਇਫ' ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਵਲ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਮੌਤ ਦੇ ਸਾਥੇ ਹੇਠ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਗੁਪਤ ਥਾਂ 'ਤੇ 'ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਯਾਰਡ' ਦੀ ਕਰਤੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਤਾਉਣ ਲਈ

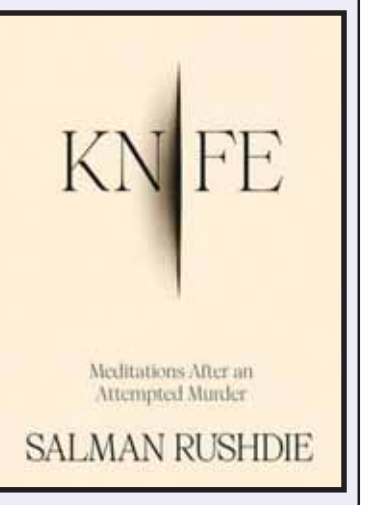
ਬਰਫ਼ੇ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਹ ਲਹੂ-ਲਹਾਨ ਹੋ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਡਿਗ ਪਿਆ। ਰੁਸ਼ਦੀ ਨੇ ਤੁਝਕ ਕੇ ਜਦੋਂ ਚੀਕ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜਾਗ ਪਈ। ਉਸ ਨੇ ਰੁਸ਼ਦੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪਾਣੀ ਲਾਇਆ।

ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਖਚਾਖਚ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੰਚ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ 'ਸਿਟੀ ਆਫ ਅਸਾਇਲਮ' ਪੀਟਸਬਰਗ ਦੇ ਸਹਿ ਸੰਸਥਾਪਕ ਹੈਨਰੀ ਰਈਸ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਨਾਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਮਹਿਸੂਸ

ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ

ਰੁਸ਼ਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਲੇਖਕ ਹੈ ਜੋ ਮੌਤ ਦਾ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਹਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ- 'ਲਿਵ ਲਿਵ'। ਉਹ ਦਰਦ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਹੋਸ਼ ਕਾਇਮ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਰਾਫ ਲੋਰੇਨ ਬ੍ਰਾਂਡ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਸੂਟ ਉਸ ਦੇ ਬਦਨ ਤੋਂ ਚੀਰ ਕੇ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਅਫਸੋਸਜ਼ਦਾ ਸੀ।

'ਨਾਇਫ' ਦਾ ਸਰਵਰਕ।

ਮਜ਼ਬੂਰ ਸੀ। ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪੁਲਿਸ ਪਹਿਰੇ ਹੇਠ ਰਹਿਣਾ ਜੇਲ੍ਹ ਭੁਗਤਣ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਫ਼ਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਆਮ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਾਂਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਹਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਖੇ 'ਰਾਈਟਰ ਇਨ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸ' ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ 2012 ਵਿਚ ਛਪੀ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਜੋਸਫ ਐਂਤੋਨ: ਦੋ ਮੈਮੋਇਰ' ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਗੁਪਤਵਾਸ ਵਿਚ ਬਿਤਾਏ ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਾਰ ਪਤਨੀਆਂ-ਕਲੋਰਿਸਾ ਲੁਆਰਡ, ਮੈਰੀਨਾ ਵਿਗਿਨਸ, ਐਲਿਜ਼ਾਬੇਥ ਵੇਸਟ ਤੇ ਪਦਮਾ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ 2007 ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੇ 'ਸਰ' ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

ਅਤੀਤ ਦੇ ਖੌਫ਼ਨਾਕ ਦੌਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸੌਖੀ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੋਰਟਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵਿੱਤਰੀ, ਨਾਵਲਕਾਰ, ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਗਜ਼ੇਲ ਏਲਿਜ਼ਾ ਗ੍ਰਿਫਥਸ ਨਾਲ 2021 ਵਿਚ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਵਾਈ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਸ਼ਾਦੀ ਸੀ।

ਰੁਸ਼ਦੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ-ਪਤਨੀ ਏਲਿਜ਼ਾ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ਨੁਮਾ ਦਿਨ ਬਿਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਚਾਟਾਕੂਆ ਦੀ ਚਾਟਾਕੂਆ ਸੰਸਥਾ ਨੇ 'ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਹੱਤਤਾ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬੋਲਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਭੇਜਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 12 ਅਗਸਤ 2022 ਉਲੀਕੀ ਗਈ। ਰੁਸ਼ਦੀ ਨੇ ਸੱਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ਾ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਕਰੀਬ ਸੀ ਤੇ ਖੁਦ ਉਸ ਨੇ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਸਹਿਮ ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਜਰਿਆ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਚਾਟਾਕੂਆ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਭਖਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੰਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਚਾਟਾਕੂਆ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਬੜਾ ਡਰਾਉਣਾ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ-ਰੋਮ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਗਲੋਡੀਏਟਰ ਨੇ ਉਸ ਉੱਤੇ

ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਏਲਿਜ਼ਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਡਰ ਲੱਗ ਰਿਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਣਹੋਣੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਅਗੇਤਰੀ ਸੂਚਨਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।"

"ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਾਸਤਿਕ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਅਜਿਹੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਵੀ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।"

"ਤਾਂ ਨਾ ਜਾਓ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਲਵੋ।"

ਏਲਿਜ਼ਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਰੁਸ਼ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੈਨਰੀ ਰੀਸ ਨੇ ਬੜੀ ਜਾਨ ਮਾਰ ਕੇ ਤਿਆਰੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਟਿਕਟਾਂ ਐਡਵਾਂਸ ਵਿਚ ਖਰੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੀ 'ਲੈਕਚਰ ਫੀਸ' ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਵੀ ਹੈ। ਘਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਏ.ਸੀ. ਯੂਨਿਟ ਬਦਲਣ ਲਈ ਧਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

12 ਅਗਸਤ 2022 ਨੂੰ ਚਾਟਾਕੂਆ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ

ਰੁਸ਼ਦੀ ਲਈ ਟ੍ਰਾਮਾ ਸੈਂਟਰ ਦਾ ਕਮਰਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਏਲਿਜ਼ਾ ਦੀ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦੀ ਤੇ ਤੀਮਾਰਦਾਰੀ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਸੀ। ਉਹ ਦਿਨ ਰਾਤ ਬਿਨਾਂ ਥੱਕੇ ਬਿਨਾਂ ਅੱਕੇ ਉਸ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਰੁਸ਼ਦੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਚਟਾਨ ਵਰਗਾ ਸਹਾਰਾ ਦਿੱਤਾ।

ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੇ ਲੈਕਚਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠਾਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੰਚ 'ਤੇ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਸਨ ਸੋਨੀ ਟੋਨ-ਏਇਮ ਜੋ ਚਾਟਾਕੂਆ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਆਰਟ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਨ।

ਸੋਨੀ ਟੋਨ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਰੁਸ਼ਦੀ ਬੋਲਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਭੀੜ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਤਾੜੀਆਂ ਵਜਾ ਕੇ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖੱਬਾ ਹੱਥ ਉਤਾਰ ਚੁੱਕਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਅਜੇ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹਾਲ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਵੱਲ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਵਰਗੀ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਕਾਲੇ ਲਬਾਦੇ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਵੀ ਕਾਲੇ ਨਕਾਬ ਨਾਲ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਾਲ 'ਚ ਬੈਠੇ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸਮਝ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਨਾਟਕੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹੈ।

ਰੁਸ਼ਦੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਅਡੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਉਸ ਆਦਮੀ ਵੱਲ ਤੱਕਦਾ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਉਸ ਨੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾ ਬਚਾਅ ਦੀ। ਉਸ ਦਾ ਮੱਥਾ ਠਣਕਿਆ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ ਯਮਦੂਤ ਉਸ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ... "ਪਰ ਏਨੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਕਿਉਂ? ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਕਿੰਨਾ ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ 'ਉਸ ਕਿਤਾਬ' ਨੂੰ ਲੋਕ ਭੁਲ-ਭੁਲਾ ਬੈਠੇ ਹਨ।"

ਉਹ ਸੋਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਨੇ ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਉੱਤੇ 27 ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ ਵਾਰ ਕੀਤੇ- ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ, ਮੂੰਹ, ਗਰਦਨ, ਅੱਖਾਂ, ਬਾਹਾਂ, ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਫਿੱਡ 'ਤੇ ਬੜੇ ਡੂੰਘੇ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮ ਹੋਏ। ਉਹ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਾਬ ਨਾ ਝੱਲਦਾ ਹੋਇਆ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਚਾਹੇ ਪਾਸੇ ਖੂਨ ਹੀ ਖੂਨ ਸੀ। ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹੈਨਰੀ ਰੀਸ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਜੱਫਾ ਪਾ ਕੇ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇੰਝ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਅਫ਼ਰਾ-ਤਫ਼ਰੀ ਮੰਚ ਗਈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ

ਲੋਕ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਫਾਇਰਮੈਨ ਨੇ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਬਹਾਅ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਗਰਦਨ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਨਾਲ ਦਬਾਅ ਦੇ ਰੱਖਿਆ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਉਤਾਰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਜੋ ਖੂਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਦਿਲ ਵੱਲ ਹੋਵੇ।

ਰੁਸ਼ਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਲੇਖਕ ਹੈ ਜੋ ਮੌਤ ਦਾ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਹਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ- 'ਲਿਵ ਲਿਵ'। ਉਹ ਦਰਦ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਹੋਸ਼ ਕਾਇਮ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਰਾਫ ਲੋਰੇਨ ਬ੍ਰਾਂਡ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਸੂਟ ਉਸ ਦੇ ਬਦਨ ਤੋਂ ਚੀਰ ਕੇ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਅਫਸੋਸਜ਼ਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਅਤੇ 'ਡੇਬਿਟ ਕਾਰਡ' ਲਈ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਆਦਮੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਪਦਾਰਥਕ ਤੇ ਸਥੂਲ ਵਸਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਅਲੌਕਿਕ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀ ਸੁਰੰਗ ਦਿਖੀ ਤੇ ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਅਲੌਕਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਉਤਾਰ ਜਾਂਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ- 'ਕਿੰਗ ਲੀਅਰ ਵਾਂਗ ਮੇਰੀ ਅਕਲ ਫੌੜ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਪਰ ਚੇਤਨਾ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਸੀ- ਆਪਣੇ ਨੰਗੇਜ਼ ਦੀ ਜ਼ਲਾਲਤ ਭੁਗਤਣ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਹੀ ਡੂੰਘੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਫਲਣੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਦੀ ਨਿਜ਼ਾਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਬੇਵਸ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।"

ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਨੂੰ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਸਟੇਟ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਆਇਰੀ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਹੋਮੇਟ ਟ੍ਰਾਮਾ ਸੈਂਟਰ ਲਿਜ਼ਾਇਆ ਗਿਆ। ਆਪ੍ਰੋਸ਼ਨ ਥੀਏਟਰ 'ਚ ਜੁੜੇ ਸਰਜਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੇ ਬਦਨ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਆਪ੍ਰੋਸ਼ਨ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਸਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੂਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਿਸ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਉਤਾਰ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਈ.ਸੀ.ਯੂ. ਵਿਚ ਵੈਂਟੀਲੇਟਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਚਾਕੂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਮਾਰ ਉਸ ਦੀ ਸੱਜੀ ਅੱਖ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅੱਖ ਦਾ ਡੋਲਾ ਤਾਜ਼ੇ ਉਬਲੇ ਆਂਡੇ ਵਾਂਗ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਓਪਟਿਕ ਨਰਵ ਵੀ ਕੱਟੀ ਗਈ ਸੀ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਕਦੇ ਵੀ ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕੇਗਾ।

ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੈਂਟੀਲੇਟਰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰੁਸ਼ਦੀ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਾਹ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਕਾਇਮ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਸੀ, "ਮੈਂ ਯਕੀਨਨ ਠੀਕ ਹੋਵਾਂਗਾ।" ਉਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਦੋਨੋਂ ਪੁੱਤਰ, ਸਕੇ-ਸਬੰਧੀ ਅਤੇ ਦੋਸਤ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਅ ਬਾਇਡਨ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੈਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਭਾਵੁਕ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ:

"ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਓਝਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਬੜੇ ਇਕੱਲੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਕਟ ਕਾਲ ਵਿਚ ਨੇੜਲੇ ਦੋਸਤਾਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਸਕੂਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਵਿਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਰੁਸ਼ਦੀ ਲਈ ਟ੍ਰਾਮਾ ਸੈਂਟਰ ਦਾ ਕਮਰਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਏਲਿਜ਼ਾ ਦੀ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦੀ ਤੇ ਤੀਮਾਰਦਾਰੀ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਸੀ। ਉਹ ਦਿਨ ਰਾਤ ਬਿਨਾਂ ਥੱਕੇ ਬਿਨਾਂ ਅੱਕੇ ਉਸ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਰੁਸ਼ਦੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਚਟਾਨ ਵਰਗਾ ਸਹਾਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਨਾਲ ਡਾਕਟਰਾਂ, ਨਰਸਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਰਖਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਰੁਸ਼ਦੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਹਮਲਾਵਰ ਬਿਲਕੁਲ ਅਨਾੜੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਚਾਕੂ ਦੇ ਇਕੋ ਵਾਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ, ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰ ਦੇ ਚੀਰ ‘ਚ ਚਾਕੂ ਦੀ ਧਾਰ ਅੱਧਾ ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਵੀ ਅੰਦਰ ਧਸ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬ੍ਰੇਨ ਡੈੱਡ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਤੁਹਾਡੀ ਛਾਤੀ ‘ਚ ਤਿੰਨ ਜ਼ਖ਼ਮ ਹੋਏ। ਸੁਈ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਫ਼ਰਕ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਹਾਰਟ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ।”

ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਏਲੀਜ਼ਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਸੱਚਮੁੱਚ... ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਨੇ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਨ ਬਚਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਕਰਿਸ਼ਮਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।” ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਲਮਾਨ ਦਾ ਕਿਸੇ ‘ਕਰਿਸ਼ਮੇ’ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬੇਸ਼ਕ ਉਹ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ ‘ਕਰਿਸ਼ਮਈ ਯਥਾਰਥ’ (ਮੈਜਿਕ ਰੀਅਲਿਜ਼ਮ) ਨੂੰ ਚਿਤਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਧਾਰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਧਾਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਹੁਣ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ:

“ਮੈਂ ਕਰਿਸ਼ਮਿਆਂ ‘ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚਲੀ ਮੈਜਿਕ ਰੀਅਲਿਜ਼ਮ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਬਣਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਖਾਈ ਉਤੇ ‘ਕਰਿਸ਼ਮੇ ਦਾ ਪੁਲ’ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਜੁਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣ।” ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਨਾਇਫ’ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: “ਕਰਿਸ਼ਮਾ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਯਥਾਰਥ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਯਥਾਰਥ ਕਰਿਸ਼ਮਈ ਹੈ; ਜਾਂ ਇੰਝ ਕਹਿ ਲਵੋ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਬਚਾਈ।”

ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਰੁਸ਼ਦੀ ਠੀਕ ਹੋਣ ਲੱਗਾ, ਜ਼ਖ਼ਮ ਭਰਨ ਲੱਗੇ, ਅੰਤੜੀਆਂ ਦੀ ਸੋਜ ਘਟਣ ਲੱਗੀ, ਫੇਫੜਿਆਂ ‘ਚ ਭਰਿਆ ਪਾਣੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਦੰਦਾਂ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਕੱਟੀ ਜੀਭ ਸਟਿੱਚ ਲਾ ਕੇ ਸਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਸੱਜਾ ਬੁੱਲ੍ਹ ਜ਼ਰੂਰ ਲਕਵੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਖੱਬਾ ਹੱਥ ਅਜੇ ਵੀ ਸਪਲਿੰਟ ‘ਚ ਸੀ।

ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਰੁਸ਼ਦੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਮਾ ਸੈਂਟਰ ਤੋਂ ਮੈਨਹੱਟਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰੀਹੋਬਲੀਟੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਸਿਫਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮਿਲਾਨ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਮੁੜ ਉਸ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਏਲੀਜ਼ਾ ਹੁਣ ਕੁਝ ਦੇਰ ਆਰਾਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਰੁਸ਼ਦੀ ਵਰਗਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਨਾ ਖੁਦ ਕਦੇ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਉਦਾਸ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਸ਼ਟਦਾਇਕ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਆਸ ਦਾ ਕਦੇ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ: “ਮੈਂ ਵਾਲਤੋਅਰ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਕੈਨਡਿਡ’ ਦੇ ਨਾਇਕ ਵਾਂਗ ਮੁਰਖਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਤਕ ‘ਆਸਵੰਦ’ ਬੰਦਾ ਹਾਂ।”

ਸਵੇਰ ਦੇ 3-4 ਵਜੇ ਤੋਂ ਹੀ ਨਰਸਾਂ ਉਸ ਦਾ ਬੁਖਾਰ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਤੇ ਖੂਨ ਦਾ ਸੈਪਲ ਭਰਨ ਲਈ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਖਲਲ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਨਾ ਲੱਗਦੀ। ਅਜਿਹੀ ਇਕੱਲਤਾ ਵਿਚ ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰ ‘ਏ’ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ? ਉਹ ਆਪੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਤੇ ਆਪੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਕਿ 75 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਬੁੱਢਾ ਨਿਰਬਲ ਆਦਮੀ 24 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਚਾਕੂ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਤੇ ਇਕ ਅੱਜ਼ਾਬ ਵਜੋਂ ਮੀਮਾਂਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ:

“ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਕੇਕ ਕੱਟਣ ਦੀ ਰਸਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਦਾ ਕੇਕ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਸੁਆਣੀ ਸਬਜ਼ੀ ਤੇ ਫਲ ਕੱਟਦੀ ਹੈ। ਸਰਜਨ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਚੀਰ ਫਾੜ ਕਰ ਕੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਮਾਰਿਆ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਫ਼ਕਾ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਟਰਾਇਲ’ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਜੀਵ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਦੋ ਹਮਲਾਵਰ ਕੇ. ਜੋਸੇਫ ਦੇ ਢਿੱਡ ‘ਚ ਚਾਕੂ ਖੋਭ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਚਾਕੂ ਅਜਿਹੀ ‘ਨਿਰਜੀਵ’ ਵਸਤੂ ਹੈ ਜੋ ਹਿਤਕਾਰੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਮਾਰੂ ਵੀ; ਇਹ

ਚਾਕੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਕਿੰਝ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰੁਸ਼ਦੀ ਸੋਚਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਚਾਕੂ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਚੀਰ ਫਾੜ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲੀਆਂ-ਸੜੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਰੁੜੀਵਾਦੀ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ‘ਜੋ ਹੈ ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਹੈ’ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ

ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ Post traumatic stress disorder (PTSD) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਚਾਕੂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁੰਭਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਬੰਦਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਡਰ’ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਦੌਰੇ ਪੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਲੈਸ਼ ਬੈਕ ਜਾਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪੀੜਤ ਬੰਦਾ ਉਸੇ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਿਊਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

‘ਪਲੇਗ’ ‘ਚ ਵੀ ਮਹਾਮਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆ ਕੇ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਖੱਬੀ ਅੱਖ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖ-ਪੜ੍ਹ ਸਕੇਗਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦੇਖ ਸਕੇਗਾ। ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਉਸ ਲਈ ਓੜਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਕੂਨ, ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਹਾਸਲ

ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਸੀ: ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੂਜਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰੋਗੇ? ਉਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਿੰਝ ਕਰੋਗੇ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਹੀ ਦੁਹਰਾਅ ਕਰੋਗੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਿਊਣਾ ਚਾਹੋਗੇ।”

ਗਹਿਰੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਰੁਸ਼ਦੀ ਨੂੰ ਰੋਮੰਡ ਕਾਰਵਰ (1938-1988) ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ‘ਗਰੇਵੀ’ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ। ਕਾਰਵਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਤੇ ਕਵੀ ਸੀ ਜੋ ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਜੀਵਤ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਦਸ ਵਰ੍ਹੇ ਜਿਊਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨੇੜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ- ‘ਗਰੇਵੀ’ (ਸ਼ੇਰਬਾ):

ਮੇਰੇ ਲਈ ਰੋਣਾ ਨਹੀਂ
ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹਾਂ
ਆਪਣੀ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਤੋਂ
ਮੈਂ ਦਸ ਵਰ੍ਹੇ ਵੱਧ ਜੀਵਿਆ
ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ ਇਹ ਵਕਫ਼ਾ
ਸ਼ੇਰਬੇ ਵਾਂਗ ਸੀ ਸਵਾਦਲਾ।

ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਨੇ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਇਕਦਮ ਟੁੰਬਿਆ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ, “ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਤਾਂ ਹਰ ਦਿਨ ‘ਸ਼ੇਰਬਾ’ ਹੈ। ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਲਾਡਲਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਪਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੇ ਏਲੀਜ਼ਾ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਲੰਮੀਆਂ-ਚੌੜੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਘੜਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਨਵੇਂ ਦਿਨ ਦਾ ਰੱਜ ਕੇ ਲੁਫ਼ ਲਵਾਂਗੇ! ਜੀਵਨ ‘ਚ ‘ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ’ ਹੋ ਕੇ ਜਿਊਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਖੋਫ਼ਨਾਕ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਭੈ ਦਾ ਕਥਾਰਸਿਸ ਕਰਨ ਲਈ ‘ਨਾਇਫ’ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।”

ਉਹ ਠੀਕ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਮਾਰਚ 2023 ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਛਪਿਆ ਨਾਵਲ ‘ਵਿਕਟਰੀ ਸਿਟੀ’ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ। ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਉਹ ਲਗਭਗ 13 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ 18 ਸਤੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਏਲੀਜ਼ਾ ਨਾਲ ਚਾਟਾਕੂਆ ਗਿਆ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਾਈਕਲ ਹਿਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਨਿੱਘਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ:

“ਉਸ ਦੁਰਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਦਿਨ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।”

“ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਬਤ ‘ਵੰਨ ਪੀਸ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਫੇਰ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂਰਤੀ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹਾਂ। ਅਜਿਹੀ ਸੋਹਣੀ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਵਾਪਰੀ ਹਿੰਸਕ ਵਾਰਤਾ ਤੁਹਾਡੇ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।”

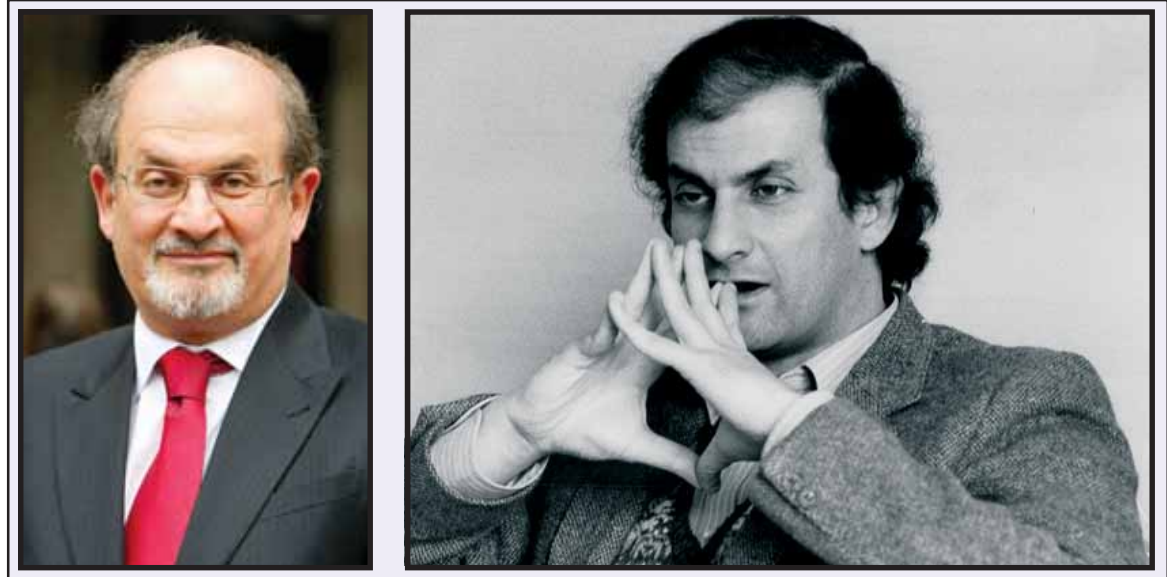
“ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ।” ਮਾਈਕਲ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਖਾਲੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਏ। ਰੁਸ਼ਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਏਲੀਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿਖਾਈ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਉਤੇ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਉਹ ਉਸ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਖਲੋਤਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਨ ਹੋ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਆਉਣਾ ਉਸ ਦੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਲੋੜ ਸੀ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ: “ਮੈਂ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ‘ਉਸ ਥਾਂ’ ‘ਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਮੈਂ ਜੇਤੂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਡਬਲਿਊ.ਈ. ਹੇਨਲੇ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ‘ਇਨਵਿਕਟਸ’ ਦੀਆਂ ਇਹ ਲਾਈਨਾਂ ਯਾਦ ਆਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗੁਣਗੁਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ-

Under the bludgeonings of chance/my head is bloody but un-bowed.

(ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਹਥੋੜਿਆਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਨ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਝੁਕਿਆ ਨਹੀਂ)”

ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਇਹ ਦਰਦ ਤੇ ਤਬਾਹੀਆਂ ਡਰਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਮੈਂ ਰਾਗਾਂ ਸਦਾ ਨਿਡਰ ਤੇ ਨਿਰਭੈ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਭਾਵੇਂ ਹੋਵੇ ਸੌਤਾ ਕੀ ਫ਼ਰਕ ਪੈਂਦੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਹੋਵੇ ਨਰਕ ਦੀ ਅੱਗ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਤਕਦੀਰ ਦਾ ਖੁਦ ਮਾਲਿਕ ਹਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਦਾ ਖੁਦ ਕਪਤਾਨ ਹਾਂ।

ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ।

ਚੀਰ ਫਾੜ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ‘ਆਰਾਮ ਵਿਚ ਖਲਲ’ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ!

ਰੁਸ਼ਦੀ ਅਨੁਸਾਰ: “ਕਲਾ ਯਥਾਰਥ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਇਹ ਦਿਲ ਪਰਚਾਵੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਕਲਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਸੋਚਣਾ, ਦੇਖਣਾ, ਪਰਖਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਵਾਂ-ਨਰੋਆ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਾਡੀ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਲਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹੂਲਤ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਤਲਬਗਾਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਹੱਕ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਰਕ, ਦਲੀਲ, ਆਲੋਚਨਾ ਅਤੇ ਖੰਡਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਕਲਾ ਦਾ ਗਲਾ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਲਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਾਤ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਰਾਮਤਾ ਸੀਜ਼ਰ ਨੇ ਓਵਿਡ ਨੂੰ ਜਲਾਵਤਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਰੋਮਨ ਸਾਮਰਾਜ ਫ਼ਨਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਓਵਿਡ ਦਾ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਅਮਰ ਹੈ। ਰੁਸ਼ ਵਿਚ ਕਵੀ ਓਸਿਪ ਮੈਂਡਲਸਟਾਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਟਾਲਿਨ ਨੇ ਰੋਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਨਾ ਸਟਾਲਿਨ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ। ਮੈਂਡਲਸਟਾਮ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਜਿਊਂਦਾ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਫਰੈਂਕੋ ਦੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੇ ਮਹਾਨ ਕਵੀ ਲੋਰਕਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਲੋਰਕਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ, ਅਹਿਸਾਸ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਤੇ ਅਨਮੋਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹਨ।”

ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮਹਾਨ ਲੇਖਕ ਜੋਸੇਫ ਕੈਂਪਬੈਲ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਯਾਦ ਆਏ:

“Any disaster, you con Survive is an improvement in your character, your stature, and your Life” (ਜੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਆਫ਼ਤ ‘ਚੋਂ ਤੁਸੀਂ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਚਰਿੱਤਰ, ਤੁਹਾਡੀ ਹੈਸੀਅਤ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਨਿਖਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ)। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਵੱਡੀ ਆਫ਼ਤ ‘ਚੋਂ ਬਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿੱਤ ਗਈ ਤੇ ਮੌਤ ਹਾਰ ਗਈ ਪਰ ਇਸ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਭਾਰੀ ਸਰੀਰਕ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਦਮੇ ‘ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਜਾਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ਮਿਜ਼ਾਜ, ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਹੌਸਲੇ ਵਾਲਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ। ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਉਹ ਖੋਫ਼ਨਾਕ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਰਾਤ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਸੁਪਨੇ ਸਮਾਨੰਤਰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੱਚ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਮਸ ਜੁਆਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲ ‘ਫਿਨੇਗਨ ਵੇਕ’ ਵਿਚ ‘ਸੁੱਤੇ ਦਿਮਾਗ’ ਦੀ ਪੇਚੀਦਾ ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਉਦਘਾਟਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੋਈ ਹਤਿਆਰਾ ਰੁਸ਼ਦੀ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਾ।

ਉਹ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਡਰ ਕੇ ਭੱਜਦਾ ਤੇ ਭੱਜਦਾ-ਭੱਜਦਾ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ। ਹਮਲਾਵਰ ਉਸ ‘ਤੇ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਤਾਬੜ-ਤੋੜ ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਤੇ ਉਹ ਤੁਝਕ ਕੇ ਚੀਕ ਮਾਰਦਾ ਤੇ ਕੋਲ ਪਈ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦੀ।

ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਗੁਆ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਖੱਬੀ ਅੱਖ ਦੀ ਵੀ ਮੈਕੂਲਰ ਡੀਜੇਨਰੇਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਅੱਖ ਦੀ ਜੋੜ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਦਹਿਲ ਗਿਆ, ਉਹ ਅੰਨ੍ਹੇਪਣ ਤੋਂ ਖੋਫ਼ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਦੇ ਨਾਟਕ ‘ਕਿੰਗ ਲੀਅਰ’ ਦਾ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਜੀਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਜਦੋਂ ਡਿਊਕ ਆਫ ਕੋਰਨਵਾਲ, ਗਲਾਉਸੇਸਟਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੱਚ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾ ਕਰ ਛੱਡਦਾ ਹੈ। ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ‘ਚ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਸਟ੍ਰੇਟਫੋਰਡ ਏਵਨ ਦੇ ਬੀਏਟਰ ‘ਚ ਪੀਟਰ ਬਰੁਕ ਦਾ ਖੇਡਿਆ ਨਾਟਕ ‘ਕਿੰਗ ਲੀਅਰ’ ਹਮੇਸ਼ਾ-ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਮਨ-ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੱਠ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦਾ ਉਹ ਭਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਆ-ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ।

ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਹੋਸ਼ ਸਰਾਮਾਗੋ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਬਲਾਈਡਨੈੱਸ’ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇਪਣ ਦੀ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਲੋਕ ਸਮਾਂ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਮੁੜ ਸੁਜਾਏ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਮੂ ਦੇ ਨਾਵਲ

ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਕ੍ਰਿਕਟ ਦਾ ਮਹਾਨ ਖਿਡਾਰੀ ਨਵਾਬ ਆਫ ਪਟੋਦੀ ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਘੜੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ‘ਰੋਲ ਮਾਡਲ’ ਬਣਿਆ। ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਸੀ ਤੇ ਸਲਾਮੀ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਕਰੀਅਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਭਿਆਨਕ ਕਾਰ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇਕ ਅੱਖ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ਼ ਤੀਹ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਰੀ ਤੇ ਇਕ ਅੱਖ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਵੈਸਟਇੰਡੀਜ਼ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਗੇਂਦਬਾਜ਼-ਹੱਲ ਅਤੇ ਫਿਸ਼, ਸਾਹਮਣੇ ਡਟ ਕੇ ਖਲੋਤਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸੈਂਕੜਾ ਵੀ ਬਣਾਇਆ। ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਇਸ ‘ਟਾਈਗਰ’ ਨਾਲ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਦਾਕਾਰਾ ਸ਼ਰਮਿਲਾ ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ। ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

“ਮੈਂ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਵਾਬ ਆਫ ਪਟੋਦੀ ਮੇਰਾ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਉਹ ਧੁੰਧਾਧਾਰ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਿਨਾਂ ਡੋਲੋ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਗਲਾਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਭਰ ਸਕਦਾ, ਮੈਂ ਸੜਕ ‘ਤੇ ਰਾਗੀਰ ਨਾਲ ਟਕਰਾਏ ਬਿਨਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਤੁਰ ਸਕਦਾ ਤੇ ਇਕ ਅੱਖ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਸੁਜਾਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਣਾ ਸਮਝੇ।”

ਸਲਮਾਨ ਰੁਸ਼ਦੀ ਆਪਣੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇੜਲੇ ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲਕਾਰ ਮਿਲਾਨ ਕੁੰਡੇਰਾ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਅਨਬੀਅਰੇਬਲ ਲਾਈਟਨੈੱਸ ਆਫ ਬੀਇੰਗ’ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਪਰ 12 ਅਗਸਤ 2022 ਨੂੰ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, “ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਜ਼ਖ਼ਮ ਭਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਸਦਮੇ ‘ਚੋਂ ਤਕੜਾ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਾਂਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਐਨੀ ਤਸੱਲੀ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੀਵਤ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸੁਗਾਤ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁੰਡੇਰਾ ਅਸੰਭਵ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਕਾਸ਼ ਉਹ ਜਿਊਂਦਾ ਹੁੰਦਾ!”

ਉਹ ਅਗਾਂਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, “ਮੈਂ ਸਭ

ਰੁਸ਼ਦੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਫ਼ਕਾ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਟਰਾਇਲ’ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਜੀਵ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਦੋ ਹਮਲਾਵਰ ਕੇ. ਜੋਸੇਫ ਦੇ ਢਿੱਡ ‘ਚ ਚਾਕੂ ਖੋਭ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਚਾਕੂ ਅਜਿਹੀ ‘ਨਿਰਜੀਵ’ ਵਸਤੂ ਹੈ ਜੋ ਹਿਤਕਾਰੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਮਾਰੂ ਵੀ; ਇਹ ਚਾਕੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਕਿੰਝ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰੁਸ਼ਦੀ ਸੋਚਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਚਾਕੂ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਚੀਰ ਫਾੜ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲੀਆਂ-ਸੜੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ: ਪੰਨਾ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ

ਚੰਦ ਮਿੰਟੀ ਰੰਗੇ ਬੱਦਲਾਂ ਉਹਲਿਉਂ ਬਾਹਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚੰਨ ਚਾਨਣੀ ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹਵਾ ਨਾਲ ਝੁਮਦੀਆਂ, ਜਵਾਰ ਅਤੇ ਕਮਾਦ ਦੀਆਂ ਫੁਲਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਾਧੇ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੈਂਗਲ ਰਾਏਕੋਟ ਤੋਂ ਅੱਚਰਵਾਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਕੱਚੇ ਰਾਹ ਘੰਟਾ-ਘੰਟਾ ਤੁਰਦੇ-ਤੁਰਦੇ ਫੇਰ ਉਸ ਰਾਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਫੁਲਾਂ ਵਿਚਦੀ, ਖਾਲੇ-ਖਾਲੇ ਪੂਰਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਰਾਧੇ ਰਾਮ ਮੁਹਰੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂਗਲ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚਲੇ ਕੀੜਿਆਂ-ਮਕੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਪੋਲੇ-ਪੋਲੇ ਪੈਰੀਂ ਖਾਲੇ-ਖਾਲੇ ਵੀਹ ਕੁ ਮਿੰਟ ਤੁਰਨ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪੱਕੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਵਾਲੇ ਕੋਠੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ। ਕੋਠੇ ਮੁਹਰੇ ਡਰੇ ਬਾਣ ਦੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਉਹਨੇ ਉਜਾਗਰ ਮਾਹਮਦਪੁਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਏ। ਉਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਕਿਹਾ-

“ਬੇੜਾ ਅਗਾਹਾਂ ਚੱਲਣੈ। ਮੇਰੇ ਮਗਰੋ-ਮਗਰ ਤੁਰੇ ਆਇਓ।”

ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਚੁੱਪ-ਚੁੱਪ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕੱਦ, ਭਰਵੇਂ-ਗੱਠਵੇਂ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਵਿਰਲੇ-ਵਿਰਲੇ ਧੌਲਿਆਂ ਵਾਲੀ ਕਾਲੀ ਲੰਮੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਉਜਾਗਰ ਮਾਹਮਦਪੁਰ ਦੇ ਮਗਰ-ਮਗਰ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰੇ। ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਦੇ ਲੱਗਭਗ ਤੁਰਨ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮੱਕੀ ਦੇ ਖੇਤ

ਬਾਰੂ ਸਤਵਰਗ

ਨੇੜਲੇ ਛੱਪਰ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਮੱਕੀ ਦੇ ਖੇਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਗੱਭਰੂ ਜੱਗੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਪਰ ਨੇੜੇ ਡਰੇ ਮੰਜਿਆਂ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ। ਉਜਾਗਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕਿਉਂ ਬਣੀ ਜੱਗਿਆ ਜੱਟਾ! ਸਾਥੀ ਹਾਲੇ ਬਹੁਤਿਆ ਨਹੀਂ?”

“ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤਿਆ ਨਹੀਂ ਚਾਚਾ।” ਉਜਾਗਰ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਕਾਡਰ ਅਪਣਤ ਨਾਲ ਚਾਚਾ ਹੀ ਆਖਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। “ਚਲੋ, ਬਹੁਤ ਜਾਂਦੇ!”

ਉਜਾਗਰ ਮਾਹਮਦਪੁਰ ਨੇ ਬੋਲਣ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਆਦਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਖੱਬੀ ਅੱਖ ਬੋਮਲਮੀ ਮੀਚੀ। ਉਹ ਚਾਰੇ ਹਾਲੇ ਜੱਗੇ ਵੱਲੋਂ ਭੁੰਨ ਕੇ ਰੱਖੀਆਂ ਛੱਲੀਆਂ ਦੇ ਦਾਣੇ ਚੱਬ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਆਇਆ। ਉਹਨੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਪੇਂਡੂਆਂ ਵਾਂਗ ਪੱਗ ਲੜ ਛੱਡ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਗਲ ਕਲੀਆਂ ਵਾਲਾ ਕੁੜਤਾ ਤੇ ਤੇੜ ਚਾਰਖਾਨੇ ਦਾ ਚਾਦਰਾ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਰਾਧੇ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੈਂਗਲ ਨੂੰ ਗਲਵਕਤੀ ਪਾ ਕੇ ਮਿਲਿਆ। ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਸਾਧਾਰਨ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਮੈਂਗਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਖੱਟੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਸਣ ਦੀ ਫੁਲ ਦੇ ਖੇਤ ਵੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਿਆ। ਸਣ ਦਾ ਖੇਤ ਲੰਬਾ ਕੇ ਉਹ ਜਾਮਣੀ ਰੰਗ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਨਰਮੇ ਦੇ ਖੇਤ ਦੀ ਵੱਟ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ।

“ਹੋਰ ਸੁਣਾ ਮੈਂਗਲ! ਇੰਟੈਰੋਗੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਿਵੇਂ ਰਹੀ?”

“ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ ਭਰਾਵਾ! ਇੰਟੈਰੋਗੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਵਾਲੇ ਬੁੱਚੜ ਮੈਨੂੰ ਠਿੱਬੀ ਲਾ ਗੇ।”

ਮੈਂਗਲ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਪਸਰੀ ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਜਾਂਚਦੇ ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਨੇ ਅਪਣਤ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਮੈਂਗਲ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ- “ਮੈਂਗਲ! ਬੰਦਾ ਡਿੱਗ-ਡਿੱਗ ਹੀ ਸਵਾਰ ਬਣਦੈ। ਬੁੱਚੜ ਠਿੱਬੀ ਲਾ ਗਏ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇੰਟੈਰੋਗੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਨਾਲ ਵਾਹ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਿਆ...” ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਨੇ ਬੋਲਦੇ-ਬੋਲਦੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “... ਠਿੱਬੀ ਕੀ ਲਾ ਗੇ ਮੈਂਗਲ ਉਹ? ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਾਂ ਹੋਰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕੀਏ। ਡਰਨ ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਘਾਟਾਂ ਵੀ ਸਿਖਾਉਂਦੀਐ...।”

ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਤ ਭਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗੱਲ ਨੇ ਮੈਂਗਲ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਘਟਾਈ। ਉਸ ਅੰਦਰਲੀ ਘਬਰਾਹਟ ਮੱਠੀ ਹੋਈ। ਉਹ ਸਚਾਈ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇੰਟੈਰੋਗੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤਸੱਦਦ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹਿਣ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਪੁਲਸੀਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ

ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਘੇ ਨਕਸਲੀ ਆਗੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਉਰਫ ਕਰਮ ਚੰਦ ਉਰਫ ਸ਼ਰਮਾ ਜੀ ਦਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ 96 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਰੂਪੋਸ਼ ਸਨ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਾਰਕੁਨ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਮਰਹੂਮ ਬਾਰੂ ਸਤਵਰਗ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾਵਲ ‘ਪੰਨਾ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ’ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਂਡ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੌਰ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਰੁਲ ਰਹੀ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸੁਫਨੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭੇ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਦਾ ਫਰਜ਼ੀ ਨਾਂ ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਇੰਟੈਰੋਗੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਬਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਉਏ ਉੱਲੂਆ, ਤੂੰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਹੱਡ ਤੜਵਾਈ ਜਾਨੈ... ਤੇਰੇ ਲੀਡਰ ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਹੱਗਿਆ-ਮੂਤਿਆ ਬਕ’ਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਵੀ ਤੇਰੇ ਵਾਂਗ ਛਿੱਤਰ ਖਾਈ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਜਦ ਅਸੀਂ ਵੱਡੇ ਯੋਧੇ ਨੂੰ ਪੁੱਠੇ ਲਮਕਾ ਕੇ ਸਿਰਾਂ ਬੱਲੇ ਸਟੋਵ ਬਾਲਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ

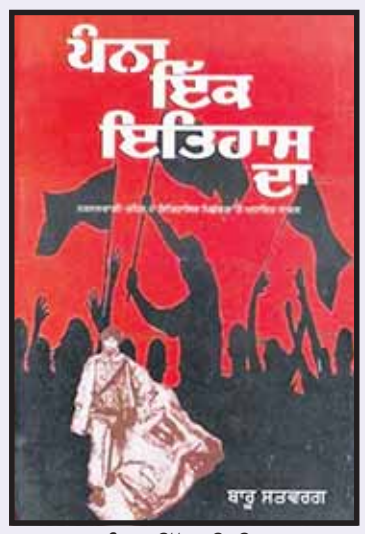
ਉਹ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਉਹ ਵੱਟ ਉੱਤੇ ਉੱਠ ਕੇ ਛੱਪਰ ਵੱਲ ਤੁਰੇ। ਉਹ ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਵਾਪਿਸ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਦੋਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਚਾਹ ਪੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੱਗੇ ਨੇ ਖਾਲੀ ਹੋਈਆਂ ਬਾਟੀਆਂ, ਨੇੜਲੇ ਖਾਲੂ ਵਿਚਲੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਧੋ ਕੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਉਤਲੀ ਪਤੀਲੀ ਵਿਚਲੀ ਚਾਹ ਦੇ ਬਾਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਮੈਂਗਲ ਅਤੇ ਸੱਤਿਆਜੀਤ

ਪਤਲੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੀ ਦਾੜ੍ਹੀ-ਮੁੱਛਾਂ ਵਾਲੇ ਅਮਰ ਨੇ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਉੱਠ ਕੇ ਆਮ ਰਾਹ ਉਤਲੇ ਫੱਟਿਆਂ ਵਾਲਾ ਫਾਟਕ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਅਤੇ ਉਜਾਗਰ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਮਰ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਸਬਾਤ 'ਚ ਵਿਠੀ ਦਰੀ ਉਤਲੇ ਗਏਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਬੰਤ ਰਾਏਪੁਰ, ਬਾਬਾ ਬੂਝਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਪਏ। ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ

ਉਘਾ ਨਕਸਲੀ ਆਗੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਉਰਫ ਸ਼ਰਮਾ ਜੀ।

ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਨੇ ਹਕੀਮਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜਗੀਰਦਾਰ ਖਿਲਾਫ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਨਾਜ਼ਮ ਨੇ ਭੀਖੀ ਦੇ ਪਨਾਢ ਲਾਲੇ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਹੇਠਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭੀਖੀ, ਸਮਾਉਂ ਅਤੇ ਨੇੜੇ-ਨੇੜੇ ਦੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇੱਕ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਨਾਵਲ ‘ਪੰਨਾ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ’ ਦਾ ਸਰਵਰਕ।

ਰਿੰਗ ਉੱਠਿਆ। ਲੱਗਾ ਖਾਧਾ-ਪੀਤਾ ਗਲੱਛਣਾ। ਬਹਿੰਦੇ ਨੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਦੱਸ’ਤਾ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਾ ਪਤੈ ਬੋਝੀ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਕੋਣ-ਕੋਣ ਨੇ। ਜੇ ਤੂੰ ਭਲੀ ਪੱਤ ਨਾਲ ਦੱਸਣੈ ਤਾਂ ਦੱਸਦੇ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਦੱਸੇਗਾ ਜਦੋਂ ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਪਰ ਬੱਚ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਫ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ...।” ਬਾਣੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰੀ ਠਿੱਬੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ-ਦੱਸਦਾ ਮੈਂਗਲ ਧੌਖਾ ਖਾ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗਿਆ- “ਫੇਰ ਭਰਾਵਾ ਸੱਤਿਆਜੀਤ! ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਸੱਚੀਉਂ ਫਤਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੂੰ ਸੱਚੀਉਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੋਊ... ਤੇ ਫੇਰ ਭਰਾਵਾ! ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ, ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਹ ਬਕ ਦਿੱਤਾ...।”

ਮੈਂਗਲ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਇਆ ਬੋਲਣੋਂ ਬੰਦ ਹੋਇਆ। ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਵੀ ਅਫਸੋਸਿਆ ਜਿਹਾ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਸੈਕਿੰਡ ਦੋਵਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸੰਘਣੀ ਚੁੱਪ ਪਸਰੀ। ਫੇਰ ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਨੇ ਅਫਸੋਸੇ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਚੁੱਪ ਤੋੜੀ, “ਖੇਰ ਮੈਂਗਲ! ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮਾਤਾ। ਲੋਕ ਆਖਣਗੇ- ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਬੰਦਾ ਫਤਿਆ ਗਿਆ ਤੀ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਦੱਸ’ਤਾ। ਇਉਂ ਇਖਲਾਕੀ ਪੱਖੋਂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸੱਟ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਵੱਜੂ ਪਰ ਹੁਣ ਬਿਨਾਂ ਪਛਤਾਉਣ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫੇਰ ਵੀ ਤੂੰ ਹੌਸਲਾ ਰੱਖ।”

“ਜੇ ਕਿਤੇ ਉਦੋਂ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਪੁਲਸੀਏ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਖਾਤਰ ਸੌ-ਸੌ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲਦੇ ਐ... ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਾ ਦੱਸਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਬੁੱਚੜ ਮੈਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ।”

“ਦਰਅਸਲ ਮੈਂਗਲ! ਤੈਨੂੰ ਮਨ 'ਚ ਏਹੋ ਧਾਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ- ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣਾ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ।”

“ਉਦੋਂ ਜੇ ਐਨੀ ਔੜ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਭਰਾਵਾ! ਮੱਥੇ ਆਹ ਕਲੰਕ ਦਾ ਟਿੱਕਾ ਕਾਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ।” “ਹੁਣ ਹੌਸਲਾ ਰੱਖ। ਜੇ ਹੋ ਗਿਆ- ਸੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਾਲੇ ਤੂੰ ਕਿਹੜਾ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਇਹ ਮਾਤਾ ਕੰਮ ਕੀਤੀ।”

ਨੂੰ ਫਤਾਈ। ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਚੰਦ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਦਲਾਂ ਨਾਲ ਲੁਕਣ ਮੀਟੀ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਧੇ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੈਂਗਲ, ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਕੇ ਮੁੜ ਉਸੇ ਖਾਲ ਤੁਰੇ ਜਿਸ ਖਾਲ ਉਜਾਗਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਪਿੱਛੋਂ ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਅਤੇ ਉਜਾਗਰ ਨੇ ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਫੁਲਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚਦੀ ਅੱਚਰਵਾਲ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਡੰਡੀ-ਡੰਡੀ ਚਾਲੇ ਪਾਏ।

ਅੱਚਰਵਾਲ ਦੀਆਂ ਨਿਅਾਈਆਂ ਵਿਚਲੇ ਇੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਹੜੇ ਵਾਲੇ ਘਰ ਦਾ ਕੁੱਤਾ ਪੈੜ-ਚਾਲ ਕੰਨੀ ਪੈਦਿਆਂ ਹੀ ਭੌਂਕਣ ਲੱਗਿਆ। ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਵਿਯੋਗੀ ਦੇ ਮੰਜੇ ਨੇੜਲੇ ਦੂਸਰੇ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਜਾਗਦੇ ਪਏ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਮਰ ਨੇ ਬੋਲਣ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤੀ ਨੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਭੌਂਕਦੇ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਝਿੜਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਬਹਿਨੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਕਤੀਹੜਾ ਪਰਾਂ।” ਕੁੱਤਾ ਪੂਛ ਲੱਤਾਂ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਸਉਲੇ ਰੰਗ,

ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਤਕੜਾ ਲਗਾਉ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਜੀਤ ਨਾਉਂ ਦੇ ਕਾਮਰੇਡ ਰਾਹੀਂ ਹਕੀਮਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਬਾਰੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਸੋਟੀ ਧਰਾਅ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਪੰਜਵੇਂ-ਸੱਤਵੇਂ ਦਿਨ ਰਾਤ-ਬਰਾਤੇ ਗੁਰਜੀਤ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਬਾਰੂ ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਹੋਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਚੌਕਸੀ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪੱਖੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ।

ਨਾਵਲ ਅੰਸ਼

ਚੌਕਸੀ ਨਾਲ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕੰਮ-ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ।

ਕੁਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕੰਮ-ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਗੁਪਤ ਰਹਿੰਦੇ ਸਰਗਰਮ ਹੋਏ। ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੇਵ ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਅੱਡਿਆਂ 'ਤੇ ਬਿਰਲਾ ਬੀਜ ਫਾਰਮ ਦੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਬੀਜ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਧ ਦੇਣ ਵਿਚ ਜੁਟਿਆ। ਬਾਬਾ ਬੂਝਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਰਗਰਮਾਂ ਦੇ ਵਿਉਂਤੇ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲਾਂ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ-ਲੈਨਿਨਵਾਦ ਅਤੇ ਮਾਉ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵਿਖੇਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਕਾਮਰੇਡ ਗੰਧਰਵ ਸੈਨ ਨੇ ਸ਼ਿਵਾਲਕ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਅੰਦਰਲੇ ਹਾਜੀਪੁਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੈਪਸੂ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਘੋਲ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਗਰੀਬ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਰਏ ਘੋਲ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਗੰਧਰਵ ਸੈਨ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਲਹਿਰ 'ਚ ਆਪਣੇ ਨੇੜਲੇ ਸਾਥੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖੋਂ ਠੀਕ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਕਾਮਰੇਡ ਛੱਜੂ ਰਾਮ ਵੈਦ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਵੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਲੈਣ ਲੱਗਿਆ। ਬੰਤ ਰਾਏਪੁਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਸੱਜਣ ਰਾਮਪੁਰਾ ਮੰਡੀ ਨੇੜਲੇ ਪਿੱਥੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰਿਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਨੇ ਹਕੀਮਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜਗੀਰਦਾਰ ਖਿਲਾਫ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਨਾਜ਼ਮ ਨੇ ਭੀਖੀ ਦੇ ਪਨਾਢ ਲਾਲੇ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਹੇਠਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭੀਖੀ, ਸਮਾਉਂ ਅਤੇ ਨੇੜੇ-ਨੇੜੇ ਦੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇੱਕ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਹਕੀਮਾਂ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਜਗੀਰਦਾਰ ਦੀ ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਰੱਕਤਾਂ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਹਕੀਮਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਘੁਮਾਂ ਦੇ ਲੱਗਭੱਗ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਅੰਦਰਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਖੇਤੀ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਉਸ ਦੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਗੀਰਦਾਰ ਆਪ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤੈਨਾਤ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਫੇਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਰਟਾਇਰ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚਲੀ ਆਪਣੀ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਬਸ ਉਹ ਰੱਕਤਾਂ ਅਤੇ ਹਕੀਮਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤੀ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਖੇਤੀ ਫਾਰਮਾਂ ਦੇ ਖਰਚ ਆਮਦਨ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਮੁਖਤਿਆਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹੀ ਦੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ।

ਸੱਤਿਆਜੀਤ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਤਕੜਾ ਲਗਾਉ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਜੀਤ ਨਾਉਂ ਦੇ ਕਾਮਰੇਡ ਰਾਹੀਂ ਹਕੀਮਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਬਾਰੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਸੋਟੀ ਧਰਾਅ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਪੰਜਵੇਂ-ਸੱਤਵੇਂ ਦਿਨ ਰਾਤ-ਬਰਾਤੇ ਗੁਰਜੀਤ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਬਾਰੂ ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਹੋਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਚੌਕਸੀ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪੱਖੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਕਿ ਖੁਦ ਉਹ ਵੀ ਅਗਾਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਈ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਉਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਦੀਵਿਆਂ ਤੋਂ ਅਗਾਹਾਂ ਦੀਵੇ ਬਲਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਇਹ ਅਮਲ ਤਕਰੀਬਨ ਚਾਰ ਜਾਂ ਸਵਾ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਬਾਰੂ ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਨੇ ਇੱਕ ਰਾਤ ਬਾਰੂ ਕੇ ਬਾਹਰਲੇ ਘਰੇ ਚਾਲੀ-ਬਿਠਾਲੀ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਤਾਪਿਆ ਵਜੂਦ

ਖੇਤਰਫਲ ਪੱਖੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸੂਬੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ ਮੁਲਕ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ 1948 ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸੱਤ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਆਏ ਪਰ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬਲੋਚਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਦਮ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਬਲੋਚਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਿਲਚਸਪ ਪੱਖ ਉਘਾੜੇ ਹਨ।

ਮੁੱਢੇ ਜੰਗ-ਇ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਾ ਮਜ਼ਾ ਮਾਲੂਮ ਹੈ ਬਲੋਚਾਂ ਪਰ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀ ਇਤਹਾ ਮਾਲੂਮ ਹੈ ਮੁੱਢੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੈਂ ਜੀਨੇ ਕੀ ਦੁਆ ਨਾ ਦੇ ਮੁੱਢੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੈਂ ਸਾਠ ਸਾਲ ਜੀਨੇ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਮਾਲੂਮ ਹੈ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਹਬੀਬ ਜਾਲਿਬ (1928-1993) ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬਲੋਚਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸਾ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਲੋਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੀ: ਜੰਮਪਲ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ, ਇਤਕਾਲ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ। ਪਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੇ ਇਖਲਾਕਪ੍ਰਸਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਕੈਦਾਂ ਕਈ ਕੱਟੀਆਂ। ਚਾਈ ਸਾਲ ਕੋਇਟਾ (ਬਲੋਚ ਰਾਜਧਾਨੀ) ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਵੀ ਕੈਦ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਕੈਦ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਬਲੋਚਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ਰ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕੁਝ ਜਾਣਿਆ-ਸੁਣਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਲੋਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਤਰਜਮਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਬਲੋਚ ਸੰਘਰਸ਼ 1948 ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ 227 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼। 227

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ
ਫੋਨ: +91-98555-01488

ਦਿਨ ਕਲਾਤ ਰਿਆਸਤ (ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਨਾਮ) 'ਆਜ਼ਾਦ' ਮੁਲਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਕਰਾਚੀ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਵ-ਸਥਾਪਿਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ। ਉਥੇ ਕਲਾਤ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਦੂਤਘਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਉਸ 'ਮੁਲਕ' ਦਾ ਆਪਣਾ ਝੰਡਾ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤਕ ਝੁੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਰ 27 ਮਾਰਚ 1948 ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਕਲਾਤ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕਲਾਤ ਦੇ ਖਾਨ (ਮਹਾਰਾਜਾ) ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਰਲੇਵੇਂ ਦੇ ਅਹਿਦ ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਜੋ ਰਿਆਸਤ ਨੂੰ ਬਲੋਚ ਖੂਨ-ਖਰਾਬ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਭੂਗੋਲਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਲੇਵਾਂ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜੇ। ਬਲੋਚਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਹੁਣ ਵੱਧ ਖੂਨੀ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ 11 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਬਲੋਚ ਇਤਹਾਪਸੰਦਾਂ ਨੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਤੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਸਿੰਧ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 723 ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਮਾਰੇ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਫੌਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ 437 'ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ' ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਲੋਕ ਉਹ ਸਨ ਜੋ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੇ ਜਬਰੀ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਏ ਸਨ ਜਾਂ ਜੋ ਫਿਰ ਕਈ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਘਰੋਂ ਲਾਪਤਾ ਸਨ। ਬਲੋਚਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਸ ਸੂਬੇ ਦੀ ਹੋਈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਬਲੋਚ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਇਸ ਹੋਈ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਜਲਾਵਤਨ ਹੋ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਯੂਰੋਪ ਜਾ ਵਸੇ। ਪਰ ਉਥੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੇ ਲੇਖਕ ਸਾਜਿਦ ਹੁਸੈਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਉਹ 2020 ਵਿਚ ਸਵੀਡਨ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ਹਿਰ ਉਪਾਸਲਾ ਨੇੜਲੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਮਰਿਆ ਮਿਲਿਆ। ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੱਸਿਆ। ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਕਰੀਬੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਿਆ ਫਾਇਰਿਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਏਨਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਡੁੱਬ ਕੇ ਮਰਨਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਸੀ। ਸਾਜਿਦ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਨਾਵਲ ਦੇ ਖਰਤੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਹਨੀਫ਼ ਨੇ ਫ਼ੁਪਵਾਇਆ ਹੈ। ਨਾਮ ਹੈ 'ਦਿ ਸੈਮੀਬਲ ਬਲੋਚ'। ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਜਿਦ ਦੀ ਹੀ ਜੀਵਨ ਕਥਾ ਹੈ। ਬਲੋਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨ ਬਖ਼ਸ਼ਦਾ ਹੈ ਇਹ ਨਾਵਲ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੂਬਾ

ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਕਬੇ ਪੱਖੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ। ਕੁਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਭੂਮੀ ਦਾ 44 ਫ਼ੀਸਦੀ ਰਕਬਾ ਹੈ ਇਸ ਕੋਲ। ਪਰ ਜ਼ਮੀਨ ਪਥਰੀਲੀ, ਖੁਰਦਰੀ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਘੱਟ ਹੈ। 2017 ਵਿਚ ਇਸ ਸੂਬੇ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 1.49 ਕਰੋੜ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ 69 ਲੱਖ ਬਲੋਚ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਪਸ਼ਤੂਨ, ਹਜ਼ਾਰੇ, ਸਿੰਧੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹਨ। ਵਸੋਂ ਦਾ ਇਹ ਅਸੰਤੁਲਨ ਬਲੋਚਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਧਾਉਂਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਬਲੋਚ ਕੌਮ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਨਸਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕੁਰਦਾਂ, ਬ੍ਰਾਹਵੀਆਂ (ਜਾਂ ਬ੍ਰਾਹੁਈਆਂ) ਤੇ ਅਹਿਮਦਜ਼ਈ ਨਸਲਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੈ। ਕੁਰਦ, ਸੀਰੀਆ ਤੋਂ ਆਏ; ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ। ਬ੍ਰਾਹਵੀ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਅਸਲ ਵਾਸੀ ਸਨ। ਅਹਿਮਦਜ਼ਈ, ਅਰਬ ਮੂਲ ਦੇ ਸਨ ਜੋ ਨੌਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਤਤਕਾਲੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਏ। ਕਲਾਤ ਦੇ ਖਾਨ ਅਹਿਮਦਜ਼ਈ ਸਨ (ਆਪਣੀ ਜੱਦ ਅਰਬੀ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ), ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਵੀਆਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸਾਥ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਬ੍ਰਾਹਵੀ ਹੁਣ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਚਾਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ ਬਲੋਚ ਸਭਿਅਤਾ। ਬੈਬੀਲੋਨੀਆਈ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਕੁਰਦਾਂ ਦੀ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵੱਲ ਹਿਜਰਤ ਹੋਈ। ਬ੍ਰਾਹਵੀ ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦਰਾਵਿੜਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਬਦ, ਤਮਿਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ, ਨਸਲੀ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਲੋਚ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੌਮ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਿੰਨ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹ:

ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਇਰਾਨ ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ। ਇਰਾਨ ਦਾ ਸੀਸਤਾਨ-ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਸੂਬਾ ਉਥੋਂ ਦੇ ਬਲੋਚਾਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਉਹ ਨਿਮਰੋੜ ਤੇ ਹੇਲਮੰਦ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰ ਉਥੇ ਉਹ ਵੱਖਵਾਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਮਜ਼ਹਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਰਾਨੀ ਬਲੋਚੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬਲੋਚਾਂ ਨਾਲ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦੇ ਯਤਨ ਲਗਾਤਾਰ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਖਾਤਕੂਪੁਣਾ ਇਰਾਨੀ ਪਾਸੇ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪਾਸੇ ਵੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਵੱਧ ਕਿਉਂਕਿ ਬਲੋਚ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਜੋ ਲੁੱਟ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਈ, ਉਹ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਉਂਜ ਵੀ ਸੀਸਤਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਵੀ ਵੱਧ ਹਨ। ਫ਼ਲ ਖ਼ੂਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਨਿੱਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਚੰਗਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ

ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕੇਗਾ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਗਵਾਦਰ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ 'ਮਾਨ ਦੇ ਸੁਲਤਾਨ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ 1958 ਵਿਚ 'ਮਾਨ ਪਾਸੋਂ' ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਨਕਦ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰ ਕੇ ਖਰੀਦਿਆ। ਮਕਰਾਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜਲ ਸੈਨਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਅੱਡੇ ਹਨ। ਇਹ 1971 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਲ ਸੈਨਾ ਵੱਲੋਂ ਕਰਾਚੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਦੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਦੀ ਖ਼ਾਤਿਰ ਮਕਰਾਨੀ ਸਾਹਿਲ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਸਾਹਿਲ ਤੋਂ ਨਾ 'ਮਾਨ ਬਹੁਤਾ ਦੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਯਮਨ। ਲਾਲ ਸਾਗਰ ਤੇ ਸੁਏਜ਼ ਨਹਿਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ। ਚੀਨ, ਗਵਾਦਰ ਤੱਕ ਸੜਕੀ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਅੱਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅਫਰੀਕੀ, ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਤੇ ਦੱਖਣ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਤੱਕ

(1. ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ। (2. ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੀ ਇੱਕ ਵਾਦੀ ਦਾ ਸੌਂਣਾ ਨਜ਼ਾਰਾ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਚਾਹਤ ਬਹੁਤ ਫਿੱਕੀ ਨਹੀਂ ਪਈ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਚਾਹਤ ਦੀ ਸਿੱਤਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬਲੋਚਾਂ ਵਰਗੀ ਨਹੀਂ।

ਸਾਜਿਦ ਹੁਸੈਨ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਲੂ ਨਾਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪਾਸੇ ਬਲੋਚਾਂ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਕਮੀ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਇਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕੀਮਤੀ ਖਣਿਜਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰ ਕੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਤਾਂਬੇ, ਕੋਇਲੇ, ਚਾਂਦੀ, ਸੋਨੇ, ਪਲੈਟੀਨਮ ਤੇ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ ਹਨ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ। ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਭੰਡਾਰ ਵੀ ਹਨ ਪਥਰੀਲੀ ਭੇਇੰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ। ਗੈਸ ਦੀ ਕੁਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖ਼ਪਤ ਦੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਲੇ ਲੂਣ ਦੀਆਂ ਵੀ ਦਰਜਨਾਂ ਖਾਣਾਂ ਹਨ। ਗਾਂ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ੋਬ ਦਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਬਹੁਤ ਵਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਆਬਾਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਅੱਠ ਡਿਵੀਜ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਇਸ ਸੂਬੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 37 ਹੈ, ਪਰ ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨੇ ਬਲੋਚਾਂ ਦੀ ਸਾਖ਼ਰਤਾ ਦਰ 44 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੱਤੀ। ਅੱਰਤਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਘੱਟ 21 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਬਲੋਚ ਯੂਰ-ਅੰਦਰੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਪੱਖੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗਿਲਾ ਇੱਕੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖਣਿਜਾਂ ਜਾਂ ਗੈਸ 'ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਰਾਇਲਟੀ, ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦੀ ਆਈ ਹੈ, ਸੂਬੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੀ। ਚੀਨ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਰਥਿਕ ਗਲਿਆਰੇ (ਸੀ.ਪੀ.ਈ.ਸੀ.) ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੋਕ ਰੋਹ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਵੀ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਕਾਮਰਾਨ ਯੂਸੁਫ਼ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ : ਨਾਉ ਏ ਹੋਟ ਬੈੱਡ' ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ 72 ਫ਼ੀਸਦੀ ਬਲੋਚ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਗਲਿਆਰੇ ਨੇ ਬਲੋਚਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਚੀਨੀਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਹਿਜਰਤ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀ.ਪੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚੀਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਬਸਤੀਆਂ ਵਸ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਲੋਚਾਂ ਨੂੰ ਵਤਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਬਲੋਚ ਬਾਗੀ ਗੁੱਟਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ (ਬੀਐਲਏ) ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਸਤੀਆਂ ਜਾਂ ਚੀਨੀ ਇੰਜਨੀਅਰਾਂ/ਤਕਨੀਸ਼ੀਅਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ (ਮਕਰਾਨ) ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਪਰ 95 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵਸੋਂ ਗਵਾਦਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਪੰਜ ਫ਼ੀਸਦੀ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਸੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਰੱਬ ਰਾਖਾ ਹੈ।

ਗਵਾਦਰ ਬੰਦਰਗਾਹ

ਗਵਾਦਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਚੀਨ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਰਥਿਕ ਗਲਿਆਰੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਅੰਗ ਹੈ। ਇਹ ਚੀਨ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਨਾਲ ਜੋੜੇਗਾ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਚੀਨ ਆਪਣੇ ਸਨਅਤੀ ਉਤਪਾਦ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਲ-ਵਲੇਵੇਂ ਦੇ ਸਿੱਧਾ ਹਿੰਦ

ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਰਾਨ ਦੀ ਚਾਬਗਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਚਾਬਗਰ (ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦ 'ਚਹਾਰ ਬਹਾਰ' ਦਾ ਛੋਟਾ ਰੂਪ) ਅਰਬ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਇਰਾਨੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਹੈ। ਭਾਰਤ, ਸੀ.ਪੀ.ਈ.ਸੀ. ਵਾਂਗ ਇਸ ਬੰਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਯੂਰੋਪ ਤੱਕ ਸੜਕੀ ਵਪਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਚੀਨ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਰਾਨ ਉੱਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਵੀ ਬਣਾਇਆ, ਪਰ ਇਰਾਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵਿਚ ਰਣਨੀਤਕ ਫ਼ਾਇਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਉਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਝੁਕਿਆ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਬਲੋਚ ਬਾਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਚਾਬਗਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਮਕਰਾਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪੀਣ ਦੇ ਪਾਣੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ਾਹਰਾਹਾਂ ਉੱਪਰ ਲੱਗਦੇ ਆ ਰਹੇ ਧਰਨਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਹੱਥ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਲੱਗਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਵੀ ਤਿੰਨ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਿਲ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੇ ਆਏ ਹਨ।

ਬਹਾਦਰ ਬਲੋਚ

ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਹੇ ਹਨ ਬਲੋਚ। 2350 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਮਹਾਨ ਨੇ ਜਦੋਂ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਜਿੱਤਣ ਮਗਰੋਂ ਮਕਰਾਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਕੁਝ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕਰ ਕੇ ਯੂਨਾਨ ਪਰਤਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਬਲੋਚਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਦਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਘੋੜਸਵਾਰ ਫੌਜ ਦਾ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ (ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਫੌਜੀ) ਬਲੋਚਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਇਲਾਕਾ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਸਤੇ (ਇਰਾਨ ਰਾਹੀਂ) ਯੂਨਾਨ ਪਰਤਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਬਲੋਚਾਂ ਦੇ ਮਹਿਮੂਦ ਗਜ਼ਨਵੀ, ਤੈਮੂਰ ਤੇ ਮੰਗੋਲ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਦੋਸਤਾਨਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਸ਼ਾਹ ਬਲੋਚ ਨੇ 12ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਮੰਗੋਲਾਂ ਦੀ ਅਰਬ ਸਾਗਰ ਵੱਲ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ। ਨੌਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ ਕਾਸਿਮ ਦੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਲੋਚਾਂ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਬੋਧੀ ਸਨ। ਇਰਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਬਲੋਚਾਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪਾਰਸੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਪਾਰਸੀ ਰਹੂਰੀਤਾਂ ਕਈ ਬਲੋਚ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਵਰੋਜ਼ ਮਨਾਉਣਾ। ਇਸਲਾਮ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਬਲੋਚਾਂ ਦੇ ਤੁਆਲੁੱਕਾਤ ਸੁਖਾਵੇਂ ਰਹੇ। ਕੁਝ ਬਲੋਚ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸੀਵਾ (ਸ਼ਿਵਾ ?) ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦਾ ਰਾਜ ਰਿਹਾ। ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੀਬੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਰਾਣੀ ਸੀਵੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੀਬੀ, ਜ਼ਿਆਰਤ, ਡੇਰਾ ਬੁਗਤੀ, ਕੋਹਲੂ ਤੇ ਹਰਨਾਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। 1947 ਵਾਲੀ ਵੰਡ

ਸਮੇਂ ਵੀ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋਈਆਂ।

ਕਲਾਤ ਖ਼ਾਨਸ਼ਾਹੀ (ਖ਼ਾਨੇਟ) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 1666 ਵਿਚ ਹੋਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕਰੀਬਨ 12ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮਹਾਂਸੰਘ (ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ) ਸੀ। ਖ਼ਾਨੇਟ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਖ਼ਾਨ (ਕਮਾਂਡਰ ਜਾਂ ਮੁਖੀ) ਦਾ ਇਲਾਕਾ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਸ ਖ਼ਾਨੇਟ ਨੇ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਅੱਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਲੋਚ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਇਹ ਦਬਾਏ ਜ਼ਰੂਰ, ਪਰ 1758 ਵਿਚ ਕਲਾਤ ਦੇ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਅਬਦਾਲੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਲਈ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 1818 ਵਿਚ ਕਲਾਤ 'ਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਿਆ ਅਤੇ ਚਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਜ਼ੋਬ, ਕਿਲਾ ਸੈਫਉਲਾ, ਮੂਸਾ ਖੇਲੂ ਤੇ ਬੜਖਾਨ ਖੋਹ ਲਏ। ਇਸ 'ਤੇ ਖ਼ਾਨ ਕਲਾਤ, ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ, ਸਫ਼ਾਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਰੋਕੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖ਼ਾਨ ਪਾਸੋਂ ਕਈ ਇਲਾਕੇ ਇਵਜ਼ਨੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਥਿਆ ਲਏ। ਉਂਜ, ਘੱਟੋਘੱਟ 16 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕਲਾਤ ਖ਼ਾਨੇਟ ਦੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰਨ 'ਤੇ ਕਲਾਤ ਦੇ ਖ਼ਾਨ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦਾਵੂਦ ਜਾਨ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੇ ਪੱਖ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ। ਜਿਨਾਹ 1936 ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਨਾਹ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਫ਼ਾਤਿਮਾ ਜਿਨਾਹ ਦੀਆਂ ਕਲਾਤ ਫੇਰੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹੀਲੇ ਖ਼ਾਨ ਵੱਲੋਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੌਅਕਿਫ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਲਾਤ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪ੍ਰੋਟੋਕਟੋਰੇਟ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵਾਅਦਾ 223 ਦਿਨ ਨਿਭਾਇਆ ਵੀ ਗਿਆ, ਪਰ ਫਿਰ ਕਲਾਤ ਉੱਪਰ ਫੌਜਾਂ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਬਹਾਨਾ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਫੌਜੀ ਗੈਰੀਸਨ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੋਇਟਾ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ 'ਆਜ਼ਾਦ ਤਬੀਅਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਖ਼ਾਨ ਕਲਾਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲੇ।' ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਨ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨਾਲ ਰਲਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।

ਬਲੋਚ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ

1948 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ 1950 ਤੱਕ, ਫਿਰ 1958-60, 1962-63, 1973-77 ਅਤੇ ਫਿਰ 2004-06 ਦੌਰਾਨ ਬਲੋਚ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। 2012 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਬਾਗ਼ੀਆਨਾ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਰੁਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ। ਦਰਅਸਲ, 2006 ਵਿਚ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ੱਰਫ਼ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਬਲੋਚ ਨੇਤਾ ਨਵਾਬ ਅਕਬਰ ਬੁਗਤੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਧੌਬੇ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਬਲੋਚਾਂ ਅੰਦਰ ਬਦਲੇ ਦੀ ਜਵਾਲਾ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਕਬਰ ਬੁਗਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਬਲੋਚ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦਾ ਨੇਤਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬਲੋਚ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦਾ ਮਹਾਂਨਾਇਕ ਹੈ।

ਇੱਕ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਾਗ਼ੀ ਗੁੱਟ ਸਰਗਰਮ ਹਨ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ। ਚਾਰ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਬਲੋਚਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਸ਼ਤੂਨਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੀ। ਪਸ਼ਤੂਨਾਂ ਦੀ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਹਿਜਰਤ ਤੇ ਪੱਕਾ ਵਸੋਬਾ ਬਲੋਚ ਸਨਾਖ਼ਤ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਦੋਵਾਂ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਏਕਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਲੜਾਈ ਪੰਜਾਬੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵਾਲੀ ਹਕੂਮਤ-ਇ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਹੈ। ਬਲੋਚ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ (ਬੀ.ਐਲ.ਏ.) ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਬਾਗ਼ੀ (ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ) ਗੁੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨੇਤਾ ਅਸਲਮ ਬਲੋਚ (ਅਸਲ ਨਾਮ ਕਰੀਮ ਖ਼ਾਨ) ਹੈ। ਪਸ਼ਤੂਨ ਬਾਗ਼ੀ ਜਮਾਤ ਤਹਿਰੀਕ-ਇ-ਤਾਲਿਬਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ (ਟੀ.ਟੀ.ਪੀ.) ਤੇ ਬੀ.ਐਲ.ਏ. ਦਰਮਿਆਨ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੂਰਾ ਤਾਲਮੇਲ ਹੈ। ਬਲੋਚ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫੋਰਸ (ਬੀ.ਐਲ.ਐਫ.), ਬਲੋਚ ਨੈਸ਼ਨਲਿਸਟ ਆਰਮੀ (ਬੀ.ਐਨ.ਏ.) ਤੇ ਬਲੋਚ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਆਰਮੀ (ਬੀ.ਆਰ.ਏ.) ਵੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਦੇਣ ਲਈ ਅਨਸਾਰ ਅਲ-ਫ਼ੁਰਕਾਨ, ਜੈਸ਼-ਉਲ-ਅਦਲ, ਹਿਜ਼ਬੁਲ ਫ਼ੁਰਕਾਨ ਵਰਗੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਗਰੁੱਪ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਬਲੋਚ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰ-ਕਾਟ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੀ.ਐਲ.ਏ. ਵੱਡੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰਿਆਂ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਇਟਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਰਾਹੀਂ 14 ਫੌਜੀਆਂ ਸਮੇਤ 29 ਜਾਨਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਹਾਲੀਆ ਘਟਨਾ) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਗੁੱਟਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਕਰੜੇ ਹੱਥੀਂ ਸਿੱਝਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਗੁੱਟਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਦਾ ਕੰਮ ਬੀ.ਐਲ.ਐਫ. ਵੀ ਕਰਦੀ ਆਈ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਗ਼ੀਆਨਾ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਵਾਪਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਹਿੰਸਾ ਜਾਂ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਬੀਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਤੇ ਤੀਜੇ ਪਾਸੇ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤੀ। ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਬਲੋਚ ਕੁਨਬਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਤੇ ਤਰਫ਼ਦਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੂਝਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼ ਖ਼ਾਨ ਵੀ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਸੱਤ ਸਵਿੱਗ ਸਟੇਟਸ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਫੇਰ ਜਿੱਤ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਿੱਕ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਚੰਦਰਪੁਰ ਦੇ ਚਿਮੂਰ ਬਲਾਕ ਵਿਚ 20 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਕਹਿ ਕੇ ਨਿੰਦਿਆ ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਦਲਿਤਾਂ, ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਉਨਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਭੁੱਲ ਭੁਲਾ ਕੇ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਸੁਵਿਧਾ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਸਦਕਾ ਹੀ ਪਛੜੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਦਾ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਦਾ ਹਮ ਰੁਤਬਾ ਹੋਣ ਬਰਾਬਰ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚਿੰਤਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਟਰੰਪ ਦੀ ਜਿੱਤ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ, ਪਰਵਾਸ ਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਰੌਅ ਲਈ ਮਾਰੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਗਲੋਬਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲਿਸਟ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਇਸਦੇ ਉਲਟ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੇ ਸਥਾਨਕ

ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਉੱਝ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨਿਵਾਸੀ ਪਰਵਾਸ, ਪਰਵਾਸੀ ਤੇ ਰੂਸ ਯੂਕਰੇਨ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਆਰਥਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਗਾਰਬੇਜ ਕੈਨ (ਕੂੜੇਦਾਨ) ਗਰਦਾਨ ਕੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ। ਏਧਰ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਭਾਵੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲੋਂ ਮਾਈਕ ਵਾਲਟਜ਼ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰਖਸ਼ਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੀਤੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੋਣ ਲਿਖੀ ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਗੱਲਣ ਵਾਲੀ ਹੈ: 'ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੋਸਤੀ ਆਤਮਕ'

ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਗਰਦਾਨਣ ਨਾਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਚੀਨ ਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਵਲ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ! ਤੁਰੰਤ!!

ਅੰਤਰ ਜਾਤਿ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅੰਤਰ ਜਾਤਿ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮੇਰੇ ਸਾਥੂ ਕਮਲੇਸ਼ ਟੰਡਨ ਦੇ ਦਿਹਾਂਤ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ 64 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਨਾਭਾ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਜੋੜ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਛੋਟਾ

ਕਮਲੇਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਛਾਂ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਨੰਨ੍ਹੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਵਿਧਵਾ ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਰਹਿ ਕੇ ਪਾਲਿਆ। ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹਰਵਲਭ ਸੰਗੀਤ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਿਸਾਬ ਅਲਜਬਰਾ ਤੇ ਸਾਇੰਸ ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰ

ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਘਰ ਵਾਲੇ ਉਸਨੂੰ ਇੰਜਨੀਅਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਸਦਾ ਮਨ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਕੇਤਨ ਭੋਜਿਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਤਬਲਾ, ਸਿਤਾਰ ਤੇ ਅਸਰਾਜ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਏਨੇ ਚੰਗੇ ਕਿ ਉਹ ਅੰਤਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵੀ ਲੈਣਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਵਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ

ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਡੇਰੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਬੀ ਐਡ ਤੇ ਐਮ ਐਡ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪੈਂਠ ਬਣਾਈ ਤੇ ਜੁਗਰਾਫੀਆ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ ਸਹਿ ਕਰਮੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ। ਕੀਰਤਨ ਉਸਨੂੰ ਰਾਇ ਸਾਹਬ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ ਮੈਡਮ ਜਾਂ ਦਿਲਲਗੀ ਵਜੋਂ ਨੁਸ਼ਹਿਰੇ ਦੀ ਰਾਣੀ। ਨੁਸ਼ਹਿਰਾ ਪੰਨੂੰਆਂ ਮੇਰਾ ਵੀ ਸਹੁਰਾ ਪਿੰਡ ਹੈ। 1966 ਤੋਂ, ਬਾਵਾ ਕਮਲੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਤੋਂ। ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਨਾਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟਾ ਹਾਂ।

ਕਮਲੇਸ਼ ਟੰਡਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਨਾਭਾ ਦੀਆਂ 17 ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬਲੋਂਗੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਉਸਦੇ ਸਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਸੈਕਟਰ 34 ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਉਸਦੀ ਅੰਤਮ ਅਰਦਾਸ ਸਮੇਂ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸਹੁਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਮਲੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਐਮੀ ਤੇ ਬਾਵਾ ਸਾਡਾ ਸਹਾਰਾ ਹਨ। ਬਾਵਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਕੈਪਟਨ ਸੰਦੀਪ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਐਮੀ ਦੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਸਮੇਤ। ਅੰਤਰ-ਜਾਤਿ ਦੁਜੀ ਜੋੜੀ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਜਾਣੂ ਹੋਈ ਉਹ ਸਾਡੇ ਨਵੇਂ ਗਵਾਂਢੀ ਹਨ। ਚੇਨੌਣੀ ਵਾਲਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਸਵਾਮੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਹਰਲੀਨ ਕੌਰ ਜਿਸਦਾ ਪੇਕਾ ਪਿੰਡ ਬਸੀ ਪਠਾਣਾ ਬਲਾਕ ਦਾ ਪਿੰਡ ਘੜੀਆਂ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇਸ ਜੋੜੀ ਨਾਲ ਵੀ ਨੇਤਲਾ ਸਬੰਧ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਛੇ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਦੀ ਤੇਲਗੂ ਭਾਸ਼ਾ ਬੜੀ ਮਸਲਾ ਬਣੀ ਰਹੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇੰਟਰਪਰੈਟਰ ਦੁਭਾਸ਼ੀਏ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਬੱਚਾ ਮਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ (ਤੇਲਗੂ) ਵੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬਾਪ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ (ਪੰਜਾਬੀ) ਵੀ। ਦਾਦਾ ਦਾਦੀ ਹਰ ਕੰਮ ਲਈ ਬੱਚੇ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ।

ਬੇੜੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮੇਟਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਅਖਾਣ ਚਾਲੀਲਭ ਇਸ ਦੀ ਫਾਦਰ ਆਫ ਮੈਨ (ਬੱਚਾ ਬੰਦੇ ਦਾ ਬਾਪ ਹੈ) ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਅੰਤਿਕਾ
ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕਾਮਲ।
ਜੁਆਨੀ ਦੀ ਸਿਕ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ਹਾਲ ਪੁੱਛੋ,
ਚਲੀ ਗਈ ਜੁਆਨੀ, ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।
ਗੁਨਾਹਾਂ ਸਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਰੱਬ ਨੇ,
ਧਰੀ ਕੰਨ ਤੇ ਦਾਨੀ, ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

ਭਾਰਤੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਜਾਦੂਗਰ ਖਿਡਾਰੀ-ਸੀਤਲ ਪਲਾਹੀ

ਫੁੱਟਬਾਲ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਫਗਵਾੜੇ ਲਾਗੇ ਪਿੰਡ ਪਲਾਹੀ ਦੇ ਧਨੰਤਰ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਬੜਾ ਨਾਂ ਕਮਾਇਆ। ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ ਬੀ ਐਡ, ਐਮ ਏ, ਡੀ ਪੀ ਐਡ, ਐਨ ਆਈ ਐਸ, ਐਮ ਐਸ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪੀ. ਐਚਡੀ. ਕੀਤੀ। ਉਹਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦਾ ਡੁਮੇਲੀ ਹੈ ਪਰ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਵੱਸ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਪਲਾਹੀ ਆ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਖੇਡ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਨਾਨਕਿਆਂ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਕਰਾਈ। ਛੇ-

ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ

ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਾਇਆ ਉਠਿਆ ਪਰ ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਹਾਰਿਆ ਸਗੋਂ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਨਿੱਘ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਥਾਪੜੇ ਨੇ ਡੁੱਲ੍ਹਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ।

ਕੁਝ ਬਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਉਹ ਸਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਕੰਬਾਈਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਖੇਡੀ ਤੇ 1979 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਟੀਮ ਦੇ ਵਾਈਸ ਕਪਤਾਨ ਵਜੋਂ ਬਰਮਾ ਖੇਡਣ ਗਏ। 1979-ਮੈਕਸੀਕੋ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਖੇਡਣ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਦਾ ਉਪ-ਕਪਤਾਨ ਬਣਿਆ। ਓਹੀ ਟੀਮ ਫਿਰ ਬਰਮਾ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸੱਦੇ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਖੇਡਣ ਗਈ। 1980 ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਖੇਡਦੇ ਨੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਜਾ ਫੜਿਆ। ਸੰਨ '81 ਦੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਟਰਾਫੀ ਖੇਡਦੇ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਕੈਪ ਵਾਸਤੇ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। 1982 ਦੀਆਂ ਏਸ਼ੀਅਨ ਗੇਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸਰਬੋਤਮ ਖਿਡਾਰੀ' ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। 1982 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਨਹਿਰੂ ਗੋਲਡ ਕੱਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। 1983 ਵਿਚ 'ਇੰਡੀਆ ਕਲਰ' ਖੇਡਣ ਲਈ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਗਿਆ। ਸ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਨਾਮ ਵਾਂਗ ਉਹ ਵੀ ਤਕੜਾ ਡਿਫੈਂਡਰ ਸੀ। ਸੰਨ '87 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਬਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਪਟਿਆਲਾ ਵਲੋਂ ਉਹ ਸੱਤ-

ਅੱਠ ਸਾਲ ਖੇਡਿਆ। ਕਾਹਮੇਂ ਵਾਲਾ ਛੰਨਾ ਵੀ ਸੰਨ '80 ਤੋਂ '84 ਤੱਕ ਨਾਲ ਖੇਡਿਆ। ਡੀ ਸੀ ਐਮ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਕੱਠੇ ਖੇਡੇ। ਕਾਹਮੇਂ ਵਾਲਾ ਛੰਨਾ, ਮਨਜੀਤ ਖਰਤ ਅਚਰਵਾਲ, ਪੱਪੂ ਧਮਾਈ, ਰਾਜ ਗਿੱਲ, ਦਰਸ਼ਣ ਮਜ਼ਾਰਾ ਡੀਗਰੀਆਂ ਗੋਲਕੀਪਰ, ਜੋਗਿੰਦਰ, ਕਸ਼ਮੀਰਾ, ਝਲਮਣ ਗੋਲਕੀਪਰ, ਸ਼ੇਰਪੁਰ ਦਾ ਭਿੰਦਾ ਤੇ ਹੋਰ ਖਿਡਾਰੀ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਸਨ।

ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਉਹ ਜੇ ਈ ਦੀ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਖੇਡਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਅੰਤਰ-ਸਟੇਟ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਜਿੱਤੀ। ਉਸ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ ਸੰਨ '85 'ਚ ਕਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਸੰਨ '86 'ਚ ਜੱਬਲਪੁਰ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣੀ। 1985 'ਚ ਨੇਪਾਲ 'ਚ 'ਤ੍ਰੀਭਵਨ ਗੋਲਡ-ਕੱਪ' ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਖੇਡਿਆ। ਕਾਠਮੰਡੂ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਨੇਪਾਲ ਫੁੱਟਬਾਲ ਸੰਘ ਨੇ 'ਤ੍ਰੀਭਵਨ ਐਵਾਰਡ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ।

1979 ਤੋਂ '88 ਉਸ ਨੇ ਨੌਂ ਸੰਤੋਸ਼ ਟਰਾਫੀਆਂ ਖੇਡੀਆਂ। ਉਹਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸੱਤ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ ਖੇਡੀ ਤੇ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਜਿੱਤੀ। ਸੰਤੋਸ਼ ਟਰਾਫੀਆਂ ਵਿਚ ਸ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪੱਪੂ ਧਮਾਈ, ਜੀ ਐਸ ਪਰਮਾਰ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਜੂਨੀਅਰ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੀਨੀਅਰ, ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਰੁੜ੍ਹਕੇ ਵਾਲਾ ਸੁਰਜੀਤ ਗੋਲਕੀਪਰ, ਰਵੀ ਕੁਮਾਰ, ਰਮਨ ਕੁਮਾਰ ਪਲਾਹੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਾਮਵਰ ਖਿਡਾਰੀ ਖੇਡੇ। ਉਹਨੇ ਡੂਰੈਂਡ-ਕੱਪ, ਡੀ ਸੀ ਐਮ, ਰੋਬਰਜ਼-ਕੱਪ ਤੇ ਗਵਰਨਰ ਗੋਲਡ ਕੱਪ ਖੇਡੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੱਪਾਂ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸਰਬੋਤਮ ਖਿਡਾਰੀ' ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਖੇਡਦੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਸੀਨੀਅਰ ਟੀਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਬਰਮਾ, ਥਾਈਲੈਂਡ ਤੱਕ ਖੇਡਣ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਮਿੱਥ ਹੈ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀ ਬਹੁਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਜਦ ਕਿ ਸੀਤਲ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸੱਚੀ ਲਗਨ ਤੇ ਤਪੱਸਿਆ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਐਮ ਐਸ ਵਿਚੋਂ ਗੋਲਡ-ਮੈਡਲਿਸਟ ਬਣਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਡੀ ਪੀ ਐਡ ਕੀਤੀ ਤੇ ਐਨ ਆਈ ਐਸ 'ਟਾਪ' 'ਤੇ ਕੀਤੀ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਪ੍ਰਜੀਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਬੀ ਐਡ ਤੇ ਫਿਰ ਐਮ ਏ ਕੀਤੀ। ਬੀ ਐਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਫਗਵਾੜਾ, ਐਮ ਏ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਡੀ ਪੀ ਐਡ ਪਟਿਆਲਾ

ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਤਕੜੇ ਦਮ ਨਾਲ ਇੰਟਰ-ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਖੇਡੀ। ਮਾਸਟਰ ਆਫ ਸਪੋਰਟਸ ਦਾ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਕੋਚਿੰਗ ਡਿਪਲੋਮਾ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਕੀਤਾ।

ਸੰਨ '87 'ਚ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਖੇਡਣਾ ਛੱਡ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੋਚਿੰਗ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਕੀਤੀ। ਸਪੋਰਟਸ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਚੀਫ ਕੋਚ ਅਤੇ ਸਕੀਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਣੇ। ਬੇਹਤਰੀਨ ਖੇਡ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਖੇਡ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਸੀਨੀਅਰ ਕੋਚ ਥਾਪ ਦਿਤਾ। ਸਪੈਸ਼ਲ ਏਰੀਆ ਗੇਮ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਹੇਠ ਵੀਹ ਦੇ ਕਰੀਬ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਿਡਾਰੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਨਾਮਵਰ ਹੋਰ ਖਿਡਾਰੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ।

ਦਿੱਲੀ, ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਤੇ ਲਖਨਊ ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਚਾਰ ਸਟੇਟਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਈ। ਲਖਨਊ ਤੋਂ ਆਈ ਜੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭੱਜੀ ਸੰਧਵਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਹਰ ਥਾਂ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਖੱਟਿਆ। ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰੀਆਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਖੇਡਦਿਆਂ ਕਲਕੱਤੇ ਦੀਆਂ ਈਸਟ-ਬਗਾਨ ਤੇ ਮੋਹਣ ਬਗਾਨ ਕਲੱਬਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅੰਬੇਡਕਰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਹਰਾਇਆ। ਦਿੱਲੀ ਵਸਦੇ ਉਹਦੀ ਖੇਡ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਓਤਰ ਆਏ। ਮੈਚ ਮੁੱਕਦੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ।

ਭਾਰਤੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਲਈ ਉਹਦੀ ਵੱਡੀ ਦੇਣ

ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇੰਡੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਬਣ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੁਖ ਕੋਚ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਡ-ਸਕੀਮ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮਨਿਸਟ੍ਰੀ ਹੇਠ ਬੜੇ ਖਿਡਾਰੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। ਉਹਦੀ ਕੋਚਿੰਗ ਅਧੀਨ 24 ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਿਡਾਰੀ ਜੂਨੀਅਰ, ਸਬ-ਜੂਨੀਅਰ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਦਿਤੇ। 1989 ਦੀਆਂ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਸੈਫ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਕੋਚ ਬਣ ਕੇ ਨਾਲ ਗਿਆ। ਸੈਫ ਸਕੀਮ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਮੁਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੀ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੇਰਠ ਯੂ ਪੀ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਇਕਾਈ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤ ਰਿਹਾ। ਅਠਾਈ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਲੋਂ ਵਡਮੁੱਲਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ।

ਪਲਾਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਉਹ ਪਿੰਡ ਜਿਥੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਕਾਸ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਸ. ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ 'ਨੇਰੀਆਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ। ਪਲਾਹੀ ਵੀ ਹੁਣ ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਚ ਹੀ ਰਲ ਗਿਆ। 1974-75 'ਚ ਪਿੰਡ ਪਲਾਹੀ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਦਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਮਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ। ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਤਕੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀਤਲ ਵੀ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿੰਦਾ। ਭਾਰਤੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੀਆਂ ਬੁਲਦੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਪਿੰਡ ਪਲਾਹੀ ਕਦੇ ਵੇਹਲਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਨਿਊਯਾਰਕ ਰਹਿੰਦਾ ਰਫਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀ ਪੇਂਡੂ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹਦੀ ਗੇਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

ਕਾਲਜ ਫਗਵਾੜਾ ਦੇ ਕਈ ਸਾਲ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਢਮ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੀਤਲ ਪਲਾਹੀ ਉਹਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ।

ਸੀਤਲ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੰਦਾ। ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਲਿਖਣਾ ਮੀਡੀਏ 'ਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣਾ ਉਹਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਐਸ ਐਨ ਕਾਲਜ ਬੰਗਾ ਹੁੰਦੇ ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਅਤੇ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ।

ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਦੇਖੇ ਪਰ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹਾਰਿਆ। ਸੱਚੀ ਲਗਨ ਨੇ ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਵਿਖਾ ਦਿਤੇ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੀ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਆਨੰਦ ਮੰਗਲ ਹੈ। ਪਤਨੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੇਟਾ ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਤੇ ਬੇਟੀ ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਹੈ। ਬੇਟੀ, ਬੇਟਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪੱਕੇ ਵਾਸੀ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਰਹਿ ਕੇ ਉਹ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾ ਰਿਹੇ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਲਈ ਹਰ ਦਮ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦਾ।

'ਖੇਡ-ਫਿਜ਼ਾਵਾਂ 'ਚ ਸੀਤਲ-ਸੀਤਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਦੇ।
ਰੱਬ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਨਾਲ ਬੜਾ ਹੀ ਮਾਣ ਖੱਟਿਆ।
ਡਾਹ ਛਾਤੀ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ,
ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਮੂਹਰੇ ਰਿਹਾ ਡੱਟਿਆ।
ਖੇਡ ਇਤਿਹਾਸ 'ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀ
ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਿਆ। "

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਰੀਕ ਮੁਲਕ (ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਇਰਾਨ) ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਉਥੇ ਅਸਥਿਰਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਫੱਟ ਲੱਗਦੇ ਤੇ ਖੂਨ ਵਹਿੰਦਾ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਮੁਲਕ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਵੱਢਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਇੱਕ ਅੰਗ ਵੱਢਣਾ ਕਈ ਪਾਸੇ ਵੱਢ-ਟੁੱਕ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਮਲ ਦੇ ਸੇਕ ਤੋਂ ਹਰ ਸਰੀਕ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਜੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਹੁਤੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਪਛੜੇਵੇਂ ਤੇ ਗੁਰਬਤ ਦੀ ਜਿਲ੍ਹਣ ਵਿਚੋਂ ਨੇੜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇਗਾ।

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਬੁਗੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਲੋਚ ਵੱਖਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬੁਹਮਦਾਗ ਖਾਨ ਵੀ ਬੁਗੜੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਨਵਾਬ ਅਕਬਰ ਬੁਗੜੀ ਦੇ ਪੋਤੇ ਅਤੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ-ਭਰਾ (ਕਜ਼ਿਨ) ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਦਾ ਮੁਦੱਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ।

ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦਾ ਭਵਿੱਖ
ਕੀ ਭਵਿੱਖ ਹੈ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਰਤਮਾਨ ਇਸ ਲਹਿਰ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁਖਾਵੀਂ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਜਗਾਉਂਦਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਚੀਨ ਵਰਗੀਆਂ ਆਲਮੀ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ

‘ਗ਼ਦਰ’ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ

‘ਗ਼ਦਰ’ ਅਖਬਾਰ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਦਕਾ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਗ਼ਦਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੇ ਗ਼ਦਰੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਕਿਤਾਬਚੇ ‘ਗ਼ਦਰ ਦੀ ਗੂੰਜ’ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਇੱਕ ਸੁਨੇਹੇ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਸੀ।

ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਰੁਖ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਤੀਰੇ ਨੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਲਈ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਰਸਤੇ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਠੀਕ ਠੀਕ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। 21 ਅਪਰੈਲ 1913 ਨੂੰ ਅਸਟੋਰੀਆ (ਅਮਰੀਕਾ) ਵਿਚ ਹੋਈ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ

ਗ਼ਦਰ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸਰਵਰਕ।

ਗ਼ਦਰ ਦਾ ਝੰਡਾ।

ਧੁਲੇਤਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਰਾਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ।

ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਕਈ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਵੇਂ 3 ਮਾਰਚ 1914 ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਕੇ ‘ਜੇ ਚਿਤ’ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ‘ਜਉ ਤਉ’ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 7 ਅਪਰੈਲ 1914 ਨੂੰ ‘ਗ਼ਦਰ’ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਬਦਲ ਕੇ ‘ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਗ਼ਦਰ’ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਐਡੀਟਰ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ‘ਤੇ ਗ਼ਦਰ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵੀ ਬਦਲੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ, ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ‘ਪ੍ਰੀਤਮ’ ਅਤੇ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੇ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

‘ਗ਼ਦਰ’ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਾਲਮ ਲਗਾਤਾਰ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ। ਇਸ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਕਾਲਮ ‘ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦਾ ਕੱਚਾ ਚਿੱਠਾ’ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਲੁੱਟ ਖਸ਼ੋਟ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ 25 ਜੂਨ 1917 ਤੱਕ ਗ਼ਦਰ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ।

ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕਾਲਮ ਹਰ ਅੰਕ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀਰ ਸਾਵਰਕਰ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਹੋਈ ਕਿਤਾਬ ‘ਤਵਾਰੀਖ ਗ਼ਦਰ 1857’ 23 ਦਸੰਬਰ 1913 ਤੋਂ ਲੜੀਵਾਰ 11 ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ 24 ਅਪਰੈਲ 1915 ਤੱਕ ਛਪਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਜੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਤਾਰੀਖੇ-ਹਿੰਦ’ ਵੀ ਗ਼ਦਰ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਕਈ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸ਼ਤਵਾਰ ਛਪਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ ਵਿਚਲੇ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਛਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੇਖ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਫ਼ਾ ਨੰਬਰ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਲੜੀ 10 ਨਵੰਬਰ 1914 ਤਕ ਛਪੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰ ਲਈ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਪਤਾ ਛਪਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

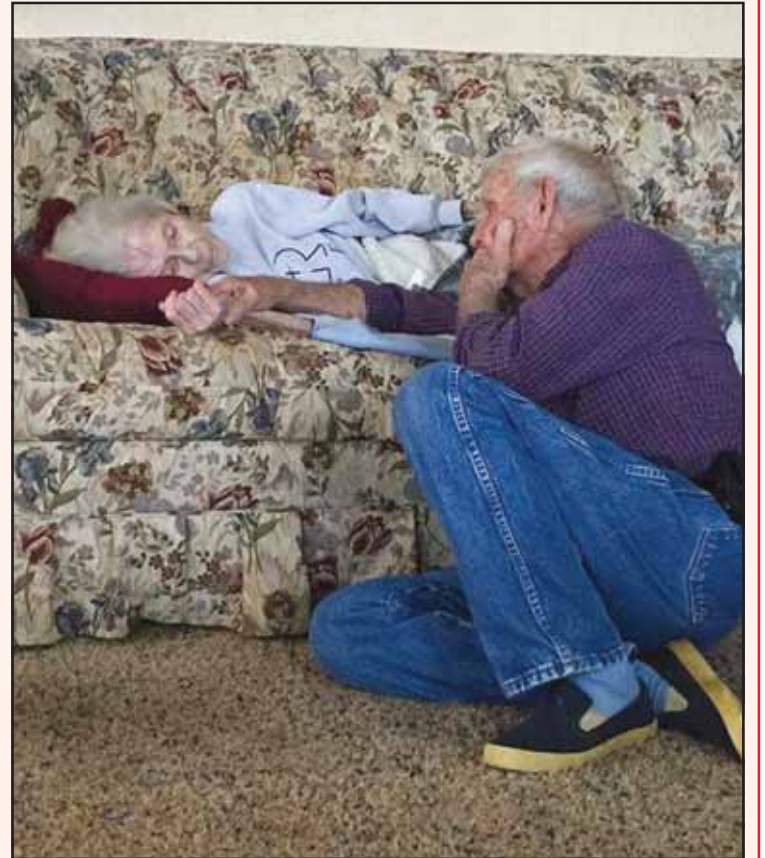
ਗ਼ਦਰ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਰਕ, ਮਿਸਰ, ਰੂਸ ਅਤੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੋਟ ਜੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ; ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਜਲਸਾ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾ ਭੇਜਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਾਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

‘ਗ਼ਦਰ’ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ। ਗ਼ਦਰ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਦਕਾ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਗ਼ਦਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੇ ਗ਼ਦਰੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਕਿਤਾਬਚੇ ‘ਗ਼ਦਰ ਦੀ ਗੂੰਜ’ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਇੱਕ ਸੁਨੇਹੇ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਸੀ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ ‘ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ’ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ‘ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 30 ਨਵੰਬਰ 2024 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-666

ਮਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਥਾਂ ਪਤਨੀ ਹੈ ਹੁੰਦੀ, ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਤੰਦ ਨ ਟੁੱਟੇ, ਅਣ-ਬਣ ਲੱਖ ਵਾਰੀ ਹੋ ਜਾਏ, ਪਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਡੋਰ ਨ ਛੁੱਟੇ। ਵਿਚ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਪਿਆ ਬਿਚਾਰਾ, ਬੈਠਾ ਸੱਜਣੀ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ, ਸ਼ਾਲਾ! ਉਮਰ ਹੋ ਜਾਏ ਲੰਮੇਰੀ, ਸਾਥ ਨੂੰ ਜਿੰਦ ਕਦੇ ਨ ਤੜਫੇ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-664

‘ਸਟੈਚੂ ਆਫ ਲਿਬਰਟੀ’ ਹੈ, ਇਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ। ਲੋਕ-ਤੰਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦਾ, ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ। ਫਰਾਂਸੀਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਨੂੰ, ਦਿੱਤੀ ਭੇਟ ਸਵਾਦੀ ਦਾ। ਆਸ, ਹੋਸਲਾ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਧਾਵੇ, ਦੁਨੀ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ। ਰਾਹ ਦੱਸੇ ਦਬੇ-ਕੁਚਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਰਖਵਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ* ਦਾ। ਬੰਦੇ ਅੰਦਰ ਰੱਬ ਜੋ ਪਾਈ, ਸੋਚ ਉਸ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ ਦਾ। ਬੰਦ ਮੂੰਹ, ਸੋਚ ਨੂੰ ਸੰਗਲ; ਪਰ ਹਾਲ ਸਥਾਪਤੀ ਸਾਡੀ ਦਾ। ਦੇਸ਼-ਧੁੰਗੀ! ਕਰੋ ਐਨਕਾਊਂਟਰ!!, ਇਸ ‘ਨਾਕਾਮ’ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦਾ। -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ‘ਨਾਕਾਮ’ +1 864 318 5500

ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਾਹਮਣੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਸਵੀਰ ਖਿਚਾਈ। ਭਲਾ ਹੋਵੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦਾ ਜਿਹਨੇ ਕੈਪਸ਼ਨ ਦੇ ਲਈ ਲਾਈ। -ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ

ਫਰਾਂਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾਨ ਸੀ ਦਿੱਤਾ, ਚੁੱਕ ਜੰਜੀਰੇ ‘ਤੇ ਹੈ ਲਾਇਆ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਮਸ਼ਾਲ ਹਥ ਵਿੱਚ, ਹੋਕਾ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਲਾਇਆ। ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਜੋ ਨਿਉ ਯਾਰਕ ਨੂੰ, ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹ ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਇਆ, ਤੱਕ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਤੰਤਰ ਦਾ ਟਾਵਰ, ਨੌਂ ਗਿਆਰਾਂ ਚੋਤੇ ਆਇਆ। -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਅਸਮਾਨ ਛੂੰਹਦਾ ਬੁੱਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਟੈਚੂ ਆਫ ਲਿਬਰਟੀ ਪੈਗਮ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ। ਰਾਜਨੇਤਾ ਤੰਗਦਿਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ। ਆਪਣੇ ਬੁਣੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਆਪ ਹੀ ਫਸਦੇ ਮਸਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਤਾਂ ਹੀ ਆਵੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਹਰ ਕਦਮ ‘ਤੇ ਬੈਦਿਸ਼ ਨਾ ਲਾਵੇ। -ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਫੋਨ: 98784-69639

ਕਿੰਨਾ ਸੋਹਣਾ ਮਨਮੋਹਣਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਗੱਬ ‘ਚ ਸਥਿਤ ਫਰਾਂਸ ਵਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਦੇਸਤੀ ਦਾ ਤੋਹਫਾ ਇਕ ਜਨਾਨੀ ਜੋ ਹੱਥ ਜੋੜ ਖੜ੍ਹੀ ਗੁਲਾਮੀ ਖਤਮ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮੰਗਦੀ ਹੋਈ ਇਨਸਾਫ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਡਾ. ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਕੌਰ
ਫੋਨ: +91-98728-54006

ਇਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਅਖਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ 1857 ਵਾਲੇ ਗ਼ਦਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ‘ਗ਼ਦਰ’ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਮਕਸਦ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨਾ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1913 ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਹੇਠ ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ‘ਗ਼ਦਰ’ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅੰਕ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਦਸੰਬਰ 1913 ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ, 1914 ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤੀ ਅਤੇ 1915 ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਅੰਕ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੰਗਾਲੀ, ਨੇਪਾਲੀ, ਪਸ਼ਤੋ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਕ ਛਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਵਿਸਵੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਲਿਖਦੇ ਸਨ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਉਰਦੂ ਅੰਕ ਦੀ ਛਪਾਈ ਹੱਥ-ਮਸ਼ੀਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਅਤੇ ਰਘਵੀਰ ਦਿਆਲ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਖਬਾਰ ਛਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਜਨਵਰੀ 1914 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਲਿਥੋ ਮਸ਼ੀਨ ਵੇਲਨਸੀਆ ਸਟਰੀਟ, ਮਕਾਨ ਨੰਬਰ 1324 ‘ਚ ਲਾਈ ਗਈ। ਅਖਬਾਰ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਮ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ, ਯੁਗਾਂਤਰ ਆਸ਼ਰਮ ਦਾ ਨਾਮ ਗ਼ਦਰ ਆਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਦਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

‘ਗ਼ਦਰ’ ਦੇ ਹਰ ਅੰਕ ਦੇ ਅੱਠ ਸਫੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ ਉਪਰਲੇ ਦੋਨਾਂ ਕੋਨਿਆਂ ਉਪਰ ‘ਬੰਦੇ ਮਾਤਰਮ’ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਥੱਲੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ‘ਜੇ ਚਿੱਤ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਓ, ਸਿਰ ਧਰ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਓ’ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਵੱਡੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ‘ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦਾ ਵੈਰੀ’ ਅਤੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅੰਕ ਨਿਕਲਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਗ਼ਦਰ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਸੰਪਾਦਕ, ਲੇਖ ਅਤੇ

ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਪਰਮ ਤੇ ਔਰਤ ਦੇ ਓਵਮ ਦਾ ਮਿਲਾਪ -2

ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ

ਓਵਮ ਤੇ ਸਪਰਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਇਕਹਿਰੇ ਅਧੂਰੇ ਸੈੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹਨ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਤੇਈ ਤੇਈ ਜੋੜੇ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਈ ਜੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਈ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਯਾਨੀ ਖੁਸਰੇ ਜਾ ਇੰਜ ਕਰੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਮਰਦ ਔਰਤ ਵਾਲੇ ਪੱਕੇ ਸਿੰਧਾਤ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਕ ਇਕ ਬਾਈ ਜੋੜਾ ਸੈਕਸ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਈ ਜੋੜੇ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮਾਂ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਜਾਂ ਔਰਤ ਪੱਖ ਦਾ ਯਾਨੀ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਕਰੈਕਟਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਓਵਮ ਵਿਚ ਯਾਨੀ ਔਰਤ ਦੇ ਅੰਡੇ ਵਿਚ ਤੇਈਵੇਂ ਜੋੜੇ ਵਿਚ ਸੈਕਸ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਐਕਸ ਐਕਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 408-687-1899

ਮਰਦ ਦੇ ਸਪਰਮ ਹੋਂਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਤੇਈਵੇਂ ਜੋੜੇ ਵਿਚ ਐਕਸ ਤੇ ਵਾਈ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਰਦ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਕਸ ਤੇ ਵਾਈ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਕੈਕਟਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅੱਗੇ ਚਲ ਕੇ ਔਰਤ ਵੱਲੋਂ ਓਵਮ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਐਕਸ ਐਕਸ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜਾ ਤਾਕਤਵਰ ਐਕਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਪਰਮ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਤਾਕਤਵਰ ਐਕਸ ਜਾਂ ਵਾਈ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜਦ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਫਿਊਜ਼ਨ ਯਾਨੀ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਅਗਲੀ ਨਵੀਂ ਉਤਪਤੀ ਦਾ ਸੈਕਸ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਪਰਮ ਹੋਂਡ ਤੇ ਓਵਮ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਡਬਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਤੇਈ ਤੇ ਤੇਈ ਛਿਆਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਹੁਣ ਦੋ ਜੋੜੇ ਸੈਕਸ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਦੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਇਕ ਇਕ ਕਰੈਕਟਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਜੋੜਾ ਜੋ ਐਕਸ ਐਕਸ ਮਿਲਾਪ ਹੈ ਉਹ ਔਰਤ ਕਰੈਕਟਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਪਰਮ ਹੋਂਡ ਵਾਲਾ ਜੋੜਾ ਜੋ ਐਕਸ ਅਤੇ ਵਾਈ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਔਰਤ ਦਾ ਵੀ ਤੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਕਰੈਕਟਰ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਕਤਵਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਔਰਤ ਦੇ ਓਵਮ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਐਕਸ ਐਕਸ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਅਗਲੇ ਨਵਜੀਵਨ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦਾ ਸੈਕਸ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਯਾਨੀ ਔਰਤ ਦੇ ਤਾਕਤਵਰ ਐਕਸ ਦਾ ਆਦਮੀ ਦੇ ਤਾਕਤਵਰ ਐਕਸ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਲੜਕੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਔਰਤ ਦਾ ਤਾਕਤਵਰ ਐਕਸ ਅਗਰ ਆਦਮੀ ਦੇ ਵਾਈ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਮਾਲ ਮਿਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੜਕਾ ਯਾਨੀ ਵਿਕਸਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਵਜੀਵਨ ਦਾ ਸੈਕਸ ਕਰੈਕਟਰ ਮੇਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਉਤਪਤੀ ਲੜਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਲੜਕੀ ਇਹ ਕੇਵਲ ਆਦਮੀ ਦੇ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮਾਂ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਦੇ ਐਕਸ

ਵਾਈ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਵਿਚੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਹੀ ਅੱਗੇ ਔਰਤ ਦੇ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੈਕਸ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਸਿੱਧ

ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੇ ਐਕਸ ਐਕਸ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਕੇਵਲ ਪੈਸਿਵ ਭਾਵ ਹਾਂਜੀ ਜਾਂ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਾਲਾ ਰੋਲ ਹੀ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾ ਦਿਆਂ ਕਿ ਇਹ ਘੋਲ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪਿਉਬਰਟੀ ਤੱਕ ਵੀ ਕਈ ਵੇਰ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਲੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਰੈਕਟਰ ਇਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਿਉਬਰਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਮੌਡਰਨ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਨੇ ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਨੂੰ ਜਾਦੂਗਰ ਦੀ ਜਾਦੂ ਛੜੀ ਵਾਂਗ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਜਦ ਚਾਹੇ ਆਦਮੀ ਦੀਆਂ ਦਾਹੜੀ ਮੁੱਛਾਂ ਉਡਾ ਕੇ ਛਾਤੀਆਂ ਦਾ ਉਭਾਰ ਲੜਕੀਆਂ ਵਾਲਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਕੌਮਲ ਚਿਹਰਾ ਦਾਹੜੀ ਮੁੱਛਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਦੇਣ ਤੇ ਜਣਨ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਬਣਾਵਟ ਦੀ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਵੀ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮੈਡੀਕਲ ਦਾ ਜਾਦੂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਉ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦੇ ਹਾਂ। ਫਰਟੀਲਾਈਜ਼ਡ ਓਵਮ ਯਾਨੀ ਪਰੈਗਨੈਂਟ ਹੋਇਆ ਓਵਮ ਮਾਈਟੋਟਿਕ ਡਵੀਜ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਫਿਰ ਛਿਆਲੀ ਤੋਂ ਤੇਈ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਵਾਲਾ ਅਧੂਰੇ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਸੈਲ ਬਣ ਕੇ ਵਿਚਰਨ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਕਰੈਕਟਰ ਆਦਮੀ ਜਾਂ ਔਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਨ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਇਸ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਨੂੰ ਮੌਰੂਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਕਵਰ ਵਾਲੇ ਪਰਦੇ ਯਾਨੀ ਬੁਰਕੇ ਨੂੰ ਕੌਰਨਾ ਰੋਡੀਏਟਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਫਿਰ ਮੀਓਸਿਸ ਸੈਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ

ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੇ ਐਕਸ ਐਕਸ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਕੇਵਲ ਪੈਸਿਵ ਭਾਵ ਹਾਂਜੀ ਜਾਂ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਾਲਾ ਰੋਲ ਹੀ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾ ਦਿਆਂ ਕਿ ਇਹ ਘੋਲ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪਿਉਬਰਟੀ ਤੱਕ ਵੀ ਕਈ ਵੇਰ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਲੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਰੈਕਟਰ ਇਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਿਉਬਰਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਮੌਡਰਨ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਨੇ ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਨੂੰ ਜਾਦੂਗਰ ਦੀ ਜਾਦੂ ਛੜੀ ਵਾਂਗ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਜਦ ਚਾਹੇ ਆਦਮੀ ਦੀਆਂ ਦਾਹੜੀ ਮੁੱਛਾਂ ਉਡਾ ਕੇ ਛਾਤੀਆਂ ਦਾ ਉਭਾਰ ਲੜਕੀਆਂ ਵਾਲਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਕੌਮਲ ਚਿਹਰਾ ਦਾਹੜੀ ਮੁੱਛਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਦੇਣ ਤੇ ਜਣਨ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਬਣਾਵਟ ਦੀ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਵੀ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮੈਡੀਕਲ ਦਾ ਜਾਦੂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਉ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦੇ ਹਾਂ। ਫਰਟੀਲਾਈਜ਼ਡ ਓਵਮ ਯਾਨੀ ਪਰੈਗਨੈਂਟ ਹੋਇਆ ਓਵਮ ਮਾਈਟੋਟਿਕ ਡਵੀਜ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਫਿਰ ਛਿਆਲੀ ਤੋਂ ਤੇਈ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਵਾਲਾ ਅਧੂਰੇ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਸੈਲ ਬਣ ਕੇ ਵਿਚਰਨ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਕਰੈਕਟਰ ਆਦਮੀ ਜਾਂ ਔਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਨ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਇਸ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਨੂੰ ਮੌਰੂਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਕਵਰ ਵਾਲੇ ਪਰਦੇ ਯਾਨੀ ਬੁਰਕੇ ਨੂੰ ਕੌਰਨਾ ਰੋਡੀਏਟਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਫਿਰ ਮੀਓਸਿਸ ਸੈਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ

ਹੈ। ਇਹ ਮੌਰੂਲਾ ਯਾਨੀ ਫਰਟੀਲਾਈਜ਼ਡ ਓਵਮ ਹੁਣ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਵੱਲ ਵਧਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਿਲਣ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਤੱਕ ਯਾਨੀ ਅਗਲੇ ਮਾਸਿਕ ਧਰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸੱਤ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਵ ਨਾਰਮਲ ਅਠਾਈ ਦਿਨ ਵਾਲੇ ਮਾਸਿਕ ਧਰਮ ਚਕਰ ਵਿਚ ਇਕੀਵੇਂ ਦਿਨ ਇਹ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਿਓਸਿਸ ਨਾਰਮਲ ਸੈਲ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਮੌਰੂਲਾ ਫਿਰ ਤੇਈ ਤੋਂ ਛਿਆਲੀ ਛਿਆਲੀ ਤੋਂ ਬਾਨਵੇ ਤੇ ਇੰਜ ਇਕ ਤੋਂ ਦੋ, ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸੈਲਾਂ ਵਾਲਾ ਬਣਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫੈਲੋਪੀਅਨ ਟਿਊਬ ਦਾ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹਾ ਮੂੰਹ ਕੇਵਲ ਇਕ ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਦਾ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਇਹਦਾ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣਾ ਲੋਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਈਜ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤੇ ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਵਿਚ ਰੁਕ ਕੇ ਵਧਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਟਿਊਬਲ ਜੈਸਟੇਸ਼ਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਟਿਊਬ ਵਿਚ ਹੀ ਪਰੈਗਨੈਂਸੀ ਜੋ ਔਰਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫਦੇਹ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਕਮੀ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਹੀ ਦਮ ਤੌੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਔਰਤ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਰਜੀਕਲੀ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਰੈਗਨੈਂਸੀ ਔਰਤ ਦੀ ਜਾਨ ਲਈ ਵੀ ਖਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਮਾਡਰਨ ਸਰਜਰੀ ਤੇ ਡਾਇਗਨੋਸਟਿਕ ਤਰੀਕਾਕਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਾਸਤਾਨ-ਏ-ਦਿੱਲੀ

ਦੱਦਾ ਆਖਦੈ ਦਿੱਲੀਏ ਗੱਲ ਸੁਣ ਨੀ, ਅੱਜ ਦੇਵਾਂ ਧਨੇਸਤੀ ਮੈਂ ਦੱਬ ਦੱਬ ਨੀ। ਨਾਮ ਆਪਣਾ ਰਖਾ ਕੇ ਹਸਤਨਾਪੁਰੀ, ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਿਖਾਏ ਤੂੰ ਗੱਜ ਵੱਜ ਨੀ। ਭਰਾ-ਮਾਰੂ ਜੰਗ ਦੀ ਤੂੰ ਮਾਹਰ ਡਾਢੀ, ਕੌਰਵ ਮਾਰੇ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੇ ਲੱਭ ਲੱਭ ਨੀ। ਹੈਸਿਆਰੀ ਧਰਤੀਏ ਹੈਂ ਤੂੰ ਖੂਨ ਪੀਣੀ, ਖਾਧੇ ਬੰਦੇ ਸੀ ਕਿੰਨੇ ਤੂੰ ਚੱਬ ਚੱਬ ਨੀ।

ਸਿਹਾਰੀ ਦੱਦੇ ਦੀ ਵੀ ਹੈ ਬੜੀ ਟੇਢੀ, ਦਲਿੰਦਰ ਮੁਹੰਮਦ ਮੂਰਖਾਂ ਲਾਏ ਡੇਰੇ। ਗੌਰੀ, ਤੈਮੂਰ, ਤਗਲਕਾਂ, ਲੋਧੀ, ਮੁਗਲਾਂ, ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ, ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਪਾਏ ਘੇਰੇ। ਜੋ ਆਇਆ ਇੱਥੇ ਗਿਆ ਲੁੱਟ ਕੇ ਨੀ, ਉਜਾੜੇ, ਕਤਲ-ਏ-ਆਮ ਮਚਾਏ ਬਥੇਰੇ। ਬੇ-ਆਬਰੂ ਤੂੰ ਹੋਈ ਦੱਸ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ, ਚਲਿੰਤਰ ਨਾਰ ਵਾਂਗਰ ਦਿਖਾਏ ਵਧੇਰੇ ?

ਦੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਵਾਰ ਸੀਸ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਤੇਗਾਂ ਦੇ ਧਨੀ ਸੀ ਖੁਦ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ। ਭੰਨ ਸਿਰ ਦਾ ਠੀਕਰਾ ਦਹਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ, ਬਚਾਏ ਲਾਜ-ਧਰਮ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ। ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ ਨ ਹੋ ਕੁਰਬਾਨ ਗਏ, ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਆਬਰੂ ਖਾਤਿਰ। ਤੇਲ ਦੀ ਥਾਂ ਅਹੂਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਚਰਬੀ, ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਪਾਤਰ।

ਮਰਾਠਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਆਣ ਦੱਬਿਆ, ਹਾਰੇ ਸੀ ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਤੀਜੀ ਲੜਾਈ। ਹਾਲੇ ਕੱਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ-ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਨਿਵਾਈ। ਤੰਗ ਦਿਲੀ ਨਾ ਰੱਖਦੇ ਸਿੰਘ ਕਦੇ ਵੀ, ਤੇ ਵੈਰੀ ਨਾਲ ਵੀ ਨ ਕਰਨ ਚਤੁਰਾਈ। ਰਾਣੀ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜੇ ਕੱਚੇ ਧਾਗੇ, ਰਾਜ ਜਿੱਤ ਮੋੜੇ ਰੀਤ-ਰੱਖਤੀ ਨਿਭਾਈ।

ਲੱਲਾ ਲਹੂ ਦੀ ਪਿਆਸੀ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ, ਕਾਤਿਲ-ਲੁਟੇਰੇ ਚਹੇ ਇੱਥੇ ਆਮ ਬਾਹਲੇ। ਰੱਜ ਆਇਆ ਨਹੀਂ ਹਾਲੇ ਤਾਈਂ ਜਾਪੇ, ਰੱਤ ਪੀਣ ਨੂੰ ਰਹਿੰਦੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਕਾਹਲੇ। ਰਾਜ ਬਦਲੇ ਕਈ ਤਖ਼ਤੋ-ਤਾਜ ਬਦਲੇ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਫਲਕਦੇ ਨੇ ਰੋਜ਼ ਜਾਮ ਹਾਲੇ।

ਚੌਰਾਸੀ ਜਾਂ ਫਰਵਰੀ ਵੀਹ ਵੀਹ ਹੋਵੇ, ਰਲੇ ਹਤਿਆਰੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤਮਾਮ ਨਾਲੇ।

ਮੁਨਸਿਫ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਬੈਠ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖੇ, ਵਾਂਗ ਕਬੂਤਰ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਉਹ ਮੀਟ ਰੱਖੇ। ਲਾਲਚ ਮਨ 'ਚ ਰੱਖੇ ਰਾਜ ਭੋਗਣੇ ਦਾ, ਫੈਸਲੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰੀ ਕਰੇ ਪੱਖੇ। ਨਿੰਮੋਝੂਣਾ ਜਿਹਾ ਸੱਚ ਹੋ ਕੇ ਝੂਠ ਅੱਗੇ, ਜ਼ੋਰਾਵਰਾਂ ਤੋਂ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਦਾ ਧੱਕੇ। ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਹਜੇ ਵੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦੀ, ਕਾਲੀ ਮੂੰਹੀਏਂ ਤੂੰ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਚੱਖੇ।

ਲੱਲੇ ਬਿਹਾਰੀ ਲੀਚੜ ਨੀ ਮਕਾਰ ਭੈਣੀ, ਗੁਰੂ-ਪੀਰ, ਔਲੀਏ ਕਬਰ 'ਚ ਪਾਏ ਨੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹਿਤ ਕਿੰਨੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਖਾ ਗਈ ਹੈ, ਮਾਂ-ਪਿਉ, ਭੈਣ-ਭਰਾ ਜੇਲ੍ਹੀਂ ਤੜਫਾਏ ਨੀ। ਕਦੇ ਰਿਹਾ ਨਾ ਰਾਜ ਇੱਥੇ ਸਥਿਰ ਕੋਈ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਹੰਕਾਰੀ ਮਾਰ ਮੁਕਾਏ ਨੀ। ਤੇਰੀ ਖਸਲਤ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਨਿਰੀ ਜੋਕ ਜੇਹੀ, ਸਹਿਬਾਜ਼ ਵਕਤ ਦੇ ਪੀ ਖੂਨ ਖਪਾਏ ਨੀ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ " ਨੂਰਪੁਰੀ "

ਹੋਣੀ ਅਣਹੋਣੀ

ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਂ ਕਿ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੋਵੇ ਸੋਹਣੀ। ਬੈਠੇ ਸੁੱਤੇ ਕਦੀ ਕਦੀ ਪਰ, ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਅਣਹੋਣੀ।

ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਵਸ, ਸਮਤਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੀਵਨ, ਸੁੱਤ ਜਿਹਦਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ, ਖੁਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਖੋਹਣੀ।

ਮਾਲਕ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ, ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੀ ਹੋਵਣ ਹਾਸਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਿਨ ਦੀ ਜੇਕਰ, ਹੋਵੇ ਚੰਗੀ ਬੋਹਣੀ।

ਮਨ ਰਾਜੀ ਤੇ ਜੱਗ ਰਾਜੀ, ਸਾਡੇ ਪੁਰਖੇ ਸੱਚੀ ਕਹਿ ਗਏ, ਕੁਝ ਵੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇ ਨਾ, ਜੇ ਜੀਅ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕੋਹਣੀ।

ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਉਡਾਰੂ ਹੁੰਦੇ, ਰੀਘਦੇ ਏਥੇ ਬਹੁਤੇ,

ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਖੰਭਾਂ ਬਿਨ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਢੋਹਣੀ।

ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਜੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਹੈ ਕਰਨਾ, ਜੀਅ ਦੀ ਬਰਦੀ ਨਿੰਤ ਸੋਹਣਿਓ, ਪੈਣੀ ਸਾਨੂੰ ਧੋਣੀ।

ਨਸ਼ਾ ਭਾਲਦਾ ਹਉਮੈ 'ਚੋਂ ਕੋਈ, ਕੋਈ ਬੋਤਲ 'ਚੋਂ ਲੱਭੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਚੁਪੀ ਦਾਰੂ ਤਾਂ, ਵਿਰਲੇ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਚੋਣੀ।

ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਗੱਲ ਗੁੱਝੀ ਰੱਖੀਏ, ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ ਪ੍ਰਗਟ, ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਤਾਂ ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹੀ, ਪੁਣ ਕੇ ਛੱਡੇ ਪੋਣੀ।

ਨਿਰਪੱਖ ਹੋ ਕੇ ਸੱਚ ਕੱਚ ਦਾ, ਸਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਦੀ, ਚਿਰ ਤੋਂ ਆਖੀ ਸਾਈਆਂ ਦੀ, ਕਦੇ ਹੋਵੇ ਨਾ ਚਿਰਕੋਣੀ।

ਮਰਜ਼ੀ ਤੇਰੀ ਗੋੜ ਹੱਸ ਕੇ, ਜਾਂ ਗੋੜਾ ਦੇ ਰੋ ਕੇ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਚੱਕੀ ਤਾਂ 'ਢੇਸੀ', ਪੈਣੀ ਤੈਨੂੰ ਝੋਣੀ।

-ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ

ਔਰਤਾਂ

ਔਰਤਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਮਰਦ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ ਇਹ ਹਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਹਰ ਕੰਧ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ-ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤੇ ਕਿਸੀ ਅਣਜਾਣ ਘਰ ਦੇ ਬੈਡਰੂਮ 'ਚ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਲਿਖ ਕੇ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

-ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਿੰਗ
ਫੋਨ: 7508698066

ਪਰਾਲੀ

ਔਰਤਕੀ ! ਪਰਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਲਾਉਣੀ, ਕਿਸਾਨ ਵੀਰੋ ਨਵੀਂ ਪਿਰਤ ਪਾਉਣੀ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਹੈ ਪਤਾ,

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਟਕਾ।

ਲੁੱਟੀ ਜਾਣ ਡਾਕਟਰ ਵੇਚ ਵੇਚ ਦਵਾ।

ਵੇਟਾਂ ਵੇਲੇ ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਕਰਦੇ, ਜਿੱਤਣ ਮਗਰੋਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਡਰਦੇ। ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇ ਨੁਕਸਾਨ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਹੈ ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ।

ਮੁਸਕਿਲ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸਾਹ ਲੈਣਾ, ਭਰਾਵੇ ਹੱਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਕੱਢਣਾ ਪੈਣਾ। ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਵਾਹ ਕੇ ਖਾਧ ਬਣਾ ਲਓ, ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੰਜਰ ਹੋਵੇਂ ਬਚਾ ਲਓ। ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਵੀ ਹੈ ਮਜ਼ਬੂਰੀ, ਪਰ ਸੁੱਧ ਹਵਾ ਜਿਉਣ ਲਈ ਹੈ ਜ਼ਰੂਰੀ।

ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਦਿਓ ਵਾਹ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਰਾਹ। ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੁਣ ਹਵਾ,

-ਚਮਨਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ
ਫੋਨ: 95010-33005

ਇੱਕ ਬ੍ਰੰਦ ਸਵਾਂਤੀ

ਮਾਏ ਨੀ ਜਦ ਸਾਂਵਲ ਆਇਆ ਮਾਏ ਨੀ ਜਦ ਸਾਂਵਲ ਆਇਆ ਪੀਘ ਗਗਨ 'ਤੇ ਪਾਵਾਂਗੀ ਮੈਂ, ਜਦ ਸਾਂਵਲ ਨੇ ਮੈਂ ਵਲ ਤੱਕਣਾ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿਚ ਛਿਪ ਜਾਵਾਂਗੀ ਮੈਂ, ਸਾਂਵਲ ਸੁੰਦਰ ਰਾਮਈਏ ਲਈ ਦਿਲ ਦਾ ਪਲੰਘ ਸਜਾ ਕੇ ਬੈਠੀ, ਹੋ 'ਸੁਰਜੀਤ' ਸਜਣ ਆਪਣੇ ਦਾ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸੁਕਰ ਮਨਾਵਾਂਗੀ ਮੈਂ।

ਮਾਏ ਨੀ ਮੇਰਾ ਸੋਹਣਾ ਸਾਂਵਲ ਕੁਲ ਆਲਮ ਤੋਂ ਸੋਹਣਾ ਈ, ਉਹ ਇੱਕੋ ਈ ਹੋਰ ਉਸ ਜੇਹਾ, ਨਾ ਹੋਇਆ ਨਾ ਹੋਣਾ ਈ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਹਨੂੰ ਤੱਕਿਆ ਸੀ ਮੇਰੀ ਸੁੱਧ ਬੁੱਧ ਮੁੜਕੇ ਪਰਤੀ ਨਾ ਬਿਨ ਸਾਂਵਲ ਨਈਂ ਜੀਵਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ ਰੋਣਾ ਈ।

ਮਾਏ ਨੀ ਮੈਂ ਸਾਂਵਲ ਤੱਕਿਆ ਪੈਰ ਧਰਤ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ, ਹੱਥੋਂ ਛੁੱਟ ਗਏ ਚੱਪੂ ਬੋੜੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨਦੀ ਵਿਚ ਰੁੜ ਗਏ, ਮੈਂ ਬਉਰੀ ਜਈ ਹੋ ਗਈ ਮੈਨੂੰ ਸੁੱਧ ਬੁੱਧ ਵਿਸਰੀ ਸਾਰੀ, ਜਿਤ ਵਲ ਸਾਂਵਲ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵੇ ਓਸੇ ਗਲੀਏ ਮੁੜ ਗਏ।

ਮਾਏ ਨੀ ਸੁਣ ਮੇਰੀਏ ਮਾਏ ਮੈਂ ਜਗ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ 'ਕੱਲੀ, ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਹੱਸਣਾ ਭੁਲਿਆ ਉਠਦੀ ਪੀੜ ਅਵੱਲੀ, ਚਾਰੇ ਕੰਨੀਆਂ ਤੱਕ ਲੈ ਖਾਲੀ, ਨਾਲ ਗਿਆ ਨਾ ਕੁਝ ਵੀ, ਇਹ 'ਸੁਰਜੀਤ' ਜਗਤ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ, ਜਗ 'ਚੋਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਚੱਲੀ।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਰੱਬ ਸਾਂਵਲ ਵਿਚ ਤੱਕਿਆ ਸਾਂਵਲ ਮੈਂਡਾ ਪਿਆਰ ਨੀ ਮਾਏ, ਨਾ ਰਹਿਸਾਂ ਮੈਂ ਬਿਨ ਸਾਂਵਲ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੱਲ ਕਰਾਰ ਨੀ ਮਾਏ ਹੱਥ ਕਾਸਾ ਗਲ ਕਛਨੀ ਪਾ ਕੇ, ਹੈ ਦਰ ਉਸਦੇ ਜਾਣਾ, ਨਈਂ 'ਸੁਰਜੀਤ' ਸਾਂਵਲ ਬਿਨ ਜੀਣਾ ਰੱਬ ਮੈਨੂੰ ਜਾਂ ਮਾਰ ਨੀ ਮਾਏ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਯੂ, ਐਸ, ਏ,

ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਗਰਕੇ ਸਮਾਜ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਬਹਾਦਰ ਕੁੜੀ ਦੀ ਗਾਥਾ - ਝੱਲੀ (ਨਾਵਲ)

ਲੇਖਿਕਾ: ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ ਗਿੰਮੀ ਲੋਧੀ

ਅਸਲ ਲੇਖਕ ਜਾਂ ਲੇਖਿਕਾ ਮੰਨਿਆ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਲਕਿਤ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਟੱਕਰ ਲੈ ਕੇ ਲਿਖੇ। ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਆਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲੇ। ਉਹੀ ਲੇਖਕ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦੀ ਨੰਗੇ ਧੜ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ। ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ ਗਿੰਮੀ ਲੋਧੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੂਲ ਦੀ ਚਰਚਿਤ ਲੇਖਿਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੰਡਨ ਵਸੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਨਾਵਲ ਮੈਨੂੰ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ

ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ

ਰਸੂਲ ਹਮਜ਼ਾਤੋਵ ਦੀ ਅਮਰ ਕਿਰਤ "ਮੇਰਾ ਦਾਗਿਸਤਾਨ" ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। "ਝੱਲੀ" ਨਾਵਲ ਦਾ ਇੱਕ ਪਾਤਰ ਜਦ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕਰਦੇ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੰਗਾਰ ਕੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣਦਾ ਆਖਦਾ ਹੈ, "ਓਏ ਝੱਲਿਓ ਇਨਕਲਾਬੀਓ...! ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋ...! ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਹਰ ਤਬਕੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ...। ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਅਮੀਰ ਤਬਕੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ...। ਸਗੋਂ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉੱਚ-ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹਾਸਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ...। ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਦੋਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆਈ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਣ...।" ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਕਿਸੇ ਜੰਗ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਨੂੰ ਪੁਲੀਤਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਜੋ ਸੁੱਤੇ ਜਾਂ ਸੁਸਤ ਦਿਮਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਰੋਹ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦਾ ਭਾਂਬੜ ਬਾਲਦੇ ਹਨ।

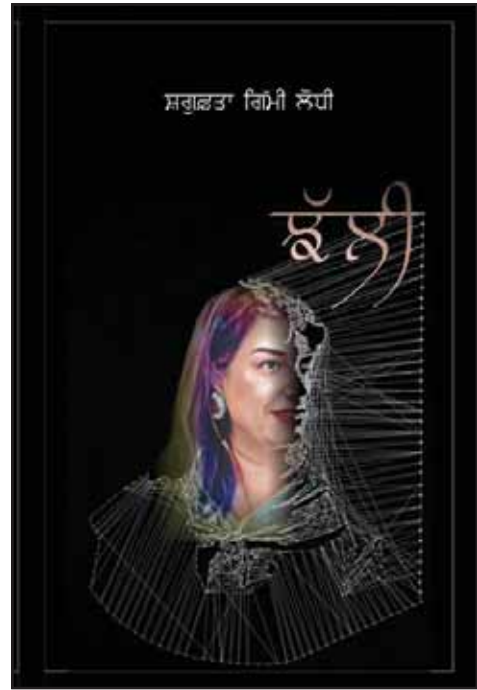
ਜਿੱਥੇ ਲੇਖਿਕਾ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀ ਲਾਏ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਓਥੇ ਉਹ ਔਰਤ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਹੈ, "ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਕਦਮ ਹੈ। 'ਜੈਡਰ' ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ, ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ...।" ਇਹ ਲੇਖਿਕਾ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅੱਖ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਇਹ ਹੈ, ਜਦ ਉਹ, "ਧੀਆਂ

ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਰੱਬ ਦੀ ਇੱਕ ਰਹਿਮਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।" ਲਿਖਦੀ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਅਸਲਮ ਵਰਗਾ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹਿਆ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਅਗਾਂਹ-ਵਧੂ ਸੋਚ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਪੁਰਾਣੇ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੇ ਧੁੰਦਕਾਰੇ ਵਿਚ ਫ਼ਸ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਭਵਿੱਖ ਕੀ ਹੈ? ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਆਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, "ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਕੀ ਹੈ...? ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿੱਥੇ ਫਿੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ?" ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਬੇਹੱਦ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਜਦ ਲੇਖਿਕਾ ਇਹ ਲਿਖਦੀ ਹੈ, "ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸਨ, ਜੋ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ, ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਅਸਲਮ ਵਰਗੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੇ ਸਨ।" ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾਵਲ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਧੀ ਨੂੰ ਇੱਕ 'ਜ਼ਹਿਮਤ' ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਦ ਅਸਲਮ ਦੇ ਘਰ ਧੀ ਜੰਮਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧੀ ਫਿਰਦੌਸ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਵੀ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਿਕਾ ਅਨੁਸਾਰ, "ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਵਾਬਾਂ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵੱਡੀ 'ਖਾਈ' ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਚੀਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਪਰ ਅਸਲਮ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਕਸਦ ਸਮਝ ਕੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਭਵਿੱਖ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਖ਼ਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਫਿਰਦੌਸ ਇੱਕ ਦਿਨ ਕਾਮਯਾਬ ਅਤੇ ਖਲੂਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਔਰਤ ਬਣੇ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾ ਸਕੇ।"

ਜਿੱਥੇ ਲੇਖਿਕਾ ਖੁਦ ਕਈ ਵਾਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਦੀ ਉਲਝਣ ਵਿੱਚ ਉਲਝ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਹ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹਾਰਦੀ, ਸਗੋਂ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਦਾ ਪਰਚਮ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬੜੇ ਸਾਹਸ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਅਸਲਮ ਦੀ ਧੀ ਫਿਰਦੌਸ ਨੂੰ ਉਸ ਗੰਧਲੇ ਅਤੇ ਅਪਹੁੰਦੇ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਿਕਾ ਫਿਰਦੌਸ ਨੂੰ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ 'ਲੜਾਕੂ' ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਲੜਨ ਵਾਲੀ 'ਜੰਗਜ਼ੂ' ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਕੁੜੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰਦੌਸ ਸਮਾਜ ਦੇ ਗੰਧਲੇ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਗਰਕੇ ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਵਿਰੁੱਧ ਖੜ੍ਹਨਾ ਕਿਸੇ ਖ਼ਤਰੇ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਸੀਨੇ ਸੱਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਧੀ, ਉਹ ਕਰ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ... ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਇਸ ਨਿੱਘਰ ਚੁੱਕੇ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਕਮੀਨਾ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ, ਕਿ ਜਦ ਕੋਈ ਫਿਰਦੌਸ ਵਰਗੀ ਸਾਹਸੀ ਅਤੇ ਦਲੇਰ ਕੁੜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣ ਦੀ

ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੱਥਕੰਡੇ ਵਰਤ ਕੇ ਦਬਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਉਸ ਉਪਰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਕਿਤਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਦਾ 'ਫ਼ਰਕ' ਦੱਸ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਪਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਫ਼ਰਕ ਦਾ 'ਅਹਿਸਾਸ' ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਜਗਾਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਣਗੀਆਂ। ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਕਿ ਮਾਂ-ਬਾਪ, ਭਰਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਹੀ ਹੈ ਦਰਸਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਬੇੜੀਆਂ ਦੀ ਜਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਲ ਪਤਲਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰਦੌਸ ਦੇ ਬਾਪ ਅਸਲਮ ਨੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖਿਆ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਉਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਫਿਰਦੌਸ ਕਰੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲਮ ਦਾ ਬਾਪ ਇੱਕ ਗੁੱਸੇਖੋਰ ਬੰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੁਦ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਮਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰ

ਛਾਈ ਬੇਵੱਸੀ ਨੂੰ ਅਸਲਮ ਅੱਜ ਤੱਕ ਭੁਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਬੇਵੱਸ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਸੀਹਣੀ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਣਖ ਅਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਜੀਅ ਅਤੇ ਵਿਚਰ ਸਕੇ।

ਬੇਬ ਰੁਬ ਦਾ ਕਥਨ ਮੈਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, "ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਦੇ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ।" ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਾਇਆ ਔਜਲੋ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਰਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣੀ ਚਾਹੀਦੀ..." ਉਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਬੇਹੜ ਦਾ ਰੁੱਖ ਫਿਰਦੌਸ ਵਾਸਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਰੋਤ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ 'ਕਜ਼ਨ' ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਸਰੀਰਕ ਸੋਸ਼ਣ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਤੋੜ ਧਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਬਹਾਦਰ ਕੁੜੀ ਮੁੜ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਉਠਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਮਾਨਸਿਕ ਬਲ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੀ, ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ "ਝੱਲੀ" ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਪਾਉਲੋ ਕੋਲੋ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਆ ਨਾਵਲ "ਦਾ ਅਲਕਾਮਿਸਟ" ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਡੋਲਣ ਜਾਂ ਡਿੱਗਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਅਣਥੱਕ ਰਾਹੀਂ ਵਾਂਗ ਤੁਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੱਕ ਡਾਹ ਕੇ ਲੜਨ ਦਾ ਬਲ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ ਗਿੰਮੀ ਲੋਧੀ ਨੇ ਇਹ ਸੰਖਿਪਤ ਨਾਵਲ ਲਿਖ ਕੇ ਕੁੱਝੇ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਨੰਦ ਤਾਂ ਆਵੇਗਾ ਹੀ, ਅਸਲਮ ਦੀ ਧੀ ਫਿਰਦੌਸ ਦੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਰੌਚਕ ਲੱਗੇਗੀ। ਕਈ ਥਾਂ ਉਰਦੂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਅੱਘੜ-ਦੁੱਘੜਾ ਅਨੁਵਾਦ ਅਤੇ ਛਪਾਈ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਰਤਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਰ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੀ ਲੇਖਿਕਾ ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ ਗਿੰਮੀ ਲੋਧੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਫਲ ਨਾਵਲ ਰਚਣ ਲਈ ਹਾਰਦਿਕ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਵੀ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰਥਿਕ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਆਸ ਰਹੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਨਾਵਲ "ਝੱਲੀ" ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਅਪੀਲ ਕਰਾਂਗਾ, ਜੋ ਪਛੜੇ ਅਤੇ ਲਿਤਾਏ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਸ ਦੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਿਰਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਨੁਰੇ ਵਿਚੋਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਨੂਰੋ-ਨੂਰ ਅੰਬਰ ਵੱਲ ਉਡਾਣ ਭਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਫਿਰਦੌਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ਕ ਫ਼ਰੀਦ, ਭਰਾ ਜ਼ਮੀਲ, ਸਹੁਰੇ ਖ਼ਾਲਿਦ, ਸੌਸ ਆਇਸ਼ਾ, ਮਨਸੂਰ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਧੱਕੇ-ਧੌੜੇ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੋਏ, ਪਰ ਉਹ ਇੱਕ ਚੰਟਾਨ ਵਾਂਗ ਡਟ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਰਹੀ। ਚਾਹੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਖ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਉਹ ਤਿਤਕਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਸਾਬਤ ਹੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਦਿਲਚਸਪ ਨਾਵਲ ਲਈ ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ ਗਿੰਮੀ ਲੋਧੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ! ਆਮੀਨ!!

ਜਿਮੀ 'ਸਮਾਨ ਕੇ ਬਿਥੇ, ਸਮਸਤ ਏਕ ਜੋਤਿ ਹੈ... ਨਾ ਘਾਟ ਹੈ, ਨ ਬਾਢ ਹੈ ਨ ਘਾਟ ਬਾਢ ਹੋਤ ਹੈ।

ਜ਼ਮੀਂ ਅਤੇ ਆਸਮਾਨ ਵਿਚਲਾ 'ਸਮਸਤ' ਇਕਸਾਰ ਪੁਰਨ ਸਤ ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਹੈ। ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਤਨ ਦੇ ਕਣ-ਕਣ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਣੀਏ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਅੰਤਰ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਆਸਮਾਨ ਤੋਂ ਇਹ 'ਸਮਸਤ' ਉਹ ਸੱਚ ਹੈ ਜੋ ਆਦਿ-ਜੁਗਾਦਿ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਰਮੇਂ ਸੂਖਮ+ਸਬੂਲ ਦਾ ਸਿਰਜਕ ਵੀ ਹੈ, ਮੂਲ ਵੀ ਤੇ ਸੱਚ ਵੀ।

ਪ੍ਰੋ: ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਪਾਹਵਾ ਦੀ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ 'ਸੱਚ ਅੰਬਰ' ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਅਜਿਹੇ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਮਨੋਭਾਵ ਤੁਹਾਡੇ ਚਿੱਤਪਟ 'ਚੋਂ ਉਰਜਿਤ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਮਾਨ ਹੋਣ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸੱਚ ਅੰਬਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਲਹਿੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਇੱਕ ਤੀਬਰ ਸੂਝ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਠਕ ਮਨ 'ਚੋਂ ਉਭਰ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਗੋਸ਼

ਉੱਕਾਰਪ੍ਰੀਤ
ਫੋਨ: 647-455-5629

'ਚ ਲੈਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਸੂਝ 'ਚੋਂ ਸੱਚ ਅੰਬਰ ਕਾਵਿ ਦਾ ਪਾਠ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਨਾ ਸੂਖਮ ਦੀ ਹੈ ਨਾ ਅਸਬੂਲ ਦੀ। ਨਾ ਜਾਗ ਦੀ ਨਾ ਨੀਂਦ ਦੀ। ਨਾ ਜੀਣ ਦੀ ਨਾ ਬੀਣ ਦੀ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਚੇਤਨਾ ਜੁੱਟਾਂ ਦੇ ਅੰਤ੍ਰੀਵ 'ਚ ਵਸੇ 'ਸਾਕਸ਼ੀ ਭਾਵ' ਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਆਸਮਾਨ ਦੇ ਦੋ ਮੂਲ ਤੱਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਤੱਖ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਤ੍ਰੀਵ 'ਚ ਰਮੀ ਸਾਕਸ਼ੀ ਚੇਤਨਾ ਇਸਦੀ ਰੂਹ ਹੈ। ਇਸੇ ਰੂਹ ਦੀ ਰਸਾਈ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਸੱਚ ਅੰਬਰ: ਕੁਦਰਤ ਲਿੱਪੀ... ਫੁੱਲ ਅੱਖਰ ਰੁੱਖ ਵਾਕ ਤੇ ਭਾਵ ਸਮੁੰਦਰ। ਪਰ ਸੱਚ ਅੰਬਰ ਖੜਾ ਅਡੋਲ,

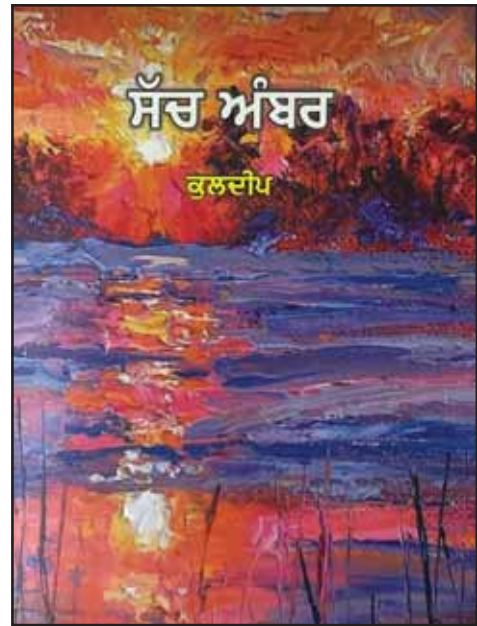
ਸਾਕਸ਼ੀ ਭਾਵ ਦੀ ਕਵਿਤਾ - ਸੱਚ ਅੰਬਰ

ਹਰ ਪਲ ਨਵਾਂ ਨਕੋਰ। (ਪੰਨਾ 11)
ਸਾਕਸ਼ੀ ਭਾਵ, ਵੇਦਾਂਤ ਦੇ ਫਲਸਫੇ 'ਚ ਰੂਹ ਵਾਂਗ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵੇਦਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਕਸ਼ੀ ਭਾਵ ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਅਚੇਤ ਚੇਤਨਾ 'ਚ ਵਸੀ ਤੀਸਰੀ ਚੇਤਨਾ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਹੋ ਰਹੇ ਦੀ ਨਿਰਲੇਪ ਨਿਗਾਹਬਾਨ ਹੈ। ਜੇ ਇਸਨੂੰ ਸੋਖਾ ਕਰ ਕੇ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਇਵੇਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੁਪਨਾ ਵੇਖਦਿਆਂ ਜੋ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹੀ ਸਾਕਸ਼ੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਨੀਂਦ 'ਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਿ, 'ਮੈਂ ਸੁਪਨਾ ਵੇਖਿਆ' ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਕਸ਼ੀ ਭਾਵ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਤਦ ਹੀ ਸੱਚ ਅੰਬਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨਿਰੋਲ ਹੋਂਦ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹੋਂਦ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮੂਲ ਤੱਤ ਪਰੈਜ਼ੈਂਟ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪਰੈਜ਼ੈਂਸ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਵਿਤਾ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਪਰੈਜ਼ੈਂਸ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਂਦੀ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਕਣ ਕਣ 'ਚੋਂ ਪਰੈਜ਼ੈਂਸ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਮਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਉਰਜਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਰੈਜ਼ੈਂਸ ਨੂੰ ਜਾਣਣ ਲਈ ਉਰਜਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹੂ-ਬ-ਹੂ, 'ਜੋ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੋ ਸੋਈ ਪਿੰਡੋ' ਦੀ ਸੂਝ ਵਾਂਗ। 'ਗਗਨ ਮਹਿ ਥਾਲ' ਵਾਲਾ ਨਾਨਕ ਦਾ ਗੀਤ ਜਿਵੇਂ ਅਜਿਹੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਰੂਹ ਹੋਵੇ:

ਵਿਰਾਟ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਪਾਸਾਰੇ ਵਿਚ ਜੁਗਨੂੰ ਜਿਹੀ ਟਿਮਟਿਮਾਉਂਦੀ ਨਿੱਕੀ ਨੰਨੀ ਧਰਤੀ ਇਹ ਇਸ ਇਕ ਕਣ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਇਕਾਈ ਮੈਂ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਹੈ ਅੰਦਰ ਮੇਰੇ। (ਪੰਨਾ 16)

ਬਾਹਰੀ ਤਲ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਸਫੈਦ ਰੰਗ ਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਸਫੈਦ ਰੰਗ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਤਰੰਗੀ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਜਿਵੇਂ ਸੱਤੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਏ 'ਚ ਘੁਲਦੇ ਮਿਲਦੇ ਇਕਰੰਗ (ਸਫੈਦ) ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਮੁੜ

ਸਫੈਦੀ 'ਚੋਂ ਤਰੰਗਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨੂੰ 'ਸਾਕਸ਼ੀ ਭਾਵ' ਦੇਖਦੀ ਹੈ। ਮਾਣਦੀ ਹੈ। ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਜੀਂਦੀ ਹੈ... ਬੀਂਦੀ ਵੀ।

... ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਦੇ ਅੰਬਰੀਂ ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਂਘ ਉਭਰ ਆਉਂਦੀ ਰੁਮਕਦੀ ਹਵਾ ਨਾਲ ਚਿੱਟੀ ਚੁੰਨੀ ਵੀ ਲਹਿਰ ਲੈਂਦੀ ਘੜੀ ਦੇ ਘੜੀ ਲਈ ਤਾਂ ਸਫੈਦੀ ਅੰਦਰ ਲੁਕੇ ਸੱਤੇ ਰੰਗ ਝਾੜ ਪਾਉਂਦੇ ਪਲ ਦੇ ਪਲ ਲਈ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਤਰੰਗੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। (ਪੰਨਾ 18)

ਇਸ ਕਵਿਤਾ 'ਚ ਸਭ ਦਿਸਦਾ ਜਗਤ ਪਾਸਾਰਾ ਵਣ-ਤ੍ਰਿਣ, ਜੰਗਲ, ਨਦੀ, ਪਰਬਤ, ਥਲ ਤੇ ਮਾਰੂਥਲ ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਵਹਿਣਾਂ ਸਮੇਤ ਇਕ ਅਥਾਹ ਸਾਗਰ 'ਚ ਵਿਲੀਨ ਹੋਣ ਵਲ ਸਫਰਤ ਹਨ। ਸਾਗਰ 'ਚ ਆਪਣੀ ਵਿਲੀਨਤਾ ਮਗਰੋਂ ਮੁੜ ਉਸੇ 'ਚੋਂ ਭਾਫ਼, ਬੱਦਲ ਤੇ ਮੀਂਹ ਹੋ ਹੋ ਕੇ ਕਣ ਕਣ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਹਰਾ ਭਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਿਨਸਦੇ ਹਨ। ਮੁੜ ਉਪਜਦੇ ਹਨ... ਪਰ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ ਸੱਚ ਚੇਤਨਾ ਇਸ ਸਭ ਉਗਮਣ ਅਸਤਣ ਨੂੰ ਅਡੋਲ ਇਕਰਸ 'ਸਾਕਸ਼ੀ ਭਾਵ' ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰੇ ਆਨੰਦਿਤ ਹੋ... ਉਪਰ ਤੂੰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨਿਹਾਰ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋ, ਫਿਰ ਮੁਸਕਾਅ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਲੀਲਾ ਤੋਂ ਵਾਰੇ-ਵਾਰੇ ਜਾ 'ਤੇ ਫਿਰ ਕਾਦਰ ਦੇ ਤੂੰ ਕਰ ਦੀਦਾਰ। ਸਾਗਰਾਂ ਕੰਢੇ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਾ... ਨੀਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਕੱਜਲ ਸਜਾ ਦਿਸਦੇ ਤਕ ਨੀਝਾਂ ਲਾ ਕੇ ਮਨਅੰਤਰ ਵਿਚ ਪਾ ਟਿਕਾਅ 'ਤੇ ਰੂਹ ਅਪਣੀ ਕਰ ਲੇ ਸਰਸਾਰ। (ਪੰਨਾ 13)

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ 'ਸਾਕਸ਼ੀ ਭਾਵ' ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਵਿਤਾ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਰੋਲ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੇ ਕਰਮ ਦੇ ਅਸਲ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਕਰਮ ਕਦੇ ਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਣ ਦਾ ਹੈ ਨਾ ਆਸਮਾਨ ਹੋਣ ਦਾ। ਨਾ ਜਾਬਰ ਹੋਣ ਦਾ ਨਾ ਮਜ਼ਲੂਮ ਹੋਣ ਦਾ। ਸਗੋਂ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਐਕਸਟਰੀਮ ਅਤੇ ਐਕਸਟਰੀਮਿਜ਼ਮ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ 'ਕੁਦਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਵਾਲੇ ਸੰਤੁਲਤ/ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆਂ ਨਿਰੋਲ ਸਾਹਿਤਕ ਕਰਮ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਸਾਕਸ਼ੀ ਭਾਵ ਦਾ ਕਰਮ ਹੈ।

ਤੁਲਸਿਆ ਸਾਰਾ ਬਦਨ ਬੇਹੁੱਤਾਂ ਦੀ ਦਾਵਾਨਲ ਵਿਚ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦਾ ਨਾਵਲ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਜੋੜ ਮੇਲਾ
ਢੁੱਡੀਕੇ

ਛੇਵਾਂ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਜੋੜ ਮੇਲਾ 22 ਤੋਂ 24 ਨਵੰਬਰ ਤਕ ਢੁੱਡੀਕੇ 'ਚ ਜੁੜ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਵਿਚ ਨਾਵਲ 'ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ' ਦੀ 75ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇ-ਗੰਢ ਵੀ ਮਨਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੰਵਲ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਮਸ਼ਹੂਰੀ 'ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ' ਨਾਵਲ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1949 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ ਨੇ ਛਾਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਥਾਂ, ਖੁੰਢਾਂ, ਖੂਹਾਂ ਅਤੇ ਹੱਟੀਆਂ ਭੁੰਨੀਆਂ 'ਤੇ ਵਾਰਸ ਦੀ ਹੀਰ ਵਾਂਗ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ-ਬੰਧ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਕੰਵਲ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ

ਪ੍ਰੋ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661
principalsarwansingh@gmail.com

ਸਮਰਪਣ ਵਜੋਂ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਲਿਖੇ ਸਨ: ਪੰਨਵਾਰ, ਹਾਲੀਆਂ ਪਾਲੀਆਂ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਰਕਾਂ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਸ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੇਂਡੂ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿੰਠੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕ ਗੀਤ ਮੈਨੂੰ ਘੱਲੇ। ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਵੀਰ ਹਰਬੰਸ ਦਾ, ਜਿਸ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੁੱਝਣ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਜੀ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਮੁੱਖ-ਬੰਧ ਲਿਖਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕੀਤੀ।

ਬਾਈ ਕੰਵਲ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਮਿਲਣੀ ਨਾਵਲ 'ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ' ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸਾਂ। ਰੂਪ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਚੰਨੋ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਸਾਮੇ, ਬਚਨੇ, ਪ੍ਰਸਿੰਨੀ, ਸੰਤੀ, ਜਗੀਰ, ਜਿਓਣੇ ਤੇ ਦਿਆਲੇ ਅਮਲੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਉਹਦੇ ਨਾਵਲ ਵਿਚਲੇ 'ਨਵੇਂ ਪਿੰਡ' ਉਰਫ ਢੁੱਡੀਕੇ ਦੀ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਿਆ ਜਿਥੇ ਖੂਹ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਬਚਨੇ ਉਥੇ ਗੋਰੇ ਵਾਲਾ ਬੱਠਲ ਧੌਣ ਆਈ ਸੀ। ਇਹ ਮੂੰਹ 'ਨੂਰੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਸੀ। ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਚਲਦੇ ਖੂਹ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਇਲੱਸਟ੍ਰੇਟਿਟ ਵੀਕਲੀ ਵਿਚ ਵਡਿਆਇਆ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਖੂਹ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਖੇਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਸਿਰ ਚੁੱਕਦੀ ਚਾਰ ਚਾਰ ਉਂਗਲਾਂ ਸੋਜੀ ਖੂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਚਨੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਚੋਰੀ-ਚੋਰੀ ਮਿਲੀ ਸੀ ਉਥੇ ਹੁਣ ਕੰਵਲ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਉਹ ਖੂਹ ਭਾਵੇਂ ਬੇਆਬਾਦ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਆਬਾਦ ਹੈ।

ਉਸੇ ਖੂਹ ਦੀ ਮੌਣ ਉਤੇ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਬੈਠਾ, ਕੰਵਲ ਬੈਠਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਬੈਠਾ। ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਬਥੇਰੇ ਕਵੀ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਬੈਠੇ। ਉਹਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਕਦੇ ਉਹ ਖੂਹ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰਵਾਰ ਸੀ। ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਏਨਾ ਪਸਰ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹੀ ਖੂਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਾਫੀ ਅੰਦਰਵਾਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਈ ਸੀ। ਹਰ ਕਾਂਡ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿੰਡੇ ਇੱਕ ਟੱਪਾ ਸੀ: ਜੱਟਾ ਤੇਰੀ ਜੁੰਨ ਬੁਰੀ, ਹਲ ਛੱਡ ਕੇ ਚਰੀ ਨੂੰ ਜਾਣਾ, ਤੈਨੂੰ ਵੇਖਿਆਂ ਸਬਰ ਨਾ ਆਵੇ, ਯਾਰਾ ਤੇਰਾ ਘੁੱਟ ਭਰ ਲਾਂ...।

ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1958-59 ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਐੱਮ.ਆਰ. ਕਾਲਜ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸਾਂ ਤੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸਾਂ। ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਨੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਸੀ। ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਸ਼ਾਂਤ, ਸੁਰਜੀਤ ਮਰਜਾਰਾ, ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ ਆਲਮ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਵੀ ਕਵੀ ਆਏ ਸਨ। ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਉਦੋਂ ਜਗਤਾਰ ਪਪੀਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕੰਵਲ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਅਜੇ ਤਕ ਮੈਂ ਦੋ ਚਾਰ ਕਿਤਾਬਤੀਆਂ ਈ ਲਿਖੀਆਂ, ਕੋਈ ਮਾਅਰਕਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਐਵੇਂ ਈ ਵਡਿਆਈ ਜਾਨੋ ਓ...।

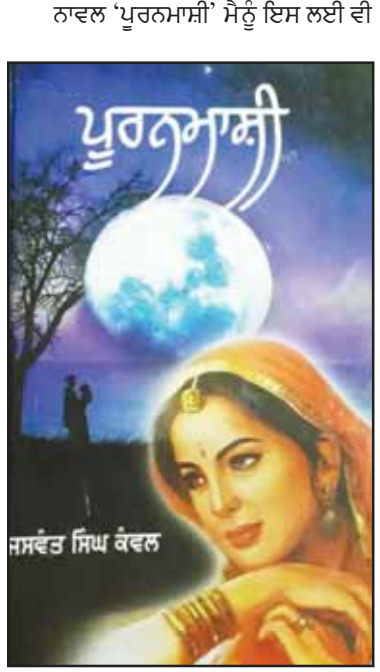
ਉਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਮੈਂ ਕੰਵਲ ਦਾ ਪਾਠਕ ਬਣਿਆ ਸਾਂ। ਕਾਲਜ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ 'ਚੋਂ ਨਾਵਲ 'ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ' ਕਢਵਾ ਪਿਛਲੇ ਬੈਚ ਉਤੇ ਜਾ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਨਾਵਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੇ ਐਸਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ, ਪਤਾ ਈ ਨਾ ਲੱਗਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਗਏ ਤੇ ਪੀਰੀਅਡ ਕਦੋਂ ਬਦਲਦੇ ਗਏ। ਮੈਂ ਨਾਵਲ ਵਿਚਲੇ ਨਵੇਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖੂਹ, ਦਾੜੇ ਦੇ ਰਾਹ, ਕਪੂਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ, ਸੈਦ ਕਬੀਰ ਦੇ ਮੇਲੇ, ਰੂਪ ਦੇ ਦਲਾਣ, ਤਖਾਣਵੱਧ ਦੇ ਖੇਤ, ਬੁੱਟਰ ਦੇ ਛੱਪੜ, ਢੁੱਡੀਕੇ ਤੇ ਅਜੀਤਵਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਵਗਦੇ ਸੂਏ ਦੀ ਪਟੜੀ, ਮੱਦੋਕੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਤੇ ਮੇਰੇ ਟਾਂਗੇ ਵਾਲੇ ਅਮਲੀ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਉਥੇ ਚੰਨੋ ਸੀ, ਸਾਮੇ ਸੀ, ਰੂਪ ਸੀ, ਦਿਆਲਾ ਸੀ, ਜਗੀਰ ਸੀ, ਜੈਲੋ ਤੇ ਕਾਕਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸਾਨਗੀ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗਮਤਰੀ ਸਨ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਬਣਿਆ ਕੰਵਲ ਆਪ ਸੀ।

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਵਿਚਲਾ 'ਨਵਾਂ ਪਿੰਡ' ਅਸਲ ਵਿਚ ਢੁੱਡੀਕੇ ਹੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਵਗਦੇ ਖੂਹ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੁਣ ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੰਵਲ ਦੀ ਖੇਤ ਵਿਚਲੀ ਉਹ ਕੋਠੜੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਜਿਥੇ 1960ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਲਿਖਦਾ ਤੇ ਗੰਠੇ ਚੁਪਦਾ ਸੀ। ਸੀਮੈਂਟ ਦਾ ਉਹ ਲਾਲ ਬੈਚ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਕੰਵਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਢੁੱਡੀਕੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਐ। ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਚੰਦ ਵੇਖਦਾ ਤੇ ਟਾਹਲੀ 'ਚੋਂ ਛਣਦੀ ਚਾਨਣੀ ਉਤੇ ਲਟਬੋਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਉਸੇ ਬੈਚ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਕੰਵਲ ਨੇ ਮੈਥੋਂ ਇਕਰਾਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਛੱਡ ਕੇ ਢੁੱਡੀਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗ ਪਵਾਂਗਾ। ਕੰਵਲ ਦੇ 'ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ' ਨਾਵਲ ਨੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਢੁੱਡੀਕੇ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰੀ ਲਿਖੀ ਸੀ।

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਇਕ ਰੂਪ, ਢੁੱਡੀਕੇ ਦੀ ਕੌਲੂ ਪੱਤੀ ਵਾਲਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰਾ ਸੀ ਜੋ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨੀ ਜੁਆਨ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਬੋਰੀ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਇਕ ਚਿਤਰ ਕੇ ਕੰਵਲ ਨੇ ਕਹਾਣੀ ਘੜੀ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਗੁਲਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਸੱਚੀ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਲੇਖਕ ਕਿਸੇ ਅਸਲੀ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕਾਲਪਨਿਕ ਨਾਇਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪਾਤਰ ਕਿਵੇਂ ਸਿਰਜਦੇ ਹਨ ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕੌਲੂ ਪੱਤੀ ਵਾਲਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕਿਸੇ ਲਈ? (ਪੰਨਾ 31) ਸੱਚ ਅੰਬਰ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਸਦੇ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਆਹਰ। ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ। ਤਰਬਾਂ ਤਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੂਪਮਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਭਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਕਰਨਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਭਾਵ ਅੱਗੋਂ ਜਗਿਆਸ ਮਨ ਨੂੰ ਉਸ ਮਹਾਂ ਵਹਾਅ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਨਵੇਂ-ਨੁਕਸਾਨ ਸਵੈ ਹੱਦ ਦੀਆਂ ਸਮਝਾਂ ਬੁਝਾਂ ਇਸ ਵਹਾਅ 'ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕੱਖਾਂ ਕਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਨਿੱਤਰੀਆਂ ਤਰਦੀਆਂ ਦਿਸਣ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀ ਜਾਂ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚ ਬਣੀ ਬੈਠੇ ਸਰਬਵਾਸੀ ਰਚ-ਮਿਚ ਕੇ ਨਵੇਂ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਮਾਨਵੀ ਸਹਿਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਦੇ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਵਾਸੀ। (ਪੰਨਾ 66) ਇਸ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਿਰੋਲ ਨਿੱਜੀ ਆਧਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੀ

ਨੂੰ ਰੂਪ ਬਣਾ ਕੇ ਕਪੂਰਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਬੋਰੀ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ: ਰੂਪ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਢਾਣੀ ਵਿਖਰ ਕੇ ਫਿਰ ਜੁੜ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਲੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੋਰੀ ਅਤੇ ਮੁਗਧਰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖਾੜਾ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ। ਮੁਗਧਰ ਮੱਲਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਲਿਆਂਦੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਮਣ ਪੱਕੇ ਦੀ ਬੋਰੀ ਵੀ ਠੋਕ-ਠੋਕ ਕੇ ਭਰ ਲਈ ਗਈ...।

ਦਿਲਚਸਪ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਤੋਂ ਸੌ ਮੀਲ ਦੂਰ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਹਿਕ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਕ ਮੈਂ ਸੈਂਕੜੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਜਿੰਨੀ ਸ਼ਿਦਤ ਨਾਲ ਮੈਂ 'ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ' ਪੜ੍ਹੀ ਓਨੀ ਸ਼ਿਦਤ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ: ਨਵੇਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬਣਦਾ ਫਬਦਾ ਜੁਆਨ ਰੂਪ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਦਾੜੇ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਕਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਚੰਨੋ ਤੇ ਸਾਮੇ ਖੇਤ 'ਚ ਸਾਗ ਤੋੜਦੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਰੂਪ ਤੇ ਚੰਨੋ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਾਰਸ ਦੀ ਹੀਰ ਤੇ ਰਾਂਝੇ ਵਾਂਗ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀਰ ਹੱਸ ਕੇ ਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋਈ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਦਾ ਪਿਆਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਕਹਾਣੀ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੁੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਨੋ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਸਾਮੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੁਕੀਨ ਮੁੰਡੇ ਦਿਆਲੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਸਾਮੇ ਤੇ ਦਿਆਲੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਚੰਨੋ ਅਤੇ ਰੂਪ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਕਹਾਣੀ ਚੰਨੋ ਤੇ ਰੂਪ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਚੰਨੋ ਨੂੰ ਬੁੱਟਰ ਦੇ ਕਰਮੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਰਾਏਕੋਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੰਨੀ ਨਾਲ। ਰੂਪ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚੰਨੋ ਦੇ ਘਰ ਧੀ। ਰੂਪ ਤੇ ਚੰਨੋ ਆਪਣੇ ਅਧੂਰੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕਰ ਕੇ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਅਧੂਰਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਪਿਆਰ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਝਾਕੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਤਿੰਜਣ, ਕਿਤੇ ਮੇਲੇ, ਤੀਆਂ, ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਮਹਿਫਲਾਂ, ਸਾਕੇਦਾਰੀ, ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ, ਸੱਬ ਚਰਚਾ, ਲੋਹੜੀ, ਡਾਕਾ, ਠਾਣੇ ਦੀ ਹਵਾਲਾਤ, ਕਿਤੇ ਅਮਲੀ ਦੇ ਟਾਂਗੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ, ਜੰਨਾਂ ਦਾ ਚੜ੍ਹਨਾ, ਜਾਗੋ ਕੱਢਣੀ, ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤ, ਜੰਨ ਬੰਨ੍ਹਣੀ ਤੇ ਛਡਾਉਣੀ, ਗਾਉਣ ਦੇ ਖਾੜੇ, ਗਵੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਢੱਡ ਸਾਨਗੀਆਂ, ਮੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰੋਣਕਾਂ ਤੇ ਲੜਾਈਆਂ, ਡੱਬਾਂ 'ਚ ਪਿਸਤੌਲ, ਖੁੰਡੇ, ਦੁਨਾਲੀਆਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੱਬਣ ਦੇ ਲਾਲਚ, ਪੰਚਾਂ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਫੈਸਲੇ, ਸਰੀਕੇ, ਭਾਨੀਆਂ, ਗਿਆਨੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ। ਜਦ ਰੂਪ, ਜਗੀਰ, ਜੈਲੋ ਤੇ ਕਾਕੇ ਹੋਰੀ ਸੰਤੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਹੁੰਦੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਹਨ।

ਕੰਵਲ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਮੱਖ ਧੁਰਾ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ: ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਵਾੜਾ ਵਿਚ ਡੱਕਿਆ ਵੀ ਚੁਫੇਰੇ ਖਿਲਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਆਲੇ ਤੇ ਸਾਮੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਮਸਾਲੇ ਲਾ ਲਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਕੋਮਲ ਹੁਸਨ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਸੇਕ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੁਲਸ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪ ਲੋਹੜੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਿਆਰ ਦੇ ਮੁਆਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਸਖਤ ਤਲਖ-ਤੁਰਸ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਸਾਨੂੰ ਘੱਟ ਮਿਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਹਰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੋੜੇ ਦੇ ਮੁਆਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਦਲਾ-ਲਊ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਆਰ-ਭੁੱਖ ਜਾਗਦੀ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਕਦੇ ਸਾੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਰਵਾਦ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਸੱਖਣੇ ਤੇ ਅਧੂਰੇ ਹਿਰਦੇ ਨਿੰਦਿਆ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕੰਡੇ ਖਿਲਾਰਦੇ ਹਨ।

ਕੁੜੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਜੰਜ ਆਉਣ ਦੀ ਝਾਕੀ: ਸਾਮੇ ਦੀ ਜੰਜ ਘੋੜੀਆਂ, ਬੋਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰਥਾਂ ਉਤੇ ਸ਼ਿਗਾਰੀ ਆ ਗਈ। ਵਾਜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਬੇਸੁਰਾ ਸੋਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੁੱਤੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੱਭਰੂ ਜਾਨੀਆਂ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਤੇ ਚੁਸਤ ਘੋੜੀਆਂ ਉਤੇ ਸਵਾਰ ਸਨ, ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਵਲਿਆ। ਘੋੜੀਆਂ ਦੇ ਗੋਡਿਆਂ ਨਾਲ ਬੱਧੀਆਂ ਝਾਂਜਰਾਂ ਦੀ ਛਣਕਾਰ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤੜਫਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਨੱਚਦੀਆਂ ਘੋੜੀਆਂ ਮੁੜ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਅੱਗੇ ਆ ਰੁਕੀਆਂ, ਜਿਥੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵੀ ਜੁੜੀ ਖਲੋਤੀ ਸੀ। ਲਾਗੀਆਂ ਨੇ ਮੰਜੇ ਡਾਹੁਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਲਿਆ।

ਜਾਗੋ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸੋਕੀਨ ਮੇਲਣਾਂ ਨੇ ਘੱਗਰੇ ਪਾਏ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਮਿਲਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋਟੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈਆਂ। ਇੱਕ ਚੱਨੂ ਵਰਗੀ ਨਰੋਈ ਮੁਟਿਆਰ ਨੇ ਜਾਗੋ ਸਿਰ ਉਤੇ ਟਿਕਾ ਲਈ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਬੁੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਤਕੜਾ ਵਹੀਰ ਉਸ ਦੇ ਭਾਅ ਆਮਦ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋਇਆਂ ਚੰਗੀ ਭਲੀ ਕਵਿਤਾ ਆਪਣੀ ਸਹਿਜ ਕਾਵਿਕਤਾ ਗੁਆ ਬਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕੁਲਦੀਪ ਦੇ ਇਸ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਚ ਵਰਤੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ: ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਉਦਘੋਸ਼ਕਾਰ, ਦਿਨਚਰਜਾ, ਅਨਵੇਸ਼ਕ, ਆਭਾ-ਵਹੀਨ ਸੁਮਨ, ਬੋਧ-ਅਨੁਭੂਤੀ, ਪਰੀਚਿਤ, ਅਜਨਬੀਕ੍ਰਿਤ, ਸਵੀਕ੍ਰਿਤ, ਅਫਸ਼ੁਰਦਾਇਲੀ, ਉਦਗਮ ਚਲਨ ਵਿਲਯ... ਆਦਿ ਪੁਨਰ ਝਾੜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਬਦਲ ਠੋਠ/ਟਕਸਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ/ਭਾਸ਼ਾ 'ਚੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਭੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਵਿਤਾ 'ਤੂੰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ' ਮਾਦਾ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ 'ਤੇ ਲਿਖੀ ਬੇਹਤਰੀਨ ਕਵਿਤਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਬਿਰਛ, ਓਟ, ਸਹਿਜ, ਜਰੂਰੀ ਹੈ, ਸਤਰੰਗੀ, ਅਸੀਂ, ਨਵੀਂ

ਪਿੰਡੇ ਹੋ ਤੁਰਿਆ। ਘਰ ਦੇ ਬਾਰੋਂ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤ ਛੋਹ ਦਿੱਤਾ, "ਚੋਕੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਆਈ ਖਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣਾ ਜੀ...।"

ਜਾਗੋ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਗਲੀ ਦੂਰ ਤਕ ਰੋਸ਼ਨ ਹੋ ਗਈ। ਮੁਟਿਆਰ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਗੱਭਰੂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਰੋਲਾ ਜਾਗੋ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ: ਕਰਮਿਆਂ ਭੈਣਾਂ ਜਗਾ ਲੈ ਵੇ, ਜਾਗੋ ਆਈ ਆ। ਚੁੱਪ ਕਰ ਬੀਬੀ ਮਸਾਂ ਸਮਾਈ ਐ, ਲੋਰੀ ਦੇ ਕੇ ਪਾਈ ਐ, ਅਤੀ ਕਰੂਗੀ...।

ਪਿੰਡ ਘੋਲੀਏ ਮਾਰੇ ਡਾਕੇ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ: ਘੋਲੀਏ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੀਲ 'ਤੇ ਨਹਿਰ ਸਰਹੰਦ ਵਗਦੀ ਸੀ। ਨਹਿਰ ਦੇ ਕਾਹਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਪਹਿਰਾ ਲੰਘਾਇਆ। ਡਾਕਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਬਣ ਦਾ ਚੰਗਾ ਸਮਝਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਅੱਗੇ ਰਾਤ ਪੈ ਜਾਣ ਨਾਲ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਤਕ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਹਿਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮਨੁੱਖ ਜਦ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਜ਼ਮੀਰ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁਰਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਨਸ਼ੇ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਸਹੀ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਅਵੱਗਿਆ ਹੋਣੀ ਮੁਸਕਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੰਭਵ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਪਾਲੀਆਂ ਪਸ਼ੂ ਡੰਗਰ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਛੇੜ ਦਿੱਤੇ ਤਦ ਉਹ ਚਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਰਕਦੇ ਗਏ। ਇੱਕ ਦੁਨਾਲੀ ਅਰਜਨ ਦੇ ਮੋਢੇ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਠਾਣੀ ਦਿਆਲੇ ਦੀ ਕੱਛ ਵਿਚ ਘੁੱਟੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਰਜਨ ਨੇ ਕਰਾਰੇ ਬੋਲ ਨਾਲ ਦਿਆਲੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕਿਉਂ ਬਈ! ਛੱਤ ਸਾਂਭਣੀ ਏ ਜਾਂ ਵਿਹੜਾ?"

ਸਾਮੇ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਆਟਾ ਗੁੰਨੂ ਰਹੀ ਸੀ। ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਡਾਕੂ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਘਬਰਾ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨੂਰੇ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਤਾਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਅੰਦਰ ਵੱਤਿਆ। ਅਰਜਨ ਦੀ ਸਾਮੇ ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਸੀ। ਉਹ ਮੌਕਾ ਤਾੜ ਕੇ ਇੱਕ ਦਮ ਰਸੋਈ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਚੁਬਾਰੇ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗੀ। ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਆਲੇ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਸਿਰਤੋੜ ਭੱਜ ਕੇ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਪਰ ਸਾਮੇ ਨੇ ਦਿਆਲੇ ਦੇ ਪੁੱਜਣ ਤੋਂ ਅੱਗੋਂ ਹੀ ਚੁਬਾਰੇ ਦੇ ਬਾਰ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਮਾਰਿਆ, ਤਖੜੇ ਪਿੰਡੇ ਹਟ ਕੇ ਮੁੜ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਅਸਲੀ ਥਾਂ ਆ ਗਏ। ਬਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭਉ ਕੇ ਉਹ ਬਾਰੀ ਅੱਗੇ ਆ ਖਲੋਤਾ। ਸਾਮੇ ਕੰਬਦੀ ਕੋਈ ਅੰਦਰੋਂ ਤਖੜੇ ਧੱਕੀ ਖਲੋਤੀ ਸੀ। ਦਿਆਲੇ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਾਰੀ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨਾਲੀ ਟਿਕਾਇਆਂ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਦਾ ਪੱਲਾ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਾਹਲੇ ਸਾਹ ਸਾਮੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਹੁਣ ਸਿੱਧੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਬਾਰੇ ਦਾ ਬਾਰ ਖੋਲ੍ਹ ਤੇ ਪਤੰਦਰ ਨਾਲ ਤੁਰ।"

ਡਰ ਨਾਲ ਸਾਮੇ ਦਾ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦਿਆਲੇ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ ਚੋਕੀ ਖਲੋਤਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਬੱਗੀ ਪੀਲੀ ਪੈ ਗਈ। ਉਹ ਸਾਹ-ਸਤ ਬਿਨਾਂ ਕੱਖ-ਫੂਸ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ। ਦਿਆਲਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਆਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਏਦੂੰ ਤਾਂ ਮਰ ਈ ਜਾਵਾਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਮਣ ਮਣ ਦੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ) ਇਕ ਮੌਸਮ ਰੂਹ ਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਜੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ। (ਪੰਨਾ 17) ਸਾਕਸ਼ੀ ਭਾਵ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਮਨ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਦਰਥਵਾਦੀ ਜਮਾਂ ਘਟਾਓ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਚੇਤਨਾ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਂ-ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਵੇਂ-ਨੁਕਸਾਨ ਤੇ ਸਵੈ-ਹੱਦ ਅਰਥ ਕਿੰਨੇ ਬੌਣੇ ਤੇ ਨਿਗੂਣੇ ਹਨ। ਕਿਵੇਂ ਅਰਥ ਦਾ ਅਨਰਥ ਹਨ। 'ਅਕਾਰਨ' ਜੀਵਨ ਤੇ ਕਾਰਨ ਬੋਧ ਕੇ ਬੁਣੀ ਮਾਇਆ-ਜਾਲ-ਕੈਦ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹਨ। ਚੇਤਨਾ ਤੋਂ ਪਾਰ ਫੁੱਲ ਖਿਵਿਆ ਕਿਸ ਲਈ ਪੰਖੀ ਕੂਕੇ ਕਿਸ ਲਈ ਚੰਨ ਚੜੇ ਕਿਸ ਲਈ

ਕਾਵਿਕਤਾ ਦਾ ਵਹਾਅ ਨਿੱਜ ਤੋਂ ਪਰ ਵੱਲ ਸਫ਼ਰਤ ਹੈ। ਟੈਗੋਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਵਰਗੇ ਆਪਣੇ ਕਾਵਿ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਸ਼ਾਇਰਾ ਕੁਲਦੀਪ ਦੀ ਕਾਵਿ ਚੇਤਨਾ, ਤੇ ਉਸਦੇ ਕਾਵਿਮਨ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਠੋਠ ਤੇ ਟਕਸਾਲੀ ਸ਼ਬਦ, ਮੁਹਾਵਰੇ, ਰੂਪਾਕਾਰ, ਪ੍ਰਤੀਕ ਤੇ ਬਿੰਬਾਂ ਦਾ ਕਲਾਤਮਿਕ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਦ-ਅਮੀਰੀ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦੂਸਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ, ਮੁਹਾਵਰੇ, ਰੂਪਾਕਾਰ, ਪ੍ਰਤੀਕ ਤੇ ਬਿੰਬਾਂ ਲਈ ਵੀ ਉਸਦਾ ਦਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਇਸ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਆਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਲਈ ਬੜੀ ਸਹਿਜ ਸੁਖਮ ਅਤੇ ਕਲਾਤਮਿਕ ਅੰਤਰਸੂਝ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਜਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਆਉਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਜ

ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ, ਸਾਂਝ, ਸੱਚ ਅੰਬਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਾਸਿਲ-ਏ-ਕਾਵਿ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਬੜਾ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਇਕਾਂਤ ਜੀਣ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੀਣ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿ ਕੇ ਅੱਗੇ ਦੇ ਇੰਤਜਾਰ ਤੇ ਪਿੰਡੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਖੀ-ਭਾਵ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ। ਬਾਹਰਲੀ ਭੀੜ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਧਕੇਲ ਆਪੇ ਦੀ ਅੰਤ੍ਰੀਵਤਾ ਵਿੱਚ ਲਹਿ ਜਾਣਾ ਹਰ ਨਵੀਂ ਤਿਆਰੀ ਲਈ... ਸਭ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਇਕਾਂਤ ਬਣਾਉਣਾ... ਬੜਾ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। (ਪੰਨਾ 65)

ਨਿਰਸੰਦੇਹ, ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਪਾਹਵਾ ਦਾ ਇਹ ਸਾਕਸ਼ੀ ਭਾਵ ਵਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ 'ਸੱਚ ਅੰਬਰ' ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਵਾਧਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਹਾਸਿਲ ਵੀ।

ਮੈਂ ਨੀਲ ਕਰਾਈਆਂ ਨੀਲਕਾਂ

ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਕੇ ਕੁ ਦਰਜਨ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ 'ਸ਼ਬਦ ਚਰਚਾ' ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁਗਲ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਉਂਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਿਵਾ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ੀ ਹਨ ਪਰ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਵਿਉਂਤਪਤੀ ਵਿਸ਼ਾ ਬੇਨਾ ਜਟਿਲ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪਰਿਪੇਖ ਤੋਂ ਦੇਖਣਾ ਸਮਝਣਾ ਅਸੰਭਵ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਅਨਪੜ੍ਹਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਹਾਸੇਹੀਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ 2011 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਨ ਈ-ਸਵਾਮੀ ਨਾਮੀ ਸੱਜਣ ਨੇ ਚਰਚਾ ਹਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਰਚੀ ਹੋਠ ਲਿਖੀ ਤੁਕ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ,

ਮੈਂ ਨੀਲ ਕਰਾਈਆਂ ਨੀਲਕਾਂ, ਮੇਰਾ ਤਨ ਮਨ ਨੀਲੇ ਨੀਲ।
ਮੈਨੂੰ ਹਿਜਰ ਦੀ ਸੂਲੀ ਚਾੜ੍ਹਿਆ, ਮੇਰੀ ਇਕ ਨਾ ਸੁਣੀ ਜਲੀਲ।

ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤੁਕ ਵਿਚ 'ਪਹਿਲੀ ਲਾਈਨ ਬੁਝਿਓ ਨਿਕਲ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਭਾਵਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ'। ਮੈਂ ਮਸਲਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਪਰ ਮੇਰੇ ਕੁਝ ਪਿਤ ਪੱਲੇ ਨਾ ਪਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਘੋਸਲ ਵੱਟ ਰੱਖੀ। ਨਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਝੁਕਣਗੇ। ਮੈਂ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਈਮੇਲ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਤੁਕ ਦੇ ਅਰਥ ਪੁੱਛੇ ਪਰ ਸਭ ਡੁੰਡ ਵੱਟਾ ਸਾਬਿਤ ਹੋਏ। ਤੇ ਹੋਇਆ ਓਹੀ ਜਿਸ ਦਾ ਡਰ ਸੀ। ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਉਪਰੰਤ ਅਜਿਹੇ ਵਡੇਰੇ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਭਾਰ ਸੁੱਟਦਿਆਂ ਚੁੱਪ ਤੋੜੀ, "ਓ ਬਲਜੀਤ ਪ੍ਰਾਜੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਓ?" ਗੈਰ-ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਡੀਆਂ ਟੋਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਘ, ਝ, ਞ, ਠ, ਡ ਧੁਨੀਆਂ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਤੇ ਸੁਣਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਭਰਾਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਜੀ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ। ਗਲ ਵਿਚ ਢੋਲ ਪੈ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਭਾਅ ਦੀ ਬਣ ਗਈ। ਮੈਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਇਹ ਤੁਕ ਸੁਣੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਗਾਇਣ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਗਾਇਕੀ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਾਂ ਲਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਾਰੇ ਗਾਉਣ ਵਜਾਉਣ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਕੋਈ ਸੁਣ ਸਕਦਾ। ਉਦੋਂ ਹਫਤਾ-ਦਫਤੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਛੁਡਾਉਣ ਖਾਤਿਰ ਜੋ ਸੁਝਿਆ ਮੈਂ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਝਰੀਟ ਮਾਰਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਉਲੱਥਾ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, "ਮੈਨੂੰ ਨੀਲਕਾਂ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਦਿੱਕਤ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਦੇ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਤੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨੀਲਕਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਜ਼ਾਲਿਮ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਪਸੂ ਤੇ ਬੈਠਾ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨੂੰ ਨੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਯੋਗ ਪੀੜਤ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਾਲਿਮ 'ਨੀਲਕਾਂ' (ਨੀਲਾ ਕਾਂ) ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨੇ ਮੇਰਾ ਤਨ-ਮਨ ਨੀਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਚੋਟਾਂ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਨੀਲ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨੀਲੇ-ਨੀਲ ਹੋਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀ ਰੁਸਵਾਈ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਜ਼ਾਲਿਮ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨੋ ਮੈਂ ਹਿਜਰ ਦੀ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਵਾਂ...। ਨੀਲਕਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਜਦ ਹੋਰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਾਂਗਾ"। ਇਹ ਹੁਣ ਉਲ-ਜਲੂਲ ਜਾਪਦੀ

ਵਿਆਖਿਆ ਪਰੋਸ ਕੇ ਮੈਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਉਣ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹਾਲ ਕਿ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੁਣਿਆ। ਹਾਂ, ਅਕਸਰ ਹੀ ਗੂੜ੍ਹੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਲਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕੁਝ ਜੱਚਣ ਲੱਗ ਪਈ ਜਿਸਦਾ ਸਬੂਤ ਰੰਗਨਾਥ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਸੀ, "ਤੁਹਾਡੇ ਦਿੱਤੇ ਅਰਥ ਪਿਛੋਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਮ ਸਰੀਖੇ ਨੀਲੇ ਬਦਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ

ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੈਲੰਡਰਾਂ ਅਤੇ ਪੋਸਟਰਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਦਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ"। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਰੁਕਤਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਵਡੇਰੇ ਨੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਬਲਾਗ ਦੀ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪਰੇਰਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 'ਨੀਲਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਉਂਤਪਤੀ 'ਤੇ ਚਾਨਣ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਧਾਤੂ *ਨੀਲ ਹੈ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਨੀਲਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਸੁਰਮਣੀ ਵੀ ਹੈ। ਸੁਰਮੇ ਨੂੰ ਇਸੇ ਲਈ ਨੀਲਾਜਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਘਣ ਕਾਲੇ ਬੱਦਲ ਨੂੰ ਨੀਲਾਭੂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੀਲ ਦੇ ਪੌਦੇ ਨੂੰ ਨੀਲਿਕਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਣਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਹਨ: ਨੀਲਮ, ਨੀਲਕਾਂਤ, ਨੀਲਮਣੀ (ਇਕ ਰਤਨ), ਨੀਲੋਫਰ, ਨੀਲਾਥੋਥਾ, ਨੀਲਗਿਰੀ ਆਦਿ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨੀਲਾ ਨੂੰ ਲੀਲਾ ਵੀ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ। ਲਲਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਰਥ ਨੀਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ (ਨਿਲਾਰੀ) ਹੈ। ਲ ਅਤੇ ਨ ਧੁਨੀਆਂ ਆਪੋ ਵਿਚ ਵਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਲੂਣ/ਨੂਣ, ਲੰਬੜਦਾਰ/ਨੰਬਰਦਾਰ, ਲੰਘਣਾ/ਨੰਘਣਾ।

ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਛੁੱਟੀ ਲਗਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਯੂਟਿਊਬ 'ਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਗਾਣਾ ਸੁਣਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਨੀਲਕਾਂ ਨਹੀਂ ਨੀਲਕਾਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕਿਸਦਾ ਗਾਇਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਹ ਯੂਟਿਊਬ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਰੰਗ ਦੇ ਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਖ ਧੁਨੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਜਿਵੇਂ ਚਿੱਟਾ ਤੋਂ ਚਿਟਾਖ, ਕਾਲਾ ਤੋਂ ਕਾਲਖ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੀਲਾ ਤੋਂ ਨੀਲਖ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਹੋਇਆ ਨੀਲਖਾਂ। ਪਰ ਅਰਥ ਉਹੀ ਰਿਹਾ ਅਰਥਾਤ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕੁੱਟ ਕਾਰਨ ਪਈਆਂ ਨੀਲਖਾਂ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਵਰਤੋਂ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਮੇਰੀ ਵਿਦਵਾਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਏ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ 13 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਸਬੰਧਤ ਤੁਕ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਵੱਖਰੇ ਪਰ ਪੁਖਤਾ ਜਾਪਦੇ ਅਰਥ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵਿਦਵਾਨ ਜਨਾਬ ਜਾਵੇਦ ਅਕਰਮ ਅਤੇ ਜਨਾਬ ਅਹਿਸਾਨ ਬਾਜਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਵਧਾਵੇ ਲਈ 'ਮੇਲਾ ਟੀਵੀ' ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਯੂਟਿਊਬ ਚੈਨਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਉਹ ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਬਹੁਤ ਵੱਜਦਾ ਲੋਕ ਗੀਤ 'ਚੱਲ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਚੱਲੀਏ' ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰੇ, ਅਖਾਣਾਂ, ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰਹਿਤਲ ਦੇ ਹੋਰ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਗੱਲਬਾਤ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਵਿਚ ਤਕਨੀਕੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪ੍ਰੋਗਰਮ ਦੌਰਾਨ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਲੋਂ ਭਿਜਵਾਏ ਸਵਾਲ ਜਨਾਬ ਜਾਵੇਦ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਨਾਬ ਅਹਿਸਾਨ ਬਾਜਵਾ ਇਸ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਅਤੇ ਸੁਰਹ (ਵਿਆਖਿਆ) ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਹ ਚੈਨਲ ਸੁਣਿਆ ਉਸ ਦਿਨ 'ਨੀਲ ਕਰਾਈਆਂ' ਵਾਲੀ ਲਫਜ਼ੀ ਤਰਕੀਬ 'ਤੇ ਹੀ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਤਬਦੀਲ ਸੂਰਤ ਕੁਝ ਅਲੱਗ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ,

ਮੈਂ ਨੀਲ ਕਰਾਈਆਂ ਨੀਲਕਾਂ, ਮੇਰਾ ਤਨ ਮਨ ਨੀਲੇ ਨੀਲ।
ਮੈਂ ਸੌਂਦੇ ਕੀਤੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ, ਵਿਚ ਧਰ ਲਏ ਨੈਣ ਵਕੀਲ।

ਬਾਜਵਾ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਮਜ਼ਮੂਨ ਦੇ ਤੁਆਰਫ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਰਾਜ਼ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੱਦ ਪੀਲੂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ। ਇਹ ਟੁੱਟਵਾਂ ਜਿਹਾ ਕਿੱਸਾ ਰਿਚਰਡ ਟੈਪਲ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਲੈਜੈਂਡਰੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ' ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਤਨ ਕਿਸੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਮਰਾਸੀ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਿੱਸਾ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸੱਦ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਾਲੂਮ ਹੋਈ। ਸ਼ਾਇਦ ਅਹਿਸਾਨ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਮਿਲ ਸਕਣ। ਬਾਜਵਾ ਹੁਰਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਸਕੇ ਮਾਮੇ ਫੁੱਫੇ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਮੰਗਣੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸਲਾਮ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਮੁਤਾਬਕ ਜੰਮਦੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਲੱਲ ਬਿੱਧ ਕੇ ਮਾਤਾ ਲੋਕ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਤੇ ਤਕੜੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਤਾਰ ਪਾ ਛੱਡਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆਂ ਕੰਨ ਬੰਦ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਮੰਗਣੀ ਸਮੇਂ ਕੁੜੀ ਦੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੱਸ, ਭਰਜਾਈ ਜਾਂ ਨਣਾਨ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਮੋਤੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਤਾਰਾਂ

ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਇਹ ਮੋਤੀ (ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨੀਲਾ ਧਾਗਾ ਵੀ) ਪਰ ਕੇ ਤੇ ਮਰੋਤੀ ਦੇ ਕੇ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕੁੜੀ ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਅਮਾਨਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਨੀਲਕਾਂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਨੀਲਕਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੋ ਗਵਾਹ ਵੀ ਨਾਲ ਲਿਆਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੰਨ ਵਿਚ ਨੀਲੇ ਮੋਤੀ ਪਾਈ ਮੰਗੀ ਕੁੜੀ ਹੁਣ ਨੀਲਕਾਂ ਪਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਨੀਲੇ ਮੋਤੀ ਪਾਈ ਕੁੜੀ ਵਲੋਂ ਬਾਹਰ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੁੜੀ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਹੈ, ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਬਾਜਵਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਦੱਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੰਗਣੀ ਹੀ ਵਿਆਹ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਮੰਗਣੀ ਟੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਵਿਆਹ ਪਿਛੋਂ ਤਲਾਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਸੋ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਏ ਸ਼ਿਅਰ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਾਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਨੀਲਕਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤੌਰੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਨੀਲੇ ਨੀਲ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ। ਪਰ ਏਥੇ ਦੋ ਵਕੀਲ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਦੋ ਨੈਣ ਹਨ ਜੋ ਪਿਆਰ ਸਬੰਧ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੀਲਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਨੀਲਕਾਂ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਸਮ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਦੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਮੋਤੀ ਪਹਿਨਾ ਕੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪੱਕੀ ਠੱਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਬਹੁਵਚਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਇਹ ਇੱਕ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਮਾਈਆਂ ਸ਼ਬਦ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ 'ਨੀਲਕਾਂ' ਦਾ ਅਰਥ 'ਨੀਲਾ ਕਾਂ' ਜਾਂ 'ਚੋਟਾਂ ਕਾਰਨ ਪਏ ਨੀਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ' ਦੱਸਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਖਸਿਆਨੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਨਿਰੁਕਤ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਉਂਤਪਤੀ ਅੰਤਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ।

ਨੀਲਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਰਥ ਵੀ ਹਨ। ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਖੱਦਰ ਉਤੇ ਪੀਲੇ, ਲਾਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਧਾਗਿਆਂ ਨਾਲ ਕਢਾਈ ਕਰ ਕੇ ਬਣਾਈ ਫੁਲਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨੀਲਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਘੋੜੇ ਲਈ ਵੀ ਨੀਲਕ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੀਲਾ ਘੋੜਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਈ ਗਾਇਕਾਂ ਜਿਵੇਂ ਆਰਿਫ਼ ਲੋਹਾਰ, ਅਹਿਸਾਨ ਵੜੈਚ ਨੇ ਪੀਲੂ ਦੀ ਇਹ ਕਥਿਤ ਸੱਦ ਗਾਈ ਹੈ ਜੋ ਪਾਠਕ ਯੂਟਿਊਬ ਤੋਂ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹੀ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਕਵਿਤਰੀ ਨਸਰੀਨ ਅੰਜੁਮ ਭੱਟੀ ਨੇ 'ਨੀਲ ਕਰਾਈਆਂ ਨੀਲਕਾਂ' ਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ਵੀ ਰਚੀ ਹੈ।

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ (ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨਾਲੀ ਅੱਗੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਡੋਰ ਭੋਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਅਟਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਇੱਕ ਟੱਕ ਦਿਆਲੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤੂੰ ਐਨਾ ਚੰਦਰਾ ਹੋਵੇਂਗਾ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਉਂ ਕਰੇਂਗਾ? ਡਰਾਕਲ ਅਤੇ ਸ਼ੋਖ ਸ਼ਾਮੇ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਦਿਆਲੇ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਿਆ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਿਆ। ਬੰਦੂਕ ਫੜੀ ਦਿਆਲੇ ਦੇ ਹੱਥ ਕੰਬੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨੇਰਾ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਇੱਕ ਪਲ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ, ਸ਼ਾਮੇ ਦਾ ਪਿਆਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਮੇ ਦੇ ਖੁਸ਼ਕ ਗਲੇ ਵਿਚੋਂ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲਦਾ। ਉਸ ਹਉਕੇ ਦੀ ਘੁੱਟ ਭਰ ਕੇ ਗਲ ਨੂੰ ਤਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਸਾਂ ਏਨਾ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕੀ, "ਗੋ...ਅ...ਲੀ।"

ਦਿਆਲੇ ਨੇ ਨਰਮ ਪੈਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, "ਸ਼ਾਮੇ ਆ ਚੱਲੀਏ, ਅੱਜ ਵੇਲਾ ਏ।"

ਸ਼ਾਮੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚੁੰਨੀ ਨਾਲ ਹੰਝੂ ਪੁੱਛੇ ਅਤੇ ਭਰੇ ਗਲੇ ਵਿਚੋਂ ਤਕੜੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਬੋਲੀ, "ਦਿਆਲਿਆ! ਮੈਂ ਹੱਥ ਜੋੜਦੀ ਆਂ, ਤੂੰ ਜਾਹ ਤੇ ਛੇਤੀ ਮੁੜ ਜਾ।" ਸ਼ਾਮੇ ਨੇ ਆਜ਼ਾਨ ਵਾਂਗ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦਿਆਲੇ ਦੇ ਲੋਹੇ ਵਰਗੇ ਕਰਤੋਂ ਇਰਾਦੇ, ਸ਼ਾਮੇ ਦੀ ਮਾਸੂਮ ਬੇਬਸੀ ਅੱਗੇ ਢਲ ਕੇ ਪਾਣੀ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਬੰਦੂਕ ਬਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਖਿੱਚ ਲਈ।

"ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ!" ਦਿਆਲੇ ਨੇ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਹਉਕਾ ਲਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਗੋਲੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆ ਵੱਜੀ ਸੀ। ਉਹ ਪੌੜੀਆਂ ਉੱਤਰ ਆਇਆ। ਦਿਆਲੇ ਤੇ ਸ਼ਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਇਹ ਦੁਖਦਾਈ ਅੰਤ ਸੀ।

ਨਾਵਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਨਾਟਕੀ ਝਾਕੀ ਸ਼ਾਮੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ

ਘਰ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦਿਆਲੇ ਦੇ ਟਾਂਗੇ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ:

ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਆਲੇ ਤੋਂ ਟਾਂਗੇ ਵਾਲਾ ਅਮਲੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹ ਮੋਗੇ ਤਾਂਗਿਆਂ ਦੇ ਅੱਡੇ ਨਿੱਤ ਵਾਂਗ 'ਮਹਿਣੇ ਚੱਲਣਾ ਬਈ ਕਿਸੇ ਮਹਿਣੇ' ਬੋਲ ਕੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੋਟ ਪੈਂਟ ਪਾਈ ਇੱਕ ਗੱਭਰੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਮਹਿਣੇ ਦਾ ਸਾਲਮ ਤਾਂਗਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ।"

ਦਿਆਲੇ ਨੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਅੱਡੇ ਦਾ ਟੈਕਸ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਾਲਟੀ ਲਾਗਲੇ ਪੰਪ ਤੋਂ ਭਰ ਲਿਆਇਆ। ਘੋੜੇ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ। ਉਸ ਅੱਧੀ ਬਾਲਟੀ ਟਾਂਗੇ ਦੇ ਤਿੜਕਦੇ ਪਹੀਆਂ ਉਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਬਾਲਟੀ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਟੰਗਦਿਆਂ ਉਸ ਜ਼ਨਾਨੀ ਸਵਾਰੀ ਨੂੰ ਤੱਕਿਆ, ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ! ਸ਼ਾਮੇ ਕਿਥੋਂ ਆ ਗਈ? ਹੈਰਾਨੀ 'ਚ ਚੋੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭੁਲੇਖੇ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚਕਾਰ ਡੌਰ ਡੌਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਸ਼ਾਮੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਰੋ ਪਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਕਦੇ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਕਿ ਦਿਆਲੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਅਜਿਹੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦੇਖਾਂਗੀ।

"ਮੈਂ ਘਰ ਲਈ ਕੁੱਝ ਫਲ ਲੈ ਆਵਾਂ।" ਸ਼ਾਮੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ। ਉਹ ਸੜਕੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਸ਼ਾਮੇ ਦਿਆਲੇ ਨਾਲ ਲੱਖ ਗੁੱਸੇ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਕੰਗਲੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਪਸੀਜ ਗਈ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, "ਦਿਆਲਿਆ! ਇਹ ਕੀ ਹਾਲਤ ਬਣਾਈ ਏ?"

"ਭਾਵੀ ਦਾ ਚੱਕਰ ਏ।" ਦਿਆਲਾ ਸ਼ਾਮੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਾਂਗ ਲਜਿਤ ਖਲੋਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਧੜਕਦਾ ਦਿਲ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, "ਇਹ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਤੂੰ ਬਣਾਈ ਐ ਵੈਰਨੇ।" ਪਰ ਉਹ ਮੁੜ ਮੁੜ ਸ਼ਾਮੇ ਨੂੰ ਤਕ ਕੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲੈਂਦਾ।

"ਬੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਿਆਣਿਆ ਵੀ ਨੀ ਜਾਂਦਾ।"

"ਖਿਆਲ ਰੱਖ ਕੇ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨਾ ਏ।"

"ਤੂੰ ਉੱਜ ਤਕੜਾ ਏ?" ਸ਼ਾਮੇ ਆਪਣੇ ਸੰਯੁਕੀ ਪੱਗ ਵਾਲੇ ਯਾਰ ਦੇ ਗਲ ਲੀਰਾਂ ਲਮਕਦੀਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਐਨੀ ਦੁਖੀ ਹੋਈ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

"ਤਕੜਾ ਹੋ ਕੇ ਕੀ ਕਰਾਂਗਾ, ਤੂੰ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣ!"

ਪਿਛਲੀ ਗੱਲ ਸ਼ਾਮੇ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਸੇਲੇ ਦੀ ਠੋਕ ਵਾਂਗ ਬਹਿ ਗਈ। ਉਹ ਹਉਕਾ ਲੈ ਕੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ। ਦੋ ਹੰਝੂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਇਆ 'ਤੇ ਕੰਬ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੇਬਸ ਜਿੰਦਗੀ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਫਾਹਾ ਲੈ ਰਹੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਫਲਾਂ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਅੱਗੇ ਬਹਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, "ਚਲ ਬਈ ਅਮਲੀਆ, ਹੁਣ ਫਟਾ ਫਟ।"

ਤਹਿਸੀਲ ਲੰਘ ਕੇ ਸਰਦਾਰ ਅਮਲੀ ਨਾਲ ਗੱਲੀਂ ਜੁਟ ਗਿਆ, "ਘੋੜਾ ਤਾਂ ਅਮਲੀਆ ਬੜਾ ਤਿੱਖਾ ਏ ਤੇਰਾ। ਕੁਝ ਕਮਾ ਵੀ ਲੈਣਾ ਏ।" "ਕਮਾ ਕੇ ਆਪਾਂ ਕਿਹਨੂੰ ਦੇਣਾ ਏ।" "ਬਸ ਕੱਲਾ ਏ ਏ, ਵਹੁਟੀ?"

ਦਿਆਲੇ ਨੇ ਪਿਛਾਂਹ ਭੌਂ ਕੇ ਤੱਕਿਆ, ਸ਼ਾਮੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲਈ।

"ਵਹੁਟੀ ਨਿਕਲ ਗਈ ਸੀ ਜੀ।" ਦਿਆਲੇ ਨੇ ਜਾਣ ਕੇ ਸ਼ਾਮੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਝੂਠਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਮਾਰਿਆ।

"ਹੱਛਾ! ਕਮਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਖਵਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇਂਗਾ?" ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਹਮਦਰਦੀ, ਹੈਰਾਨੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਗਿੱਲੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ।

"ਆਹੋ ਜੀ, ਨਹੀਂ, ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਗਏ।"

ਸ਼ਾਮੇ ਦਾ ਦਿਲ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਰਦਾਰ 'ਤੇ ਕੁੜ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਤੈਨੂੰ ਮਝੇਰੂਆ, ਏਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਪਈ? ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਸਮਝਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਿਆਲੇ ਦੀ ਸ਼ਾਮੇ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸੀ। ਉਹ ਉਬਲ ਉਬਲ ਪੈਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਦਬਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂਗਾ ਹੱਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਭੋਲਾ ਸਰਦਾਰ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਆਤੀਆਂ ਲਾਉਂਦਾ ਆਇਆ। ਦਿਆਲਾ ਸਮਝਦਾ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗਾਨੀ 'ਤੇ ਕਹਿਰ ਹੋਇਆ

ਹੈ। ਮੇਰੀ ਜਵਾਨੀ, ਘਰ ਘਾਟ, ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸਭ ਕੁੱਝ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਭੇਟਾ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਤਿੱਲੇ ਵਾਲੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਲੱਠੇ ਦੇ ਚਾਦਰੇ ਹੰਝਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭਰਿਆ ਭਰਿਆ ਦਿਆਲਾ ਅੱਜ ਤਾਂਗੇ ਵਾਲਾ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਅਮਲੀ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਇਸ ਅਧਿਆਏ ਦਾ ਅੰਤ ਕੰਵਲ ਨੇ ਇਸ ਲੋਕ ਗੀਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ: ਮੁੰਡਾ ਸੁੱਕ ਗਿਆ ਚੰਨਣ ਦਾ ਬੂਟਾ, ਤੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਗੋਰੀਏ ਰੰਨੇ।

ਕੰਵਲ ਨੇ ਇਹ ਨਾਵਲ ਤੀਹਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਦਸਵੀਂ ਤੱਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਮੇਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਲਏ ਕਿੱਸੇ, ਵਾਰਸ ਦੀ ਹੀਰ, ਲੋਕ ਗੀਤ, ਮਲਾਇਆ ਵਿਚ ਜਾਗੇ ਦੀ ਠੋਕਰੀ, ਚੀਨਣ ਤੇ ਮਲਾਇਣ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ, ਪਿੰਡ ਪਰਤ ਕੇ ਖੇਤੀ ਵਾਹੀ, ਸਾਹਿਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਲੱਰਕੀ, 1947 ਦਾ ਉਜਾੜ, ਵੇਦਾਂਤ ਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੇ ਸਬਕ, ਜੀਵਨ ਕਣੀਆਂ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਤੇ ਪਾਲੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖਣਾ ਉਹਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਤਜਰਬਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਬਣਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਿਆ। ਬਾਬਾ ਰੂੜ ਸਿੰਘ ਚੂਹੜਚੱਕ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹਮਦਰਦ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਲੇ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਧਰਮ ਤੇ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦਾ ਲੋਕ-ਇਨਕਲਾਬ ਮੱਲੋ-ਮੱਲੀ ਘੁਸੜ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 'ਪੂਰਨਮਾਸੀ' ਉਹਦਾ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਨਾਵਲ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਏਨਾ ਰਸ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਵਲ ਕਦੇ ਮੁੱਕੇ ਨਾ। ਨਾਵਲ ਮੁੱਕਣ 'ਤੇ ਪਾਠਕ ਝੂਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਨੀ ਛੇਤੀ ਮੁੱਕ ਕਿਉਂ ਗਿਆ? ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਰਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਗਾਡੀਰਾਹ ਬਣ ਗਿਆ।

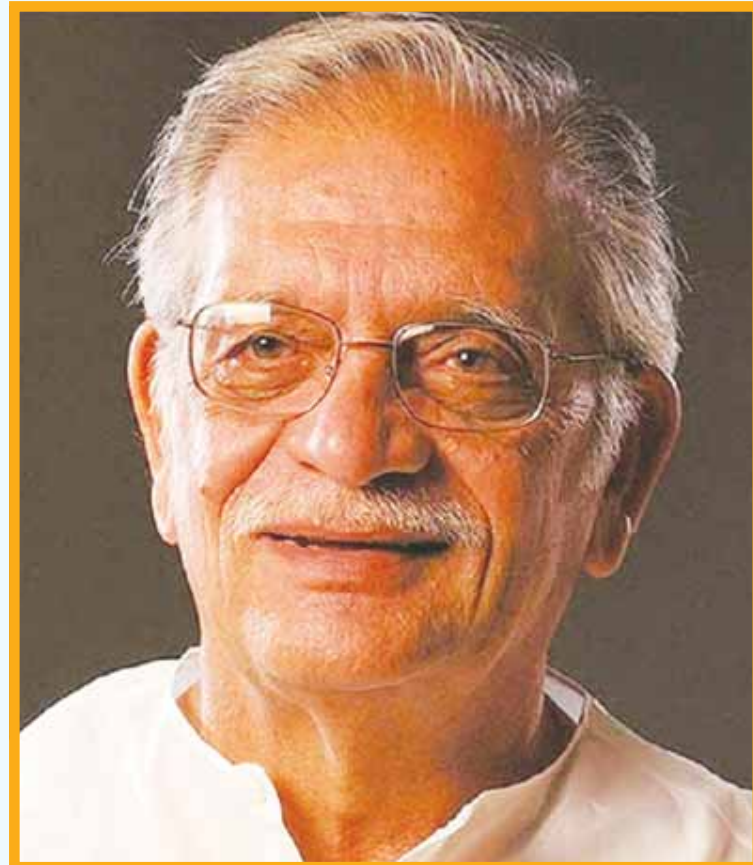
ਫਿਲਮਸਾਜ਼-ਸ਼ਾਇਰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਬਾਲ ਮੁਹੱਬਤਾਂ

ਉਘੇ ਸ਼ਾਇਰ ਅਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਫਿਲਮਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ ਦਾ ਆਰੰਭ ਸਾਲ 1963 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਬੰਦੀ' ਨਾਲ ਬਤੌਰ ਗੀਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਐੱਸ.ਡੀ. ਬਰਮਨ ਸਨ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ 'ਮੇਰੇ ਅਪਨੇ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਸੀ ਜੋ 1971 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ

ਕੁਦਰਤ ਕੌਰ

'ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ', 'ਆਨੰਦ', 'ਖਮੋਸ਼ੀ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਪਟਕਥਾ ਲਿਖ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। 'ਮੇਰੇ ਅਪਨੇ' ਫਿਲਮ ਤਪਨ ਸਿਨਹਾ ਦੀ ਬੰਗਲਾ ਫਿਲਮ 'ਅਪਾਜਨ' (1969) ਦੀ ਰੀਮੇਕ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਆਨੰਦੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਦੀ ਬਤੌਰ ਹੀਰੋ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਖਲਨਾਇਕ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ ਸਨ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਖੂਬ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਤੌਰ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਧੁੰਮਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ।

ਉੱਝ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਤਸੱਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪੁੱਜੇਕਣ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਲੱਕੜੀ ਕੀ ਕਾਠੀ' ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸੋਟੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਤੌਰਨ ਲੱਗ ਪਓ ਅਤੇ ਕਹੋ ਕਿ ਘੋੜਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘੋੜਾ ਨਹੀਂ, ਸੋਟੀ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਵਕਤ ਵੀ ਪੂਰਾ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਅਜਿਹਾ ਆਨੰਦ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਦਾ ਬੱਚੇ ਵਰਗੀ ਵੱਡੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ

ਲਿਖਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਸਮਝਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਆਪ ਬੱਚਾ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਸੋਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਜੰਗਲ ਜੰਗਲ ਬਾਤ ਚਲੀ ਹੈ' ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪੁੱਜੇਕਣ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਆਏ ਸ਼ਬਦ 'ਚੱਡੀ' ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਚੱਡੀ' ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਬਦ 'ਲੁੱਗੀ' ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ; ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਚੱਡੀ' ਸ਼ਬਦ ਅਸਲੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਨੇ

ਫਿਲਮ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਗੀਤ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿੱਟ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਭ ਹੈਰਾਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਆਮ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਔਖਾ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਭਰਿਆ ਕੰਮ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿਣੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਮਝ ਵੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਰਸਮਿਕਾ ਦਾ ਰੇਸ਼ਮ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਦਾਕਾਰਾ ਰਸਮਿਕਾ ਮੰਡਾਨਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਪੁਸ਼ਪਾ 2: ਦਿ ਰੂਲ' ਇਸੇ ਸਾਲ 5 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 'ਰੇਸ਼ਮ' ਵਰਗਾ, ਭਾਵ, ਬਹੁਤ ਉਤਮ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਫਿਲਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅੱਧ ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲਾ ਹੈ ਤੇ ਅਗਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਉਡਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ

ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅੱਲੂ ਅਰਜੁਨ ਅਤੇ ਫਾਹਦ ਫਾਸਿਲ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਰਸਮਿਕਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਕਿਰਿਕ ਪਾਰਟੀ' ਸਾਲ 2016 ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ। ਇਹ ਕੰਨੜ ਫਿਲਮ ਸੀ। 'ਪੁਸ਼ਪਾ 2: ਦਿ ਰੂਲ' ਤੇਲਗੂ ਫਿਲਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 'ਐਨੀਮਲ', 'ਮਿਸ਼ਨ ਮੰਜੂ', 'ਗੁੱਡਬਾਇ' ਆਦਿ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਜਲਵੇਂ ਦਿਖਾਏ ਹਨ। **-ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ**

ਜਨੇਲੀਆ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ

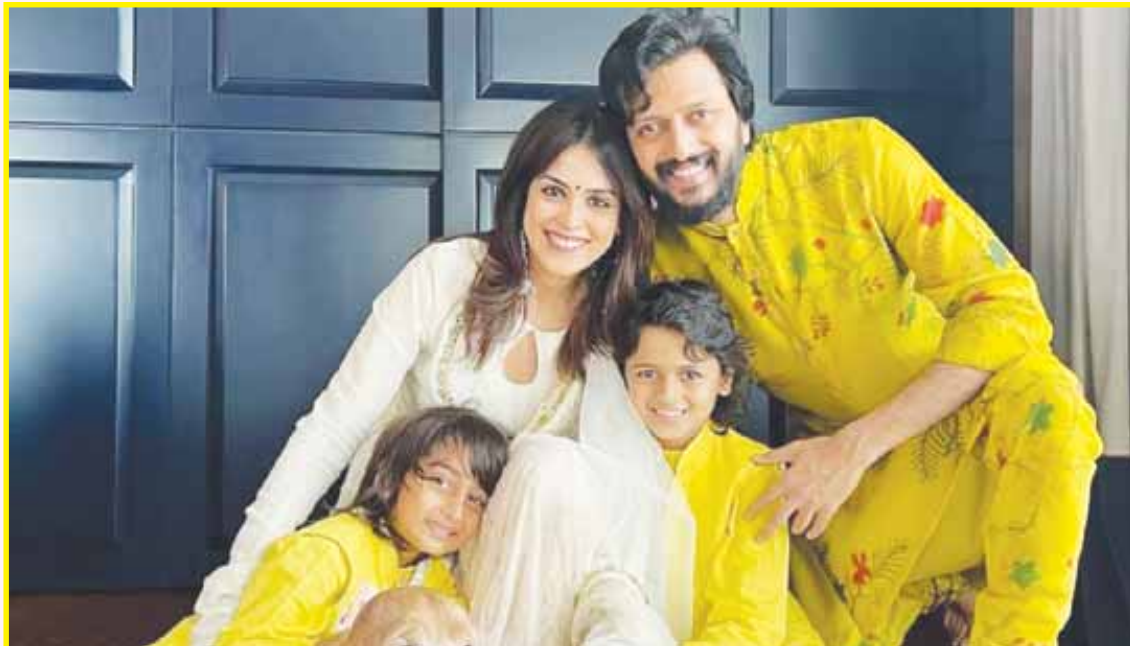
ਅਦਾਕਾਰਾ ਜਨੇਲੀਆ ਦੇਸ਼ਮੁਖ ਜਿਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਸਿਤਾਰੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪਰ' ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਨੇ ਗਿਣਤੀ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, "ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਉਹ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਜਿਹੜਾ ਕਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਬੱਚੇ ਪਾਲਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ

ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਹੈ; ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜੀਅ ਰਹੇ ਹੋ।"

ਆਮਨਾ ਕੌਰ

ਜਨੇਲੀਆ ਜੋ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨੇਲੀਆ ਡਿਸੂਜਾ ਸੀ, ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਾਲ 2003 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਤੁਝੇ ਮੇਰੀ ਕਸਮ' ਨਾਲ ਕੀਤੀ

ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਤੇਲਗੂ ਤੇ ਤਮਿਲ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਾਹਵਾ ਸ਼ੋਹਰਤ ਖੱਟੀ ਸੀ। ਫਿਲਮ 'ਤੁਝੇ ਮੇਰੀ ਕਸਮ' ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਿਤੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਮੁਖ ਦਾ ਮੁੱਖ ਰੋਲ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਨੇਲੀਆ ਦਾ ਵਿਆਹ ਇਸੇ ਸ਼ਖਸ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਸਾਲ 2003 ਵਿਚ ਹੀ ਜਨੇਲੀਆ ਦੀਆਂ ਦੋ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ 'ਬੁਆਏਜ਼' ਅਤੇ 'ਸੱਤਿਆਮ' ਵੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਚੱਲ ਸੇ ਚੱਲ।

ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਦੀ ਅਦਾ

ਅਦਾਕਾਰਾ ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਠਾਕੁਰ ਜਿਸ ਨੇ 'ਸੁਪਰ 30', 'ਬਾਟਲਾ ਹਾਊਸ', 'ਗੁਮਰਾਹ' ਵਰਗੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਏ ਹਨ, ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਪੁੱਜੇਕਣ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਟਕਥਾਵਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ

ਹਨ। ਇਹ ਤੇਲਗੂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਸੀਤਾ ਰਾਮਮ' ਤੇ 'ਹਾਏ ਨਾਨ' ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇਲਗੂ ਫਿਲਮ 'ਅੰਮਾਈ' ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੈ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਅੰਮਾਈ' ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ।

Golden State Realty

Real Estate and Loans Under One Roof

ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਡੀਲ ਤੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਲੋਨ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

Selling Homes from Gilroy to Sacramento, CA

Call us before visiting new model homes to save big time.

ਪਿਛਲੇ 37 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜ਼ਨਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ

Time to buy new home in Tracy, Manteca, Lathrop and Stockton

Pinnacle Award Winner 2014, 2015, 2016 & 2017
Grand Master Award Winner: 2018-2021, Platinum Award 2022

Call for Listing Special 2024

Ph: 510-304-9292 or 408-666-8279

Anmol Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02062952

Armaan Singh Gill
Sales Agent
Bre. # 02161166
Ph: 510-709-7987

Jaswinder (Jassi) Gill
M.Sc (PAU)
CA BRE# 00966763
Broker/Owner

Harjot Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02036421
Ph: 408.413.8350

Rakesh Pabla
REALTOR
Lic no: 01507068
Ph: 408.531.5464

Fremont Office: 86 Pilgrim Loop, Fremont CA 94539
Tel: 510-440-9292

Visit us @ www.jassigill.com
for hot listings

Recent Sales

1. 247 Dixon rd
Milpitas ca 95035	5. 985 Silver Birch Ln
Hayward CA 94544	8. 26676 Campeche
St Hayward CA 94545	11. 9714 Fall Valley Way
Sacramento CA 95829	14. 15740 Via Castana
Morgan Hill
CA 95037
2. 6388 Broadway Ave
Newark CA 94560	6. 1672 Northgate
Manteca CA 95336	9. 1777 Osage Ave
Hayward CA 94545	12. 259 N Capitol Ave
UNIT 156 San Jose,
CA, 95127	15. 3104 Salisbury
court
CA 94555
3. 475 Hermosa St
Lathrop Ca 95330	7. 819 Saint Rufina Lane
Unit 19
Morgan Hill CA 95037	10. 2249 moody ave
Hayward ca 94545	13. 3551 Santiago Ave
Merced, CA, 95348	16. 1783 Egret ct
Hayward CA 94545
4. 4415 Margery Dr.
Fremont CA 94538				

Purchase Loan and Refinance

Call Sukhveer (Sukhi) Gill Ph: 510-207-9067 CA BRE Lic.#01180969
DHMS, Loan Broker NMLS# 352095